

POLSKO - UKRAIŃSKI SŁOWNICZEK

podstawowych pojęć rozwoju regionalnego
i administracji terytorialnej

ПОЛЬСЬКО - УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИЧОК

базових понять регіонального
розвитку і територіальної адміністрації

ПОЛЬСКО - УКРАИНСКИЙ СЛОВАРИК

базовых понятий регионального развития
и территориальной администрации

PL

UA

RUS

WIELKOPOLSKA
REGION

CENTRAL EUROPEAN INITIATIVE

Redakcja:

Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu

al. Niepodległości 18

61-713 Poznań

Konsultacja językowa:

Ivan Kozlovskyy

Redakcja techniczna:

www.libro.poznan.pl

Rok wydania:

2013

Nakład:

1000 szt.

ISBN: 978-83-63902-01-8

**POLSKO-UKRAIŃSKI SŁOWNICZEK
PODSTAWOWYCH POJĘĆ ROZWOJU REGIONALNEGO
I ADMINISTRACJI TERYTORIALNEJ**

**ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИЧОК
БАЗОВИХ ПОНЯТЬ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ
І ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ**

**ПОЛЬСКО-УКРАИНСКИЙ СЛОВАРИК
БАЗОВЫХ ПОНЯТИЙ РЕГИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ
И ТЕРРИТОРИАЛЬНОЙ АДМИНИСТРАЦИИ**

Publication prepared in the framework of the „Know-how for Donetsk Region – strengthening of administrative structures and regional development in Ukraine” project, partly-financed under the Know-how Exchange Programme of the Central European Initiative.

Publikacja przygotowana w ramach projektu „Know-how dla Obwodu Donieckiego – wzmocnienie struktur administracyjnych i rozwoju regionalnego na Ukrainie”, współfinansowanego w ramach Know-how Exchange Programme Inicjatywy Środkowoeuropejskiej.

Wszelkie materiały i treści wykorzystane w pracy pochodzą od Redakcji i zostały wykorzystane za jej zgodą, tym samym LIBRO W. Adamski sp.j. nie ponosi odpowiedzialności za kształt merytoryczny publikacji oraz ewentualne naruszenie praw osób trzecich.

SPIS TREŚCI

<i>Marek Woźniak, Marszałek Województwa Wielkopolskiego</i> SŁOWO WSTĘPNE	6
<i>Aleksander Nelicki</i> SAMORZĄD TERYTORIALNY W POLSCE. ZARYS	7
<i>Paweł Churski</i> POLSKA POLITYKA REGIONALNA. GENEZA, PRZEMIANY, WYZWANIA	13
<i>Switłana Donec'kowa</i> SAMORZĄD TERYTORIALNY NA UKRAINIE	18
<i>Roman Kowalenko</i> ROZWÓJ REGIONALNY NA UKRAINIE	24
AUTORZY	66
SŁOWNICZEK	67
Bibliografia	112
Notatki	114

ЗМІСТ

<i>Возьян М., Маршалок Великопольського воєводства</i> ВСТУПНЕ СЛОВО	26
<i>Нелицький А.</i> МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЬЩІ. НАРИС	27
<i>Хурський П.</i> ПОЛЬСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: СТАНОВЛЕННЯ, ЗМІНИ, ВИКЛИКИ	33
<i>Донецькова С.О.</i> МІСЦЕВЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	38

<i>Коваленко Р.О.</i> РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ	43
АВТОРИ	66
СЛОВНИЧОК	67
Бібліографія	112
Замітки	114

СОДЕРЖАНИЕ

<i>Возьян М., Маршалок Великопольского воєводства</i> ВСТУПИТЕЛЬНОЕ СЛОВО	46
<i>Нелицкий А.</i> МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В ПОЛЬШЕ. ОЧЕРК	47
<i>Хурский П.</i> ПОЛЬСКАЯ РЕГИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: СТАНОВЛЕНИЕ, ИЗМЕНЕНИЯ, ВЫЗОВЫ.	53
<i>Донецкова С.А.</i> МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В УКРАИНЕ	58
<i>Коваленко Р.А.</i> РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ В УКРАИНЕ	64
АВТОРЫ	66
СЛОВАРИК	67
Библиография	112
Заметки	114

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce „Polsko-ukraiński słownik podstawowych pojęć rozwoju regionalnego i administracji terytorialnej”. Jest on rezultatem projektu „Know-how dla Obwodu Donieckiego – wzmocnienie struktur administracyjnych i rozwoju regionalnego na Ukrainie”, realizowanego przez Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego w Poznaniu w ramach Know-how Exchange Programme Inicjatywy Środkowoeuropejskiej (CEI) na rzecz Stowarzyszenia Organów Samorządu Lokalnego Obwodu Donieckiego.

Ukraina stoi u progu reformy samorządowej, z uwagą śledząc polskie doświadczenia w budowaniu demokratycznych struktur samorządowych. Widzimy potrzebę wspierania naszego wschodniego sąsiada w tej trudnej sztuce transformacji. Dumni z osiągnięć polskich reformatorów i praktyków samorządowych, nie uważamy jednak by istniała konieczność automatycznego kopiowania polskich rozwiązań systemowych na Ukrainie. Stanowią one jedynie propozycje, które strona ukraińska może wykorzystać przy reformowaniu swojej administracji publicznej. Każde państwo ma swoją specyfikę historyczną, gospodarczą, społeczną, czy kulturową, którą należy szanować i uwzględniać reformując system zarządzania państwem. Jestem głęboko przekonany, że polskie rozwiązania mogą być dla naszych ukraińskich partnerów dobrym punktem startowym. Co więcej: mogą stać się dodatkową pomocą w unikaniu ewentualnych błędów, które popełniliśmy wdrażając naszą reformę administracyjno-terytorialną.

Przygotowany w ramach projektu CEI Słownik jest odpowiedzią na problem, który od dłuższego czasu zauważamy we współpracy władz lokalnych i regionalnych Polski i Ukrainy. Samorządowcy z obu państw współpracując ze sobą, często nie rozumieją stosowanej w danym kraju nomenklatury. Dochodzi też do sytuacji, w której posługujemy się tymi samymi pojęciami, przy czym dla każdej ze stron mają one odmienne znaczenie. Zetknęliśmy się z tym zagadnieniem również w trakcie realizacji naszego projektu.

Publikacja składa się z dwóch zasadniczych części. Pierwszą stanowią cztery artykuły uznanych ekspertów z Polski i Ukrainy na temat samorządu terytorialnego i polityki regionalnej obu państw. Chcieliśmy w ten sposób stworzyć minikompendium wiedzy, którym w przyszłości będą posługiwać się uczestnicy podobnych projektów. W drugiej części znajdują Państwo katalog ponad 100 definicji terminów związanych z rozwojem regionalnym i administracją terytorialną. Na języki ukraiński i rosyjski przetłumaczone zostały pojęcia stosowane w polskim ustawodawstwie i literaturze. W toku prac nad publikacją dokonano porównania terminów stosowanych w obu państwach, a najistotniejsze różnice znaczeniowe zostały wskazane w słowniczku w uwagach do poszczególnych pojęć.

Mam nadzieję, że pracownicy administracji samorządowej i rządowej z obu naszych państw będą korzystać z naszego słowniczka, wymieniając się swoimi doświadczeniami. Składam przy tym serdeczne podziękowania autorom i osobom współpracującym przy stworzeniu tego słowniczka oraz skupionym wokół Inicjatywy Środkowoeuropejskiej, bez dofinansowania której realizacja naszego projektu i wydanie tej bardzo potrzebnej publikacji nie byłyby możliwe.

Zachęcam do lektury!

Marek Woźniak
Marszałek Województwa Wielkopolskiego

Aleksander Nelicki

**SAMORZĄD TERYTORIALNY W POLSCE
 ZARYS**

Podział terytorialny

Terytorium Polski podzielone jest na 2479 gmin, 314 powiatów oraz 16 województw. 66 większych miast, będących gminami, nie wchodzi w skład powiatów, wykonuje natomiast wszystkie zadania powiatowe (w polskiej nomenklaturze nazywane są one miastami na prawach powiatu). Ten zasadniczy podział terytorialny obejmuje całość terytorium kraju, tzn. w Polsce nie ma żadnych stref specjalnych, które byłyby wyłączone z podziału na gminy, powiaty i województwa.

W porównaniu z innymi dużymi krajami europejskimi, w Polsce są stosunkowo duże gminy, liczące średnio 15,5 tys. mieszkańców. Dla porównania, we Włoszech i Hiszpanii jest po ok. 8 tys. gmin, w Niemczech przeszło 12 tys., a we Francji - ponad 36 tys. gmin. Najmniejsza gmina w Polsce - Krynica Morska - ma 1390 mieszkańców, największa - m. st. Warszawa - 1 702 309 zameldowanych mieszkańców (faktyczna liczba mieszkańców prawdopodobnie przekracza 2 mln).

Charakterystyczną cechą polskiego podziału terytorialnego jest obecność dwóch szczebli podziału lokalnego, tj. oprócz gmin także powiatów. Analogiczne struktury występują wśród dużych państw europejskich jedynie w Niemczech (kreis) oraz na Ukrainie (rajon). W innych dużych państwach europejskich, posiadających trójstopniowy podział terytorialny (Francja, Hiszpania, Włochy) mamy do czynienia z jednym szczeblem lokalnym (gminy) oraz dwoma regionalnymi.

W porównaniu z niemieckimi odpowiednikami, polskie powiaty są znacząco mniej ludne. Również polskie struktury regionalne (województwa) należą do najmniej ludnych wśród większych państw europejskich (średnio 2,4 mln; francuskie regiony liczą średnio nieco poniżej 3 mln mieszkańców, włoskie - nieco powyżej 3 mln; a niemieckie landy nawet powyżej 5 mln mieszkańców). Można zwrócić uwagę, że polskie jednostki terytorialne, także na poziomie wojewódzkim, charakteryzują się dużą rozpiętością liczby mieszkańców (ok. 1:5).

Miejsce samorządu terytorialnego w strukturze państwa

Konstytucja przesądza, iż prawo Rzeczypospolitej Polskiej winno być oparte „na zasadzie pomocniczości umacniającej uprawnienia obywateli i ich wspólnot”. Jedyńą zaś wspólnotą obywateli powołaną na mocy samej Konstytucji - nie zaś jedynie dopuszczoną przez nią - jest samorząd terytorialny. Art 16 ust. 1 Konstytucji stanowi, iż „ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową”. Sformułowanie to wskazuje przede wszystkim na dwa fakty prawne. Po pierwsze, na rozumienie samorządu jako wspólnoty terytorialnej, a więc wszystkich osób zamieszkujących dane terytorium. System władz samorządowych ma tu wtórne znaczenie - choć istnieją konstytucyjne obowiązki

1 W niektórych regionach Hiszpanii istnieją struktury odpowiadające wielkością polskim powiatom - comarcas - są jednak prawnie związkami gmin.

wyboru władz samorządowych i konstytucyjne gwarancje ich demokratycznego wyboru. Po drugie, Konstytucja wskazuje, że - skoro definiujemy jednostki samorządu terytorialnego według zasadniczego podziału terytorialnego - oznacza to, z jednej strony, iż wspólnoty samorządowe są definiowane terytorialnie według zasadniczych i ogólnych funkcji państwa, a nie ze względu na np. zakres wykonywania jakichś szczególnych usług publicznych. Z drugiej jednak strony, definicja ta jasno wskazuje na prawne, a nie naturalne określenie samorządu terytorialnego, tj. wspólnota samorządowa powstaje z woli ustroju- i ustawodawcy, a nie w wyniku uznania istnienia „przedkonstytucyjnej” wspólnoty naturalnej.

W konsekwencji, polska praktyka prawna (linia orzecznicza sądów, w tym Trybunału Konstytucyjnego) skłania się bardziej do podkreślania roli jednostek samorządu terytorialnego jako władz publicznych, niż jako wspólnot obywateli.

Polskie prawo zapewnia znaczny stopień autonomii jednostek samorządowych. W swoich działaniach są one prawnie niezależne od władz ogólnopaństwowych i od siebie nawzajem (przykładowo władze gmin działają całkowicie niezależnie od władz powiatu, w skład którego gminy te wchodzi). Prawo przesądza, iż państwo nadzoruje działania jednostek samorządowych - w ramach tzw. zadań własnych samorządu - jedynie w aspekcie ich zgodności z prawem. Nadzór taki w sprawach finansowych sprawują specjalne instytucje - regionalne izby obrachunkowe. W pozostałych kwestiach nadzór jest sprawowany przez wojewodę, czyli reprezentanta rządu w terenie (a ostatecznie przez premiera). Od rozstrzygnięcia nadzorczego - np. uznania uchwały rady za niezgodną z prawem - jednostka samorządowa ma prawo odwołać się do sądu.

Ustrój jednostek samorządowych

Polski samorząd terytorialny charakteryzuje się mocnym przeciwstawieniem organów stanowiących (rad gmin, rad powiatów oraz sejmików województw) oraz wykonawczych. O ile Europejska Karta Samorządu Lokalnego (EKSL), przyjęta przez Polskę jako część jej porządku konstytucyjnego, mówi o władzach samorządowych jako o „radzie” bądź „zgromadzeniu”, które „mogą dysponować organami wykonawczymi im podległymi” (art. 3 ust. 2), o tyle polska Konstytucja stwierdza, iż „jednostki samorządu terytorialnego wykonują swoje zadania za pośrednictwem organów stanowiących i wykonawczych” (art. 169 ust. 1), czyli - w odróżnieniu od EKSL - zakłada konieczność istnienia odrębnego organu wykonawczego danej jednostki samorządowej (a nie jej rady) oraz dopuszcza równorzędność tych organów. Takiej równorzędności można się dopatrywać na poziomie gminnym, gdzie w Polsce od 2002 r. jednoosobowy zarząd (wójt, burmistrz, prezydent miasta) wybierany jest - podobnie jak rada - w bezpośrednich wyborach. Relacje pomiędzy organami są ustalone niejednolicie. Ustawa o samorządzie gminnym w art. 18 ust. 1 przesądza, iż „do właściwości rady gminy należą wszystkie sprawy pozostające w zakresie działania gminy, o ile ustawy nie stanowią inaczej”. Takiego domniemania kompetencji na rzecz organu stanowiącego nie ma w ustawie o samorządzie powiatowym ani w ustawie o samorządzie województwa.

Członkowie rad pochodzą z bezpośrednich wyborów. Ich liczba zależy od liczby mieszkańców danej jednostki terytorialnej. Na poziomie gminnym może być od 15 do 45 radnych, na poziomie powiatowym - od 15 do 29 radnych. Na poziomie wojewódzkim jest od 30 radnych do - w praktyce, gdyż nie ma tu ograniczenia prawnego - 51 radnych, w najludniejszym województwie.

W praktyce najważniejszą wyłączną kompetencją rad na wszystkich stopniach samorządu terytorialnego jest uchwalanie budżetów, a także innych podstawowych decyzji finansowych, jak np. w sprawie sprzedaży

majątku nieruchomości, zaciągania zobowiązań itp. Na poziomie powiatowym i wojewódzkim i powiatowym rady wybierają ponadto - odpowiednio - starostę czy marszałka województwa, a na jego wniosek - pozostałych członków zarządu. Warto zwrócić uwagę, że jedyny w polskim systemie samorządowym urzędnik o prawnie sprecyzowanych kompetencjach² jest powoływany co prawda na wniosek zarządu, ale przez radę. Tego typu układ sprawia, że pozycja skarbnika staje się stabilna, a do jego/jej odwołania niezbędne jest porozumienie pomiędzy zarządem a radą, gdyż jednostka samorządowa nie może prawnie funkcjonować bez skarbnika.

Wszystkie trzy ustawy ustrojowe (o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa) wskazują na kompetencje zarezerwowane wyłącznie dla organów stanowiących. Przykładowo, na poziomie gminnym będzie to m.in. uchwalanie planów miejscowych, a na poziomie wojewódzkim - strategii rozwoju województwa.

W Polsce nie ma jednolitego modelu organu wykonawczego jednostek samorządu terytorialnego. Na poziomie gminnym jest to organ jednoosobowy, wybierany w wyborach powszechnych. Na poziomie powiatowym i wojewódzkim zarządy mają charakter kolegialny, i składają się na poziomie powiatowym z 3 do 5 osób, a na poziomie wojewódzkim z 5 osób. Warto zwrócić uwagę, że wybrany bezpośrednio wójt/burmistrz/prezydent miasta ma prawo - w celu usprawnienia zarządu - powołać swoich zastępców w liczbie od jednego (gmina poniżej 20 tys. mieszkańców) do 4 (gmina powyżej 200 tys. mieszkańców).

Według powszechnej oceny, w polskiej praktyce zarządy jednostek samorządowych dominują nad radami, zwłaszcza na poziomie gminnym. Ocenia się, że rady nie mają dostatecznych narzędzi, aby skutecznie sprawować kontrolę nad działaniami zarządów.

Organizacja wewnętrzna jednostek samorządu terytorialnego

Polski sektor samorządowy jest ogromnie złożony organizacyjnie. Oprócz samego podstawowego urzędu - odpowiednio gminy, powiatu czy samorządu województwa - istnieje wiele wyodrębnionych jednostek organizacyjnych o bardzo różnym statusie. Część z nich (tzw. jednostki i zakłady budżetowe) nie posiadają odrębnej osobowości prawnej. Część natomiast pozostaje wręcz poza sektorem finansów publicznych, opierając funkcjonowanie na prawie handlowym, a nie publicznym. Chodzi tu o tzw. spółki komunalne, poprzez które jednostki samorządowe mają prawo wykonywać zadania publiczne. Jest ich stosunkowo niewiele - nieco ponad 2 tys. w skali kraju, głównie w dużych miastach.

Ponadto, jednostki samorządu terytorialnego mają prawo³ tworzyć jednostki pomocnicze. W przypadku samorządów miast są to dzielnice (jednostki raczej większe) lub osiedla (jednostki raczej mniejsze). W przypadku samorządów na terenach wiejskich (w gminach wiejskich i miejsko-wiejskich) jednostkami takimi są na ogół pojedyncze wsie.

² W polskim systemie samorządowym skarbnik dokonuje kontrasygnaty każdej decyzji mogącej nieść skutki finansowe.

³ W przypadku m. st. Warszawy, której ustrój wewnętrzny jest - w odróżnieniu od wszystkich innych jednostek samorządowych - ustalony w dużej mierze w drodze ustawy, jest to nawet obowiązek prawny.

Zadania jednostek samorządu terytorialnego

Podstawowe ustawy dotyczące samorządu terytorialnego, tzw. ustawy ustrojowe - o samorządzie gminnym, o samorządzie powiatowym oraz o samorządzie województwa - określają w Polsce zadania samorządów poszczególnych stopni jedynie w bardzo szerokich kategoriach. Rzeczywistego podziału zadań poszukiwać należy w ustawach materialnych, np. o systemie oświaty czy o pomocy społecznej.

Prawo zasadniczo nie różnicuje jednostek tego samego stopnia. Największa gmina miejska i najmniejsza gmina wiejska posiadają - jako gminy⁴ - identyczne prawne charakterystyki. Tak więc zróżnicowanie wykonywanych usług publicznych nie tyle jest wynikiem różnic prawnych, co faktycznych (np. potrzeba zapewnienia transportu publicznego w miastach; konieczność gospodarowania komunalnym zasobem mieszkaniowym - w tym ostatnim przypadku na terenach wiejskich w Polsce jest on minimalny).

Zgodnie z zasadą pomocniczości, polska Konstytucja formułuje zasadę domniemania kompetencji samorządu terytorialnego, który: „wykonuje zadania publiczne nie zastrzeżone przez Konstytucję lub ustawy dla organów innych władz publicznych” (art. 163), zaś w obrębie sektora samorządowego - na rzecz najniższego stopnia samorządu: „gmina wykonuje wszystkie zadania samorządu terytorialnego nie zastrzeżone dla innych jednostek samorządu terytorialnego” (art. 164 ust. 3).

Polskie prawo wyróżnia zadania własne samorządu terytorialnego, które wykonuje on „w imieniu własnym i na własną odpowiedzialność” (art. 16 ust. 2 Konstytucji). Zasadniczo zadania własne polegają na „zaspokajaniu potrzeb wspólnoty samorządowej” (art. 166 ust. 1 Konstytucji). Największe wydatki polskie samorządy ponoszą na oświatę, transport (dział obejmuje transport publiczny i drogi), pomoc społeczną.

Drugą kategorią zadań są zadania zlecone. Polska Konstytucja dopuszcza przekazanie jednostkom samorządowym do obligatoryjnego wykonania zadań o charakterze ogólnopaństwowym. Klasycznym przykładem jest prowadzenie urzędów stanu cywilnego, a więc rejestracja narodzin, ślubów i zgonów w imieniu państwa. Polskie prawo dopuszcza także przyjęcie przez daną jednostkę samorządową zadań z zakresu kompetencji administracji rządowej na podstawie porozumienia. Możliwe jest też analogiczne porozumienie o przejęciu wykonania zadania z inną jednostką samorządową.

Modelowo rzecz biorąc, zadania własne jednostka samorządowa wykonuje w sposób całkowicie niezależny, definiując zarówno cele, jak i metody działania. Trzeba jednak zauważyć, że w rzeczywistości państwo przekazało samorządom do wykonania, jako zadania własne, także takie zadania publiczne, w zakresie których muszą być spełnione pewne minimalne standardy (np. oświata). Stąd swoboda jednostek samorządowych w zakresie niektórych zadań własnych jest ograniczona prawnie.

Finanse komunalne

Polska jest krajem o dość znacznym stopniu zdecentralizowania finansów publicznych. Sektor samorządowy jest odpowiedzialny za wydatki sięgające nieco ponad 14% PKB, oraz ok. 1/3 wszystkich wydatków publicznych.

⁴ Oczywiście największa gmina miejska - m. st. Warszawa - jest także miastem na prawach powiatu, a więc wykonuje także zadania powiatowe.

Polska Konstytucja przesądza, iż zasadniczo istnieją trzy rodzaje dochodów jednostek samorządu terytorialnego: dochody własne, subwencje i dotacje. Dochody własne mają przede wszystkim charakter podatkowy - na poziomie gminy są to podatki i opłaty lokalne (np. podatek od nieruchomości, podatek rolny, podatek leśny). Na wszystkich trzech stopniach samorządu terytorialnego jednostki samorządowe uzyskują też dochody z udziałów we wpływach z państwowych podatków dochodowych (PIT i CIT). Polskie prawo traktuje je jako dochody własne samorządów (powiaty i samorządy województw nie posiadają samodzielnych dochodów podatkowych). Drugim znaczącym źródłem dochodów własnych są dochody z majątku. W 2011 r. dochody własne wg definicji prawnej wyniosły nieco poniżej 49% ogółu dochodów, w tym dochody z udziałów we wpływach w państwowych podatkach dochodowych wyniosły nieco ponad 21% całości dochodów. Łączne dochody wszystkich jednostek samorządowych przekroczyły w 2011 r. 171 mld zł.

Subwencja ogólna ma charakter transferu środków z budżetu państwa bez określenia przeznaczenia tych środków. W 2011 r. wyniosła ona łącznie nieco ponad 48 mld zł, czyli nieco ponad 28% wszystkich dochodów jednostek samorządowych. Zasadniczą część subwencji - przeszło 3/4 - stanowi jej część oświatowa, naliczana według liczby uczniów/wychowanków rozmaitych kategorii szkół/placówek oświatowych. Wydatki jednostek samorządowych na oświatę przewyższały w 2011 r. otrzymaną subwencję oraz dotacje na cele oświatowe o ok. 10,5 mld zł.

Drugim składnikiem subwencji ogólnej jest jej część wyrównawcza, przeznaczona dla jednostek o niższych dochodach podatkowych. W 2011 r. wyniosła ona łącznie nieco ponad 8,6 mld zł. Najmniejszą część subwencji stanowi jej część równoważąca (dla gmin i powiatów) oraz regionalna (dla województw). W 2011 r. łącznie wyniosły one ok. 2,2 mld zł. Są to środki pochodzące z wpłat jednostek o wysokich dochodach podatkowych, transferowane poprzez budżet państwa głównie do jednostek o szczególnych potrzebach wydatkowych - np. z powodu wysokich wydatków dodatków mieszkaniowych (gminy) lub ponadśredniej długości utrzymywanych dróg (powiaty). Trzeba jednak zwrócić uwagę, że część równoważącą subwencji otrzymują wszystkie miasta na prawach powiatu, w kwotach uzależnionych od długości dróg krajowych i wojewódzkich na ich terenie.

System wpłat do budżetu państwa z przeznaczeniem na część równoważącą i regionalną subwencji jest rozwiązaniem krytykowanym. Nie pełni on bowiem w istocie roli mechanizmu wyrównywania dochodów (jedynie w ograniczonym stopniu na poziomie gminnym), a raczej służy do łatania dziur w systemie finansowania zadań komunalnych.

Dotacje stanowiły w 2011 r. ok. 23% ogółu dochodów samorządów (nieco ponad 39 mld zł), z czego nieco ponad 13 mld zł stanowiły dotacje związane z realizacją programów europejskich.

Rola samorządu terytorialnego w rozwoju kraju

Generalnie ocenia się restytucję samorządu terytorialnego jako jedną z najbardziej pomyślnych reform przeprowadzonych w Polsce po odzyskaniu niepodległości. Wskazuje się tutaj przede wszystkim na decentralizację decyzji o przeznaczeniu środków publicznych i wynikające stąd lepsze i bardziej efektywne ukierunkowanie wydatków publicznych.

Tym niemniej w ostatnim czasie rozpoczęła się w Polsce krytyczna dyskusja nad funkcjonowaniem samorządu. Zwraca się tutaj przede wszystkim uwagę na takie fakty, jak to, że nie udało się zapewnić realnego zaangażowania ogółu mieszkańców w sprawy samorządowe, że nie stworzono w Polsce katalogu obowiązkowych zadań samorządowych i ich standardów kosztowych - tak więc nie można realnie wypełnić nakazu Konstytucji, aby dochody jednostek samorządowych były adekwatne do przekazanych im zadań publicznych.

Odtworzenie samorządu terytorialnego było niewątpliwie ogromnym impulsem rozwojowym dla Polski (samorząd terytorialny jest obecnie największym inwestorem w Polsce). Zaczyna natomiast przeważać zdanie, iż po ponad dwudziestu latach od restytucji samorządu (1990 r.), przyszedł moment na zasadniczą ocenę modelu jego funkcjonowania.

Paweł Churski

POLSKA POLITYKA REGIONALNA GENEZA, PRZEMIANY, WYZWANIA

Zapoczątkowane w 1989 roku przemiany ustroju politycznego i systemu gospodarczego w Polsce stały się podstawą dla budowy systemu demokratycznego i gospodarki mieszanej opartej na mechanizmie rynkowym. Jedną z pierwszych decyzji nowych władz była restytucja samorządu terytorialnego w Polsce. Pomimo skrajnie niekorzystnych uwarunkowań makroekonomicznych związanych z głęboką recesją gospodarczą, braku doświadczenia ówczesnych pracowników administracji publicznej oraz nierozpoznanych zagrożeń wewnętrznych i zewnętrznych rozpoczętego procesu transformacji, w drodze ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie terytorialnym¹, w strukturze administracji publicznej na poziomie gminnym ustanowiono samorząd terytorialny. Dzięki przygotowanej przez prof. Michała Kuleszę reformie, samorząd terytorialny stał się nowym podstawowym podmiotem zarządzania terytorialnego na szczeblu lokalnym. Poprzez swoje władztwo terytorialne przejął odpowiedzialność za realizację podstawowych zadań, w tym za tworzenie warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego, którego efekty powinny zapewnić mieszkańcom właściwy poziom i warunki życia.

Należy podkreślić, że w ramach przytoczonych działań nie podjęto, w pierwszej połowie lat 90-tych w Polsce, żadnych decyzji mających na celu stworzenie podstaw dla nowego modelu polityki regionalnej. Wynikało to z jednej strony z powszechnej tendencji dystansowania się od praktyki poprzedniego systemu politycznego i gospodarczego. Polityka regionalna w Polsce w okresie komunistycznym ograniczała się przede wszystkim do działań zgodnych z priorytetami ideologicznymi i politycznymi. Głównym celem podejmowanych działań była uniformizacja regionalnych struktur społeczno-gospodarczych zmierzająca do równomiernego rozmieszczenia sił wytwórczych na terytorium kraju². Działania te oparte były przede wszystkim na programach sektorowych oraz polityce regionalnej (przestrzennej) kreowanej i realizowanej centralnie, tj. interregionalnie. Potwierdzeniem silnej koncentracji środków i decyzji była centralizacja budżetu – budżety województw stanowiły jedynie część ogólnego budżetu państwa. W okresie recesji gospodarczej lat osiemdziesiątych i nieudanych prób reformowania gospodarki socjalistycznej doszło nawet do całkowitego zaniechania realizacji polityki regionalnej³. Z drugiej strony zakładano, że najlepszym mechanizmem redystrybucji procesów rozwojowych w przestrzeni ekonomicznej kraju powinien być mechanizm rynkowy, pozbawiony jakichkolwiek interwencji, zarówno inter- jak i intra- regionalnych. Niestety przyjęte założenia zweryfikowały się negatywnie, a skala różnicowań rozwojowych, zarówno w układzie regionalnym, jak i subregionalnym, pogłębiła się tak znacznie, że stała się przyczyną natychmiastowych działań władz państwowych, które miały ograniczyć pogłębiającą się dywergencję rozwoju społeczno-gospodarczego. Dodatkowym, bardzo istotnym czynnikiem, przemawiającym za koniecznością podjęcia działań w zakresie porządkowania obszaru polityki regionalnej, był trwający proces integracji Polski z Unią Europejską, który można opisać trzema ważnymi datami: 1992r. - stowarzyszenie z Unią Europejską, 1994r. - złożenie wniosku o członkostwo w Unii

¹ Dz. U. 16/1990, poz. 95.

² Winiarski B., 1976. Polityka regionalna. Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa.

³ Węclawowicz G., 2002. Przestrzeń i społeczeństwo współczesnej Polski. Studium z geografii społeczno-ekonomicznej. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

Europejskiej, 1998r. - rozpoczęcie negocjacji akcesyjnych, w tym w obszarze *Polityka regionalna i koordynacja instrumentów strukturalnych*.

W takich uwarunkowaniach rozpoczęto budowę nowego modelu polityki regionalnej w Polsce. Proces ten można podzielić na trzy zasadnicze okresy⁴:

2000 – 2004 okres przedakcesyjny - był konsekwencją:

wprowadzonej w 1999r. reformy administracyjno-terytorialnej kraju, w ramach której kontynuując reformę samorządową, rozszerzono samorząd terytorialny na poziom powiatów i województw. Ustawą z dnia 5 czerwca 1998r. o samorządzie województwa⁵, z dniem 1 stycznia 1999r., utworzono w Polsce upodmiotowione kompetencyjnie samorządowe regiony, zobowiązując je jednocześnie do programowania i realizacji polityki intraregionalnej potrzebą uporządkowania obszaru polityki regionalnej w okresie negocjacji akcesyjnych z Unią Europejską.

Dokumentem określającym kierunki i zakres zmian dokonanych w tym okresie jest wprowadzona w życie w dniu 12 maja 2000r. Ustawa o zasadach wspierania rozwoju regionalnego⁶, która określiła nowy model programowania i realizacji polityki regionalnej. Opierał się on na krajowym dokumencie strategicznym w postaci **Narodowej Strategii Rozwoju Regionalnego, Programie Wsparcia** opracowanym przez rząd dla samorządów regionalnych, oraz **Kontrakcie Wojewódzkim** stanowiącym umowę między rządem a samorządem województwa dotyczącą realizacji zadań związanych z interwencją podejmowaną w ramach polityki regionalnej, a współfinansowanych przez budżet państwa. Model ten wykorzystano również w roku 2004, który ze względu na wejście Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004r. został uznany za przejściowy, co skutkowało utrzymaniem dotychczasowych rozwiązań z jednoczesnym uruchomieniem procedur związanych z wykorzystaniem środków Funduszy Strukturalnych.

2004 – 2006 pierwsze lata członkostwa w Unii Europejskiej - był konsekwencją:

- uzyskania, w dniu 1 maja 2004r., przez Polskę członkostwa w Unii Europejskiej
- konieczności pełnego dostosowania polskiej polityki regionalnej do standardów unijnych w celu stworzenia możliwości dostępu do Funduszy Strukturalnych i Funduszu Spójności, co skutkowało koniecznością opracowania kolejnych dokumentów strategicznych, a w tym Narodowego Planu Rozwoju, będącego podstawą wynegocjowania z Komisją Europejską Community Support Framework oraz Programów Operacyjnych realizujących ich założenia

Podstawę prawną działań polityki regionalnej podejmowanych w tym okresie stanowi Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004r. o Narodowym Planie Rozwoju⁷ zastępująca poprzednie regulacje z maja 2000r. Wprowadzone zmiany podporządkowały w całości polski model polityki regionalnej rozwiązaniom unijnym. Nadrzędnym dokumentem strategicznym stał się **Narodowy Plan Rozwoju**, który określał kierunki wykorzystania interwencji funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności w Polsce. Jego uszczegółowieniem były **Programy Operacyjne:**

*Zintegrowany Program Operacyjny Rozwoju Regionalnego
Sektorowy Program Operacyjny Rozwój Zasobów Ludzkich*

4 Churski P., 2008. Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską. Seria Geografia nr 79. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań.

5 Dz. U. 142/1998, poz. 1590.

6 Dz. U. 48/2000, poz. 550.

7 Dz. U. 116/2004, poz. 1206.

*Sektorowy Program Operacyjny Wzrost Konkurencyjności Przedsiębiorstw
Sektorowy Program Operacyjny Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich
Sektorowy Program Operacyjny Transport
Finansowy Instrument Orientacji Rybołówstwa
Program Operacyjny Pomoc Techniczna*

realizujące z jednej strony przyjęte założenia działań interwencyjnych, a z drugiej strony stanowiące narzędzia dostępu do europejskich środków publicznych poprzez procedury konkursowe ogłaszane przez Instytucje Zarządzające.

2007 – 2013 pierwszy pełny okres funkcjonowania w perspektywie finansowej Unii Europejskiej - jest konsekwencją:

- kolejnej reformy unijnej polityki regionalnej i określenia przez Unię Europejską w pakiecie legislacyjnym oraz Strategicznych Wytycznych Wspólnoty⁸ nowych zasad realizacji polityki spójności w perspektywie finansowej 2007-2013
- pierwszych prób rządu, a zwłaszcza Ministerstwa Rozwoju Regionalnego, stworzenia trwałych podstaw dla narodowej polityki rozwoju, której realizacja będzie odbywała się w najbliższym czasie przy istotnym wsparciu europejskimi środkami publicznymi, ale która nie będzie w całości uzależniona od rozwiązań unijnych

Podstawy prawne nowych rozwiązań zostały określone w drodze Ustawy z dnia 8 grudnia 2006r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju⁹, nowelizacji, z dnia 13 lipca 2006r., Ustawy o Narodowym Planie Rozwoju, która ograniczyła jej obowiązywanie do okresu 2004-2006¹⁰, oraz Ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z wdrażaniem funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności z 7 listopada 2008r.¹¹. Tak sformalizowany, aktualnie obowiązujący model polityki rozwoju w Polsce, którego istotnym elementem jest polityka regionalna, opiera się na następujących elementach:

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju:

Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju:

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Średniookresowa Strategia Rozwoju Kraju:

Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

Inne Strategie Rozwoju:

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego

Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego

Strategia Innowacyjności i Efektywności Gospodarki

8 Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013. Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. 2006/702/WE. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 291. 21.10.2006. Bruksela-Luksemburg.

9 Dz. U. 227/2006, poz. 1658.

10 Dz. U. 149/2006, poz. 1074.

11 Dz. U. 216/2008, poz. 1370.

Strategia Rozwoju Transportu

Strategia Zrównoważonego Rozwoju Wsi, Rolnictwa i Rybactwa

Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko

Strategia Rozwoju Systemu Bezpieczeństwa Narodowego RP

Sprawne Państwo

Strategie Rozwoju Województw

Narodowa Strategia Spójności:

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013

Programy Operacyjne:

Regionalne Programy Operacyjne

Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko

Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Program Operacyjny Innowacyjna Gospodarka

Program Operacyjny Rozwój Polski Wschodniej

Program Operacyjny Pomoc Techniczna

Programy Rozwoju

Kontrakty Terytorialne

Przyjęte rozwiązania z jednej strony w istotnym zakresie nawiązują do unijnej polityki spójności, z drugiej jednak strony świadczą o podjęciu konsekwentnych działań zmierzających do wdrożenia narodowego modelu polityki rozwoju w Polsce. Konieczność zapewnienia zgodności narodowego modelu polityki rozwoju ze standardami unijnymi uzasadnia fakt, że Polska, wśród państw członkowskich Unii Europejskiej, pozostaje głównym beneficjentem polityki spójności. Należy jednak pamiętać, że wsparcie uzyskiwane z Unii Europejskiej jest wsparciem czasowym i nie należy go traktować jako determinującego działania polityk narodowych. Powinno ono być właściwie implementowane przez niezależnie i sprawnie funkcjonujący system krajowych i regionalnych polityk gospodarczych wspierających budowę trwałych podstaw procesów rozwojowych. Nie powinno natomiast być wykorzystywane do bieżącej konsumpcji (doświadczenia greckie) lub też do realizacji zbyt szerokiego programu inwestycji infrastrukturalnych przy jednoczesnym zaniechaniu działań odnoszących się do kapitału ludzkiego i społecznego (doświadczenia hiszpańskie).

Przyszłość polskiej polityki regionalnej nadal w znacznym stopniu będzie związana z wykorzystywaniem interwencji unijnej polityki spójności. Polska w perspektywie 2014-2020 utrzyma swoją pozycję w grupie głównych beneficjentów tej polityki. Dotychczasowe wsparcie uzyskane przez Polskę z europejskich środków publicznych oraz programowanie kolejnej perspektywy powinno doprowadzić do wzmocnienia i kształtowania istotnych z punktu widzenia aktualnej sytuacji globalnej i krajowej czynników rozwojowych. Ważną zmianą w polskim modelu polityki regionalnej jest zwiększenie znaczenia terytorializacji działań, która przejawia się w koncentracji merytorycznej i przestrzennej interwencji w wybranych obszarach, z uwzględnieniem ich wewnętrznej specyfiki wynikającej z posiadanych zasobów endogenicznych. Działaniom tym służy delimitacja w przestrzeni ekonomicznej kraju obszarów strategicznej interwencji, które mogą zarówno stanowić obszary wzrostu, jak również mogą być obszarami stagnacji gospodarczej. Ich wsparcie, zgodnie z założeniami modelu polaryzacyjno-dyfuzyjnego powinno zmierzać do zwiększania możliwości oddziaływania biegunów wzrostu na ich obszary wpływu oraz zwiększania możliwości przyjmowania i optymalnego wykorzystywania efektów rozwojowych przez obszary stagnacji. Nowym instrumentem, zakładanym do wykorzystania zarówno w unijnej, jak i krajowej polityce spójności, mają być także zintegrowane inwestycje terytorialne. Pomimo ich powszechnej krytyce należy zwrócić uwagę na ich potencjalne korzyści. Mogą one

bowiem przyczynić się do rozwoju współpracy samorządu lokalnego na obszarach metropolitalnych, a tym samym stanowić istotne wsparcie dla procesu konkretyzacji współpracy metropolitalnej w Polsce. Innym rodzajem nowego instrumentu, który może jakościowo poprawić programowanie i realizację polityki rozwoju na obszarach o relatywnie niższym poziomie rozwoju mają być przedsięwzięcia rozwojowe kierowane przez społeczność lokalną. Korzystając z doświadczeń partnerstw lokalnych na rzecz rozwoju, zamierza się wykorzystać ten instrument do bardziej skutecznej realizacji interwencji intraregionalnych na obszarach peryferyjnych, o najniższym poziomie rozwoju. Jednym z podstawowych warunków, które muszą być spełnione dla zagwarantowania właściwego wsparcia budżetu państwa dla działań podejmowanych przez samorząd regionalny przy wykorzystaniu przedstawionych instrumentów, ma być nowy kontrakt terytorialny. Wydaje się, że podjęte przygotowania i pierwsze ich efekty przyczynią się do zwiększenia konwergencji regionalnej i wewnątrzregionalnej w Polsce.

Swiżłana Donec'kowa

SAMORZĄD TERYTORIALNY NA UKRAINIE

1. Samorząd na szczeblu lokalnym

Samorząd na szczeblu lokalnym jest realizowany przez:

- system samorządu terytorialnego (obwód, rejon, miasto, rejon (dzielnica) w mieście, osiedle, osiedle typu miejskiego, wieś);
- terytorialne jednostki organów władzy wykonawczej (państwowe administracje (*reprezentant administracji rządowej w terenie. - Tłum.*) – funkcjonują na szczeblu obwodów /odpowiednik województw/ i rejonów /odpowiednik powiatów/).

Na szczeblu lokalnym swoje spektrum pełnomocnictw mają też terenowe przedstawicielstwa ministerstw oraz innych organów centralnych władz wykonawczych Ukrainy (fundusz emerytalny, inspekcja finansowa, służba geologiczna, inspekcja geologiczna, agencja zasobów ziemskich, służba ds. zatrudnienia, inspekcja ds. pracy, służba statystyczna, sanepid i in.).

Cechą szczególną samorządu terytorialnego na szczeblu obwodu i rejonu jest brak własnych władz wykonawczych. Zadania władz wykonawczych samorządu terytorialnego na szczeblu obwodów i rejonów są powierzone administracjom państwowym, które są lokalnymi organami władzy wykonawczej. Samorząd terytorialny na szczeblu miast, osiedli/osiedli typu miejskiego i wsi dysponuje własnymi organami władzy wykonawczej.

2. Definicja „samorząd terytorialny”

Art. 7 Konstytucji Ukrainy definiuje samorząd terytorialny i gwarantuje jego działalność.

„Samorząd terytorialny” to prawo społeczności lokalnej – mieszkańców wsi lub dobrowolnie scalonej w społeczność większą ludności kilku wsi, osiedla/osiedla typu miejskiego i miasta – do samodzielnego rozstrzygania w sprawach o znaczeniu lokalnym w ramach Konstytucji i prawodawstwa Ukrainy (art. 140 Konstytucji Ukrainy).

Według art. 2 Ustawy Ukrainy „O samorządzie terytorialnym” samorząd terytorialny na Ukrainie to gwarantowane przez państwo prawo oraz realna zdolność społeczności lokalnej – mieszkańców wsi lub dobrowolnie scalonej w społeczność większą ludności kilku wsi, osiedla/osiedla typu miejskiego, miasta – do samodzielnego lub na odpowiedzialność organów i urzędników samorządu terytorialnego rozwiązywania spraw o znaczeniu lokalnym w ramach Konstytucji i prawodawstwa Ukrainy. Samorząd terytorialny jest realizowany przez społeczności lokalne wsi, osiedli, osiedli typu miejskiego i miast tak bezpośrednio, jak i poprzez rady wsi, osiedli, osiedli typu miejskiego i miast oraz ich władze wykonawcze, jak też poprzez rady rejonowe i obwodowe, które reprezentują wspólne interesy społeczności lokalnych wsi, osiedli typu miejskiego i miast.

3. Podział administracyjno-terytorialny

Według artykułu 133 Konstytucji Ukrainy na ustrój administracyjno-terytorialny Ukrainy składają się Republika Autonomiczna Krymu, obwody, rejon, miasta, rejon (dzielnicy) w miastach, osiedla typu miejskiego i wsie. Obecnie na Ukrainie istnieje 29 793 miejscowości, w tym 27 238 wsi, 1 211 osiedli, 885 osiedli typu miejskiego, 459 miast.

Istniejący ustrój administracyjno-terytorialny ukształtował się w latach 60-ych XX wieku i obecnie potrzebuje zmian oraz zreformowania. Po dziś dzień istnieją twory administracyjno-terytorialne, tzw. „matrioski”, kiedy to jedna społeczność lokalna wchodzi do składu innej wspólnoty terytorialnej, w związku z czym systemy świadczenia usług administracyjnych i socjalnych oraz kształtowanie budżetów lokalnych stają się procesem złożonym i wielostopniowym.

4. System zarządzania na szczeblu obwodu i rejonu

Samorząd terytorialny na szczeblu obwodu i rejonu reprezentują odpowiednio rady obwodowe i rady rejonowe. Rady – organy przedstawicielskie złożone z deputowanych reprezentujących interesy społeczności lokalnych oraz mieszkańców obwodu i rejonu. Deputowani rad są wybierani na pięć lat.

Liczba deputowanych poszczególnych rad obwodowych jest określana w zależności od ilości znajdujących się w składzie obwodu rejonów oraz miast o znaczeniu obwodowym. Liczebność rad rejonowych zależy od ilości położonych w granicach rejonu wsi (związków wsi), osiedli i miast. Przewodniczący rad obwodowych i rejonowych są wybierani spośród deputowanych odpowiednich rad na okres kadencji rad (5 lat).

Podstawowe zadania rad obwodów i rejonów są następujące: uchwalanie programów rozwoju społeczno-gospodarczego i kulturowego, celowych programów, wysłuchanie sprawozdań na temat wykonania wspomnianych programów; zatwierdzanie odpowiednich budżetów oraz wprowadzanie zmian do nich, zatwierdzanie sprawozdań z wykonania budżetów; podjęcie decyzji w sprawach z zakresu zarządzania obiektami wspólnej własności wspólnot samorządowych; inne kwestie.

Pełnomocnictwa jednostek organów wykonawczych rad obwodów i rejonów zostały powierzone terenowym państwowym administracjom (art. 44 Ustawy Ukrainy „O samorządzie terytorialnym na Ukrainie”).

Na czele terenowych (lokalnych) administracji państwowych są przewodniczący administracji, których mianuje Prezydent Ukrainy na wniosek premier-ministra Ukrainy.

Wśród podstawowych kompetencji miejscowych administracji państwowych są: zapewnienie praworządności, ochrona praw, wolności i zgodnych z prawem interesów obywateli; rozwój społeczno-gospodarczy odpowiednich terenów; budżet, finanse, ewidencja; zarządzanie mieniem, sprzyjanie rozwojowi przedsiębiorczości, realizacja polityki regulacyjnej; przemysł, rolnictwo, budownictwo, transport, komunikacja; nauka, edukacja, kultura, ochrona zdrowia, kultura fizyczna i sport, rodzina, kobiety, młodzież i nieletni; użytkowanie gruntów, zasobów naturalnych, ochrona środowiska; kontakty gospodarcze z zagranicą; pomoc społeczna oraz kwestie zatrudnienia, praca i płace mieszkańców.

5. Samorząd terytorialny na szczeblu podstawowym (wieś, osiedle, miasto)

Podstawowymi jednostkami samorządu terytorialnego są wspólnota samorządowa, rada, przewodniczący, organy wykonawcze rady, organy samoorganizacji mieszkańców.

Wspólnota samorządowa – mieszkańcy zamieszkujący na stałe w granicach jednej wsi lub miasta, które jest samodzielną jednostką administracyjno-terytorialną; - dobrowolne zrzeszenie mieszkańców kilku wsi z jednym ośrodkiem administracyjnym.

Rada (wiejska, miejska, osiedlowa) jest organem przedstawicielskim, który składa się z deputowanych wybieranych w drodze powszechnych, równych i bezpośrednich wyborów, na kadencję trwającą 5 lat przez mieszkańców odpowiedniej jednostki administracyjno-terytorialnej. Skład ilościowy rady zależy od liczby mieszkańców zamieszkujących odpowiednią jednostkę administracyjno-terytorialną, która to liczba nie może być mniejsza niż 12 i większa niż 150 osób. Obecnie na Ukrainie funkcjonują 457 wiejskich, 783 osiedlowych i 10 278 wiejskich rad.

Pełnomocnictwa rad podstawowego szczebla są następujące: zatwierdzanie ilościowego i jakościowego składu komitetu wykonawczego rady, mianowanie i dymisjonowanie sekretarza rady; tworzenie wykonawczych organów rad; zatwierdzanie programów rozwoju terytoriów, programów celowych, lokalnych budżetów, zatwierdzanie sprawozdań z ich wykonania; ustanowienie lokalnych podatków i opłat; podjęcie decyzji w zakresie zarządzania obiektami własności komunalnej, kwestii ziemskich, użytkowania zasobów o znaczeniu lokalnym; zatwierdzanie statutów wspólnot samorządowych, symboliki oraz inne kwestie.

Przewodniczący miasta, wsi, osiedla/osiedla typu miejskiego jest wybierany przez w drodze powszechnych, równych, bezpośrednich i tajnych wyborów, na pięcioletnią kadencję przez mieszkańców odpowiedniej jednostki administracyjno-terytorialnej. Przewodniczący reprezentuje wspólnotę samorządową, radę, jej komitet wykonawczy; podlega kontroli wspólnoty samorządowej, odpowiada przed wspólnotą samorządową i radą, a w kwestiach realizacji zadań zleconych organów władzy wykonawczej – odpowiednim organom władzy wykonawczej; organizuje pracę rady i jej komitetu wykonawczego, jest dysponentem środków budżetowych zgodnie z kierunkami określonymi przez radę. Przewodniczy może zostać odwołany przed zakończeniem kadencji w drodze referendum lub decyzji powziętej przez odpowiednią radę (2/3 głosów od ogólnej liczby składu rady w trybie tajnego głosowania) w razie naruszenia przez niego ustawodawstwa i Konstytucji Ukrainy.

Organy wykonawcze rady są powoływane przez właściwą radę i odpowiadają za realizację następujących podstawowych zadań: zrównoważony rozwój terytorium, efektywne wykorzystanie zasobów naturalnych, pracowniczych, finansowych, opracowanie i wykonywanie budżetów, zarządzanie własnością komunalną, zarządzanie obiektami gospodarki mieszkaniowo-komunalnej, oraz zakładami usługowymi, handlowymi, żywienia zbiorowego, transportu i łączności, budownictwa, edukacji, ochrony zdrowia, kultury, kultury fizycznej i sportu; regulacja stosunków ziemskich i ochrona środowiska; pomoc społeczna; zapewnienie praworządności, porządku publicznego, ochrona praw, wolności i zgodnych z prawem interesów obywateli; nieodpłatna wstępna pomoc prawna oraz inne.

Organy samoorganizacji ludności – to przedstawicielskie organy, wybierane przez część ludności zamieszkującej na części terytorium wsi, osiedla/osiedla typu miejskiego w postaci komitetów ulicznych,

kwartałowych, domowych. Zezwolenie na powołanie organów samoorganizacji ludności wydaje właściwa rada, która określa dla nich zadania własne i zlecone.

6. Wybory do organów przedstawicielskich samorządu terytorialnego oraz na przewodniczących wsi, osiedli/osiedli typu miejskiego i miast

Wybory deputowanych rad wiejskich, osiedlowych odbywają się według ordynacji większościowej w jednomandatowych okręgach wyborczych, na które są dzielone terytoria wsi (związków wsi), osiedli/osiedli typu miejskiego.

Wybory deputowanych rad obwodowych, rejonowych, miejskich, rejonowych w miastach odbywają się według ordynacji mieszanej (większościowo-proporcjonalnej), gdzie połowa od ogólnej liczby rady jest wybierana według list partyjnych w wielomandatowym okręgu wyborczym; druga część rady jest wybierana według ordynacji większościowej w jednomandatowych okręgach wyborczych, na które są dzielone odpowiednio.

Wybory przewodniczących wsi, osiedli, miast odbywają się według ordynacji większościowej w jednomandatowych okręgach wyborczych, granicy których są zbieżne z granicami wsi (związków wsi, osiedli/osiedli typu miejskiego, miast).

Prawo do zgłaszania kandydatów na deputowanych oraz na stanowisko przewodniczących jest realizowane przez obywateli (poprzez organizacje partyjne partii politycznych) lub w drodze samozgłoszenia kandydata.

Norma ustawy dotycząca odwoływania deputowanych miejscowych rad obecnie nie funkcjonuje z powodów nieścisłości obowiązującego prawa.

7. Podstawy finansowe funkcjonowania samorządu terytorialnego

Podstawą finansową samorządu terytorialnego jest prawo własności komunalnej wspólnoty samorządowej do mienia ruchomego i nieruchomego, dochodów z lokalnych budżetów, a także grunty, zasoby naturalne, przedsiębiorstwa, organizacje, zakłady własności komunalnej.

8. Lokalne budżety

Opracowywanie budżetów na Ukrainie zaczyna się od budżetu państwa (do 1 grudnia), potem w ciągu dwóch kolejnych tygodni są opracowywane budżety obwodów, rejonów i miast o znaczeniu obwodowym. Po tym, w ciągu kolejnych dwóch tygodni są układane terenowe budżety miast o znaczeniu rejonowym, wsi, osiedli/osiedli typu miejskiego.

Na dochody budżetu obwodu składają się: część podatku dochodowego od osób fizycznych, część podatku od specjalnej gospodarki wodnej, część opłat eksploatacyjnych (za eksploatację zasobów naturalnych), część opłat z tytułu dzierżawienia stawów, część podatku od dochodów przedsiębiorstw, część opłat z tytułu dzierżawy mienia komunalnego, część transferów z budżetu państwa.

Do dochodów budżetu rejonu, pomimo wymienionych wyżej części składowych, zalicza się także opłaty rejestracyjne (za państwową rejestrację) oraz administracyjne kary pieniężne według ustalonych stawek zgodnie z Kodeksem Budżetowym.

Osobliwością kształtowania budżetów miast, wsi oraz osiedli/osiedli typu miejskiego jest to, że do części dochodowej wspomnianych budżetów oprócz części składowych budżetu obwodowego w wymiarze określonym w Kodeksie Budżetowym, zalicza się 100% opłat gruntowych i opłaty skarbowe (opłaty za czynności notarialne) według obowiązujących stawek.

9. Pełnomocnictwa jednostek organów samorządu terytorialnego oraz terenowych organów władzy wykonawczej w kwestiach gruntowych

Gruntami, znajdującymi się w granicach administracyjnych miejscowości, zarządzają rady wsi, rady osiedli/osiedli typu miejskiego, rady miast. Grunty, znajdujące się poza obrębem granic administracyjnych miejscowości, znajdują się w gestii administracji państwowych.

Poza tym obwodowa administracja państwowa na terenie obwodu zarządza gruntami stanowiącymi własność Skarbu Państwa, znajdującymi się w granicach administracyjnych miast o znaczeniu obwodowym oraz poza ich obrębem, dla wszystkich potrzeb. Rejonowe administracje państwowe na terenie rejonu zarządzają gruntami stanowiącymi własność Skarbu Państwa w granicach administracyjnych wsi, osiedli/osiedli typu miejskiego, miast o znaczeniu rejonowym oraz poza ich obrębem dla następujących celów: prowadzenie gospodarki wodnej, budowy obiektów usługowych dla mieszkańców wspólnot samorządowych rejonu (szkół, szpitali, ośrodków kultury, obiektów handlowych, indywidualnego budownictwa działkowego).

10. Podmioty nadzorujące działalność rady oraz osób urzędowych jednostek samorządu terytorialnego

Przedterminowe zakończenie kadencji rady rejonu, rady miasta, rady rejonu (rada dzielnicy) w mieście, rady wsi, radu osiedla/osiedla typu miejskiego może nastąpić na mocy decyzji miejscowego (lokalnego) referendum, może być zainicjowane przewodniczącym właściwej rady lub 1/10 uprawnionych do głosowania mieszkańców, zamieszkujących teren odpowiedniej rady (art. 78 Ustawy Ukrainy „O samorządzie lokalnym na Ukrainie”).

Uchwałą Rady Najwyższej Ukrainy miejscowe rady mogą być rozwiązane w przypadku podejmowania przez nie decyzji sprzecznych z postanowieniami Konstytucji Ukrainy, Prawa Ukrainy, w razie odmowy dostosowania wspomnianych decyzji do obowiązującego prawa; w razie nieuzasadnionego niezwołania sesji rady; w sytuacji nierozwiązywania kwestii z zakresu ich zadań, z inicjatywy przewodniczącego odpowiedniej rady lub na wniosek przewodniczącego obwodowej państwowej administracji.

Terenowe państwowe administracje są uprawnione do przeprowadzenia kontroli działalności jednostek organów samorządu terytorialnego w kwestiach przestrzegania Konstytucji Ukrainy, Prawa Ukrainy (art. 28 Ustawy Ukrainy „O terenowych administracjach państwowych”).

Państwowa Inspekcja Finansowa Ukrainy, Zakład Ubezpieczeń Społecznych, Służba Podatkowa Ukrainy mają prawo do przeprowadzenia kontroli organów samorządu terytorialnego w zakresie wykorzystania środków budżetowych oraz w kwestiach ich działalności finansowo-gospodarczej.

11. Zreformowanie systemu samorządu terytorialnego i władzy wykonawczej na szczeblu lokalnym

Zgodnie z Europejską Kartą Samorządu Terytorialnego (ratyfikowana 15.07.1997), zgodnie z projektami Koncepcji reformowania samorządu terytorialnego na Ukrainie reforma systemu zarządzania na szczeblu lokalnym powinna odbywać się według następujących zasad: stworzenie warunków dla dobrowolnego scalenia wspólnot terenowych z tworzeniem zdolnych do działania jednostek organów samorządu terytorialnego, które wykonują ustanowione pełne wyłączne i własne, a także zlecone zadania; niedopuszczenie dublowania zadań, funkcji i zadań jednostek organów samorządu terytorialnego; zapewnienie mieszkańcom wspólnot samorządowych jawności i sprawozdawczości w kwestiach działalności organów samorządu terytorialnego i ich urzędników; opracowanie mechanizmów kontroli jakości świadczonych mieszkańcom usług administracyjnych, socjalnych i innych określonych ustawodawczo usług odpowiedniej jakości; przekazanie przez lokalne i terenowe organy władzy wykonawczej organom samorządu terytorialnego funkcji, które mogą i powinny być realizowane na szczeblu lokalnym; tworzenie wystarczających materialnych, finansowych i organizacyjnych warunków dla wykonania zadań przez organy samorządu terytorialnego; optymalne zapewnienie mieszkańcom usług administracyjnych i socjalnych, które zmniejszają dysproporcje w dostępie obywateli do wspomnianych usług oraz ich należytej jakości.

Roman Kowalenko

ROZWÓJ REGIONALNY NA UKRAINIE

Współczesne procesy globalizacyjne aktywnie oddziałują przede wszystkim na rozwój gospodarczy nie tylko całego kraju, ale też na rozwój jego poszczególnych regionów. We współczesnym świecie regiony faktycznie stają się uznanym elementem systemu międzynarodowych stosunków gospodarczych (aktywnie są tworzone różne porozumienia, Euroregiony, itp.), dającymi podstawy do stwierdzenia możliwości pojawienia się w ich postaci nowych jednostek polityczno-terytorialnych oraz kształtowania ich jako podmiotów regionalnej polityki w dziedzinie gospodarki i stosunków międzynarodowych. Konsekwencją tego procesu jest podniesienie roli władz samorządów terytorialnych, tak na szczeblu wewnątrzpaństwowym, jak i na szczeblu międzynarodowym, co z kolei ma pozytywny wpływ na podniesienie konkurencyjności poszczególnych terytoriów oraz ich wzrostu gospodarczego.

Ukraina jako młode europejskie państwo pragnie zapewnić przyjazne warunki dla wszechstronnego rozwoju człowieka, ochrony jego praw, świadczenia mieszkańcom społeczności lokalnych jakościowych i dostępnych usług publicznych na podstawie stałego rozwoju zdolnej do działania społeczności. Wspomniane zasady znalazły odzwierciedlenie w prawie europejskim i krajowym, w zasadach polityki państwa, koncepcjach, programach rozwoju gospodarczego oraz założeniach reform. Obecnie na Ukrainie w celu dalszego rozwoju regionalnego proponuje się ulepszenie ładu administracyjno-terytorialnego państwa i przeprowadzenie reform samorządu terytorialnego i organizacji terytorialnej administracji. Wspomniane reformy powinny poprawić jakość życia ludzi w miastach, osiedlach/osiedlach typu miejskiego i wsiach w drodze zapewnienia zdolności władz samorządu terytorialnego do tworzenia gospodarczych i społecznych warunków rozwoju społeczności lokalnych i ich związków, a także zapewnienia przez lokalne władze wykonawcze samorządu terytorialnego i terenowe przedstawicielstwa centralnych władz wykonawczych terytorialnej dostępności mieszkańców wspomnianych społeczności lokalnych do usług administracyjnych, socjalnych i innych.

Efektom reformowania i dalszego rozwoju regionalnego na Ukrainie powinna być likwidacja istniejących obecnie problemów na szczeblu lokalnym i krajowym. Reformy mają zapewnić:

- kształtowanie społeczności lokalnych zdolnych do samodzielnego (lub przez administrację samorządu terytorialnego) rozwiązania lokalnych problemów (poprzez scalenie społeczności lokalnych i kształtowanie nowego systemu organizacji władzy terytorialnej);
- tworzenie warunków dla gospodarczego i społecznego rozwoju społeczności lokalnych oraz ich związków, podniesieniu konkurencyjności regionów;
- przejrzysty podział pełnomocnictw między szczeblami samorządu terytorialnego i lokalnymi władzami wykonawczymi;
- organizacyjną i materialną autonomię społeczności lokalnych i administracji samorządów terytorialnych, zbliżenie jakości ich działalności do standardów europejskich;
- podniesienie jakości usług administracyjnych i socjalnych świadczonych mieszkańcom społeczności lokalnych oraz ich związków;

- doskonalenie systemu zarządzania sektorem gospodarki komunalnej z udziałem władz regionalnych i lokalnych;
- doskonalenie praktyk planowania i programowania terytorialnego, opracowanie państwowych programów celowych rozwoju poszczególnych regionów i obszarów, m.in. planowanie średnio- i długookresowego planowania przestrzennego.

W ten sposób proces kształtowania się i rozwoju regionów rozpoczynać należy od szczebla społeczności lokalnych, dalej – wdrożenie reform na szczeblu rejonów (*odpowiednik powiatów - Tlum.*) i obwodów (*odpowiednik województw - Tlum.*), gdzie powinno się dokonać ponownego podziału pełnomocnictw między miejscowymi państwowymi administracjami (*terenowe organy wykonawcze administracji rządowej - Tlum.*) i lokalnymi radami (*terenowe organy stanowiące - Tlum.*) na rzecz ostatnich, dlatego z kolei niezbędne jest wprowadzenie zmian do Konstytucji Ukrainy.

Obecnie problemy samorządu terytorialnego w kraju hamują rozwój regionalny. Istniejące niezgodności w systemie ładu administracyjno-terytorialnego (przynależność społeczności lokalnych wsi, osiedli i miast do składu innych społeczności lokalnych oraz ich przebywanie na terenie innych jednostek administracyjno-terytorialnych, podleganie poszczególnych rejonów jurysdykcji miast) doprowadzają do sporów kompetencyjnych pomiędzy organami jednostek samorządu terytorialnego, a także pomiędzy organami jednostek samorządu terytorialnego a organami władz wykonawczych (*administracji rządowej - Tlum.*), które to spory mają negatywny wpływ na dalszy rozwój poszczególnych jednostek administracyjno-terytorialnych. Istniejący system terytorialnej organizacji władzy jest nadmiernie rozbudowany, a więc wymaga sporych nakładów na jego utrzymanie. Jednocześnie cechuje go nadmierna centralizacja, która dopuszcza do dublowania funkcji będących właściwością organów jednostek samorządu terytorialnego. Wspomniany system terytorialnej organizacji władzy nie jest zgodny z europejskim tempem rozwoju regionalnego oraz współczesnym tempem rozwoju regionalnego i współczesnymi metodami świadczenia usług administracyjnych.

W związku z powyższym możemy stwierdzić, że Ukraina jednoznacznie określiła priorytetowe kierunki dalszych działań w dziedzinie politycznej i gospodarczej (zarówno wewnątrz kraju, jak i na arenie międzynarodowej), potwierdzając swoją gotowość do realizacji reform.

¹ Według danych ministerstwa rozwoju regionalnego, budownictwa i gospodarki mieszkaniowo-komunalnej Ukrainy: mimo zmniejszenia liczby ludności wiejskiej od 1991 roku do dnia dzisiejszego o 2,5 mln oraz ilości miejscowości wiejskich o 348 jednostek, liczba rad wiejskich wzrosła o 1067 jednostek.

Шановні Пані та Панове!

Пропонуємо Вашій увазі «Польсько-український словничок базових понять регіонального розвитку і територіальної адміністрації». Його поява – результат проекту «Ноу-хау для Донецької області – зміцнення адміністративних структур та регіонального розвитку в Україні», реалізованого Управлінням Маршалка Великопольського воєводства у Познані в рамках Програми «Know-how Exchange Programme» Центральноєвропейської ініціативи (CEI) для Асоціації органів місцевого самоврядування Донецької області».

Україна, яка стоїть на порозі реформи органів місцевого самоврядування, з увагою вивчає польський досвід розбудови демократичних самоврядних структур. Ми бачимо потребу у наданні підтримки нашому східному сусідові у цьому нелегкому мистецтві трансформації (перетворень). Ми гордимось досягненнями польських реформаторів і практиків у сфері самоврядування. Однак не вважаємо, що існує необхідність автоматичного перенесення польських системних вирішень в Україну. Вони становлять лише пропозиції, які українська сторона може використати у ході реформування своєї публічної адміністрації. Кожна держава має свою історичну, економічну чи культурну специфіку, яку слід поважати та враховувати під час реформування системи державного управління. Глибоко переконаний, що польські вирішення можуть стати для наших українських партнерів хорошою відправною точкою. Більше того: можуть допомогти уникнути ймовірних помилок, яких припустилися ми у ході реалізації нашої адміністративно-територіальної реформи. Підготовлений у рамках проекту Центральноєвропейської ініціативи Глосарій є відповіддю на проблему, яку упродовж довшого часу зауважуємо у співпраці органів місцевої та регіональної влади Польщі і України. Представники органів самоврядування обох країн, співпрацюючи між собою, часто не розуміють використовуваного у сусідній країні понятійного апарату. Трапляються також ситуації, коли використовуються однакові за звучанням поняття, які для кожної із сторін мають інше/відмінне значення. Ця проблема знайшла своє підтвердження також у ході реалізації нашого проекту.

Публікація складається із двох базових частин. У першій частині Вашій увазі пропонується чотири статті визнаних експертів з Польщі та України на тему місцевого самоврядування і регіональної політики обох держав. Таким чином, ми намагались створити міні-компендіум знань, який у майбутньому буде використовуватися учасниками подібних проектів. У другій частині Ви зможете знайти понад 100 визначень і термінів, пов'язаних із регіональним розвитком і територіальною адміністрацією. На українську і російську мову перекладено поняття, що використовуються у польському законодавстві та літературі. У ході роботи над публікацією проведено порівняння термінів, що використовуються в обох державах, а найсуттєвіші відмінності у значеннях вказані у словниковій частині у примітках до відповідних понять.

Сподіваюсь, що працівники самоврядної та урядової адміністрації обох наших держав користуватимуться нашим словником, обмінюючись своїм досвідом. Висловлюю глибоку вдячність авторам та всім тим, хто співпрацював з нами у ході створення цього глосарія, а також тим, хто об'єднується навколо Центральноєвропейської ініціативи, без фінансової підтримки якої реалізація нашого проекту і видання цієї дуже потрібної публікації не були б можливими.

Запрошую до лектури!

Возняк М.
Маршалок Великопольського воєводства

Нелицький А.

**МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ У ПОЛЬЩІ
НАРИС**

Територіальний поділ

Територія Польщі поділена на 2479 гмін, 314 повітів та 16 воєводств. Гмінами є 66 великих міст, які не входять до складу повітів, натомість виконують всі завдання повітів (у польській номенклатурі їх називають містами на правах повіту). Цей базовий територіальний поділ охоплює всю територію країни, тобто у Польщі немає жодних спеціальних зон, які були б виключені з поділу на гміни, повіти та воєводства.

У порівнянні з іншими великими європейськими країнами, у Польщі є відносно великі гміни із населенням в середньому 15,5 тис. мешканців. Для порівняння: в Італії та Іспанії є по близько 8 тисяч гмін, у Німеччині – понад 12 тисяч, а у Франції – понад 36 тисяч гмін. Найменша гміна у Польщі – Криниця Морська – 1390 мешканців, найбільша – столичне місто Варшава – 1 702 309 прописаних мешканців (фактична кількість мешканців найімовірніше перевищує 2 мільйони). Характерною рисою польського територіального поділу є наявність двох рівнів місцевого (локального) поділу, тобто, окрім гмін функціонують також повіти. Серед великих європейських країн аналогічні структури мають місце лише у Німеччині (*kreis*) та в Україні (*район*). В інших великих європейських державах, що мають трирівневий територіальний поділ (Франція, Іспанія, Італія) маємо справу з одним місцевим рівнем (гміни) та двома регіональними.

У порівнянні з німецькими відповідниками, польські повіти мають значно менше населення. Польські регіональні структури (воєводства), у порівнянні з іншими великими європейськими державами, також відносяться до найменш заселених (у середньому 2,4 млн.; французькі регіони нараховують в середньому дещо менше 3 млн. мешканців, італійські – дещо більше 3 млн.; натомість німецькі ланди – навіть понад 5 мільйонів мешканців). Варто звернути увагу на те, що польські територіальні одиниці, зокрема, на рівні воєводства, характеризуються дуже великим діапазоном коливання кількості населення (близько 1:5).

Місце місцевого самоврядування у структурі держави

Конституція гласить, що законодавство Республіки Польща має базуватись «на принципі допомоги, що зміцнює права громадян та їх громад». Єдиною територіальною спільнотою/громадою громадян, створеною на підставі самої Конституції, але не єдиною, існування якої допускає основний закон країни, є територіальне самоврядування. Абз. 1 ст. 16 Конституції гласить, що «загал мешканців одиниць базового територіального поділу становить (на підставі законодавства) територіальну громаду». Це формулювання вказує, перш за все, на два юридичних факти. По-перше, на розуміння самоврядування як територіальної спільноти/громади, а отже всіх людей, котрі проживають на даній території. Система органів самоврядування має тут вторинне значення – хоча існує конституційний обов'язок вибору органів влади місцевого самоврядування та конституційні гарантії їх демократичного вибору.

По-друге, Конституція вказує, що – оскільки окреслюємо одиниці місцевого/територіального самоврядування згідно базового територіального поділу – це означає, з одного боку, що територіальні громади визначаються територіально (згідно основних і загальних функцій держави), а не з огляду на, наприклад, сферу надання якихось особливих публічних послуг. Однак, з другого боку, ця дефініція чітко вказує на правове, а не натуральне визначення місцевого самоврядування. Тобто самоврядна спільнота/територіальна громада формується згідно устрою- та законодавця, а не у результаті визнання існування «доконституційної» натуральної громади.

У результаті, польська юридична практика (лінія судової практики, в тому числі Конституційного Суду) схиляється більше до підкреслення ролі одиниць територіального самоврядування як публічної влади, ніж як територіальних громад/спільнот громадян.

Польське законодавство гарантує значний рівень автономії одиниць самоврядування. У своїй діяльності вони (з правової точки зору) незалежні від загальнодержавної влади і одні від одних (для прикладу: органи влади гмін діють абсолютно незалежно від органів влади повіту, до складу якого входять ці гміни). Законодавство передбачає, що держава здійснює нагляд за діяльністю одиниць органів самоврядування – у рамках т.зв. власних повноважень/функцій самоврядування – лише в аспекті їх відповідності діючому законодавству. Такий нагляд у фінансових справах здійснюють спеціальні інституції – регіональні рахункові палати. У решті питань нагляд здійснює воєвода, тобто представник уряду в регіоні (ау кінцевому підсумку – прем'єр-міністр). Рішення наглядового органу – наприклад, визнання ухвали ради невідповідною законодавству – одиниця самоврядування має право оскаржити у суді.

Устрій одиниць самоврядування

Польське місцеве самоврядування характеризується сильним протиставленням представницько-ухвалодавчих (ради гмін, ради повітів і сеймики воєводств) та виконавчих органів. Якщо Європейська хартія місцевого самоврядування (EKSL), прийнята Польщею як частина її конституційного ладу, говорить про органи влади самоврядування як про «раду» або «збори», які «можуть мати підлеглі їм виконавчі органи» (абз. 2 ст. 3), то польська Конституція стверджує, що «одиниці місцевого самоврядування виконують свої завдання за посередництвом представницько-ухвалодавчих і виконавчих органів» (абз. 1 ст. 169), тобто – на відміну від EKSL – передбачає необхідність існування окремого виконавчого органу даної одиниці самоврядування (а не її ради) та допускає рівність цих органів. Таку рівність можна побачити на рівні гміни, де у Польщі з 2002 р. одноосібне правління (війт, бургомістр, президент міста) обирається – так само як рада – шляхом безпосередніх виборів.

Відносини між органами визначені неоднорідно. Закон «Про гмінне самоврядування» (абз.1 ст. 18) передбачає, що «до компетенції ради гміни віднесено всі справи, які перебувають у сфері діяльності гміни, якщо інше не передбачено законом». Такої компетенції для представницько-ухвалодавчого органу не передбачено ні в Законі «Про повітове самоврядування», ні у Законі «Про самоврядування воєводства». Депутати рад обираються шляхом безпосередніх виборів. Їхня кількість залежить від кількості мешканців даної територіальної одиниці. На рівні гміни може бути від 15 до 45 депутатів (радних), на рівні повіту – від 15 до 29 депутатів (радних). На рівні воєводства є від 30 депутатів (радних) – на практиці, оскільки тут немає юридичних обмежень – 51 депутат (у найбільш густонаселеному воєводстві).

На практиці найважливішою виключною компетенцією рад усіх рівнів місцевого самоврядування є ухвалення бюджетів, а також прийняття інших базових фінансових рішень, наприклад, щодо продажу нерухомого майна, взяття зобов'язань і т.п. Ради на повітовому та воєводському рівнях, окрім вищевказаного, обирають – відповідно – старосту повіту або маршалка воєводства, а за його поданням – решту членів правління. Варто звернути увагу, що єдиний у польській системі самоврядний чиновник із чітко юридично усталеними компетенціями¹ призначається за поданням правління, але радою. Такого роду співвідношення сприяє стабільній позиції скарбника, для відкриття якого необхідно досягти порозуміння між правлінням і радою, оскільки одиниця самоврядування не може законно функціонувати без скарбника.

Всі три закони, що регулюють систему самоврядування («Про гмінне самоврядування», «Про повітове самоврядування» та «Про самоврядування воєводства») визначають компетенції, передбачені виключно для представницько-ухвалодавчих органів. Наприклад, на рівні гміни серед цього переліку є, зокрема, ухвалення місцевих планів, а на рівні воєводства – стратегії розвитку воєводства.

У Польщі немає єдиної моделі виконавчого органу органів місцевого самоврядування. На рівні гміни – це одноосібний орган, що обирається шляхом загальних виборів. На повітовому і воєводському рівні правління мають колегіальний характер: у їхньому складі від 3 до 5 осіб на рівні повіту та 5 осіб – на рівні воєводства. Варто звернути увагу, що обраний безпосередньо війт/бургомістр/президент міста має право – з метою удосконалення управління – призначати своїх заступників у кількості від одного (гміна з кількістю населення менше 20 тисяч) до чотирьох (гміна з кількістю населення понад 200 тисяч).

Згідно загальноприйнятих оцінок, у польській практиці правління одиниць органів самоврядування домінують над радами, зокрема, на рівні гміни. Експерти вважають, що ради не мають достатніх інструментів для результативного здійснення контролю за діяльністю правління.

Внутрішня організація одиниць органів місцевого самоврядування

Польський самоврядний сектор дуже складний з організаційної точки зору. Окрім самого базового управління – відповідно, гміни, повіту чи самоврядування воєводства – існує багато віділених/окремих організаційних підрозділів із різноманітним статусом. Частина із них (т.зв. бюджетні підрозділи і заклади/підприємства) не мають статусу окремих юридичних осіб. Натомість частина взагалі залишається за межами сектора публічних/державних фінансів, спираючись у своїй діяльності на комерційне, а не на публічне право. Тут йдеться про т.зв. комунальні підприємства, через які органи самоврядування мають право виконувати публічні повноваження/функції. Таких підприємств є відносно небагато – дещо більше 2 тисяч у масштабах країни – головним чином у великих містах.

Окрім того, органи місцевого самоврядування мають право² створювати допоміжні одиниці. У випадку самоврядування міст – це дільниці (райони у містах. – Перекл.) – одиниці більших розмірів, а також мікрорайони – одиниці менших розмірів. У випадку органів самоврядування на сільських територіях (у сільських та місько-сільських гмінах) такими одиницями є, як правило, окремі села.

¹ У деяких регіонах Іспанії існують структури, які за своїми розмірами відповідають польським повітам – *comarcas* – однак, з юридичної точки зору, це союзи гмін.

² У випадку столичного міста Варшави, де внутрішня організація управління – на відміну від усіх інших одиниць самоврядування – значною мірою визначається законом, це навіть вважається обов'язком, встановленим правом.

Повноваження/функції органів місцевого самоврядування

Базові закони, що стосуються місцевого самоврядування, т.зв. системні закони – «Про гмінне самоврядування», «Про повітове самоврядування» та «Про самоврядування воєводства» – визначають завдання польських органів місцевого самоврядування різних рівнів лише у дуже широких категоріях. Реального ж розподілу повноважень/функцій слід шукати у галузевих законах, наприклад, «Про систему освіти» чи «Про соціальну допомогу».

Законодавство принципово не диференціює одиниць того самого рівня. Найбільша міська та найменша сільська гміни мають – як гміни³ – ідентичні правові характеристики. Тому відмінності у виконанні/наданні публічних послуг є не стільки результатом правового регулювання, скільки фактичних (наприклад, необхідність забезпечення роботи громадського транспорту у містах; необхідність управління комунальним житловим господарством – в останньому випадку на сільських територіях його наявність є мінімальною).

Відповідно до принципу допомоги, польська Конституція формулює принцип передбачення компетенції для місцевого самоврядування, яке: «виконує публічні завдання, які не віднесені Конституцією або іншими законами до відання органів інших гілок публічної влади» (ст. 163), але у сфері сектора самоврядування - для органу самоврядування найнижчого рівня: «гміна виконує всі завдання місцевого самоврядування, що не віднесені до компетенції інших одиниць місцевого самоврядування» (абз. 3 ст. 164).

Польське законодавство розрізняє власні повноваження місцевого самоврядування, які воно виконує «від власного імені та під власну відповідальність» (абз. 2 ст. 16 Конституції). В основному власні повноваження полягають у «задоволенні потреб самоврядної спільноти/територіальної громади» (абз. 1 ст. 166 Конституції). Найбільшими статтями витраток польських органів самоврядування є освіта, транспорт (включаючи громадський транспорт і дороги), соціальна допомога.

Другою категорією повноважень є делеговані повноваження. Польська Конституція допускає передачу одиницям органів місцевого самоврядування завдань загальнодержавного характеру для обов'язкового виконання. Класичним прикладом є організація роботи органів РАГС, тобто реєстрація від імені держави народжень, шлюбів та смертей. Польське законодавство допускає також прийняття даною самоврядною одиницею на себе повноважень із сфери компетенції урядової адміністрації на підставі договору (доручені повноваження). Аналогічна угода про взяття на себе виконання повноважень може також бути підписана з іншим органом місцевого самоврядування.

Якщо розглядати ситуацію у вигляді моделі, то власні повноваження орган самоврядування виконує абсолютно незалежно, визначаючи як цілі, так і методи діяльності. Треба, однак, зауважити, що в реальності держава передала органам самоврядування для виконання ними у якості власних повноважень також публічні завдання, в рамках яких мусять бути дотримані певні мінімальні стандарти (наприклад, освіта). Тому свобода органів самоврядування у сфері виконання деяких власних повноважень є обмежена законом.

³ Звичайно найбільша міська гміна – столичне місто Варшава – є також містом на правах повіту, а отже виконує також завдання повіту.

Комунальні фінанси

Польща – країна із значним рівнем децентралізації публічних фінансів. Сектор самоврядування відповідає за видатки, що сягають дещо більше 14% ВВП, а також близько 1/3 всіх публічних витратків.

Польська Конституція передбачає три основних види доходів органів місцевого самоврядування: власні доходи, субвенції і дотації. Власні доходи мають перш за все податковий характер – на рівні гміни – це місцеві податки і збори (наприклад, податок на нерухомість, сільськогосподарський податок, лісовий податок). На всіх трьох рівнях місцевого самоврядування органи самоврядування отримують також доходи від частки надходжень з державних податків на доходи фізичних і юридичних осіб. Польське законодавство розглядає їх як власні доходи органів самоврядування (повіти і самоврядування воєводств не мають власних доходів з податків). Другим серйозним джерелом власних доходів є доходи від майна. У 2011 році власні доходи, визначені законом, становили трохи менше 49% від загальної суми доходів, у тому числі доходи від частки надходжень з державних податків на доходи фізичних і юридичних осіб становили дещо понад 21% від загальної суми доходів. Загалом доходи всіх органів самоврядування перевищили у 2011 році 171 млрд. злотих.

Загальна субвенція носить характер трансферу грошей із державного бюджету без визначення цільового призначення цих фінансових засобів. У 2011 р. вона становила загалом понад 48 млрд. злотих, тобто дещо понад 28% усіх доходів органів самоврядування. Основну частину субвенції – понад 3/4 – становить її освітня частина, що нараховується пропорційно до кількості учнів/вихованців різноманітних категорій шкіл/навчально-освітніх закладів. Видатки органів самоврядування на освіту у 2011 році перевищували отриману субвенцію та дотації на освітні цілі на близько 10,5 млрд. злотих.

Другою складовою загальної субвенції є її компенсаційна частина, призначена для органів місцевого самоврядування із нижчими доходами від податків. У 2011 р. вона становила загалом дещо більше 8,6 млрд. злотих. Найменшу частину субвенції становить її регіональна складова (для воєводств) та складова для відшкодування (для гмін і повітів). У 2011 р. загалом вони становили близько 2,2 млрд. злотих. Це засоби, що походять із надходжень/внесків від органів місцевого самоврядування з високими податковими надходженнями, трансфертовані через державний бюджет головним чином до органів місцевого самоврядування з особливими витатковими потребами – наприклад, через потребу здійснення високих виплат квартирних надбавок (гміни) або понад середньої довжини утримуваних доріг (повіти). Треба, однак, звернути увагу, що складову частину субвенції для відшкодування отримують всі міста на правах повіту, а її розмір залежить від довжини загальнодержавних та воєводських доріг на їхній території.

Система внесків до державного бюджету із призначенням їх на регіональну і призначену для відшкодувань частину субвенції критикується, оскільки по-суті не виконує ролі механізму компенсації доходів (лише в обмеженому масштабі на гмінному рівні), а радше використовується для латання дірок у системі фінансування комунальних повноважень.

У 2011 році дотації становили бл. 23% від загальної суми доходів органів самоврядування (дещо більше 39 млрд. злотих), з яких трохи більше 13 млрд. злотих становили дотації, пов'язані з реалізацією європейських програм.

Роль місцевого самоврядування у розвитку країни

Реституція (відновлення) органів місцевого самоврядування оцінюється загалом як одна із найбільш удалих реформ, що були проведені у Польщі після відновлення незалежності. Тут звертається увагу, перш за все, на децентралізацію рішень про призначення публічних грошей та краще і більш ефективне спрямування публічних видатків, що з цього випливають.

Тим не менше останнім часом у Польщі розпочалась критична дискусія навколо функціонування органів самоврядування. Предметом критики стали перш за все факти неспроможності забезпечення реального залучення загалом мешканців до самоврядних справ, а також те, що у Польщі не створено каталогу обов'язкових повноважень самоврядування та їх витратних стандартів, через що не можна реально виконати положення Конституції про те, щоб доходи органів місцевого самоврядування були адекватними делегованим їм публічним повноваженням і функціям.

Відродження місцевого самоврядування поза сумнівом дало величезний імпульс для розвитку країни (місцеве самоврядування є нині найбільшим інвестором у Польщі). Натомість починає переважати думка, що через більш як двадцять років, що минули з моменту реституції (відновлення) самоврядування (1990 р.), прийшов час провести ґрунтовну оцінку моделі його функціонування.

Хурський П.

ПОЛЬСЬКА РЕГІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА: СТАНОВЛЕННЯ, ЗМІНИ, ВИКЛИКИ

Започатковані у 1989 році зміни політичного ладу та економічної системи у Польщі стали підставою для розбудови демократичної системи та змішаної економіки з ринковим механізмом в основі. Одним із перших рішень нової влади була реституція (відновлення) місцевого самоврядування. Не дивлячись на вкрай несприятливі макроекономічні умови, пов'язані з глибокою економічною рецесією, відсутністю досвіду у тодішніх працівників державної адміністрації та непрогнозованими внутрішніми і зовнішніми загрозами, було розпочато процес трансформації. Згідно принципів, визначених Законом «Про місцеве самоврядування» від 8 березня 1990 року¹, у структурі публічної адміністрації на рівні гміни було створено місцеве самоврядування. Завдяки розробленій професором Міхалом Кулешою реформі, місцеве самоврядування стало новим базовим суб'єктом територіального управління на місцевому/локальному рівні. Через приписані йому владні повноваження над територією, місцеве самоврядування взяло на себе відповідальність за реалізацію основоположних завдань, зокрема, за створення умов для соціально-економічного розвитку.

Слід підкреслити, що, у рамках вищенаведених заходів, у першій половині 90-х років у Польщі не було прийнято жодних рішень з метою створення основ нової моделі регіональної політики. Це пояснювалося, з одного боку, загальною тенденцією триматися на відстані від практики попередньої політичної та економічної системи. Регіональна політика у Польщі в комуністичний період обмежувалась перш за все заходами, що відповідали ідеологічним та політичним пріоритетам. Головною метою здійснюваних заходів була уніфікація регіональних соціально-господарських структур з метою рівномірного розміщення продуктивних сил на території країни. Ці заходи базувались, перш за все, на секторних/галузевих програмах та регіональній (просторовій) політиці, яку формували та реалізовували з центру, тобто інтеррегіонально. Підтвердженням сильної концентрації засобів та рішень була централізація бюджету – бюджети воєводств були лишень частиною загальнодержавного бюджету. У період економічної рецесії 80-х років та невдалих спроб реформування соціалістичної економіки мала місце навіть повна відмова від реалізації регіональної політики². З другого боку, вважалось, що найкращим механізмом редистрибуції (перерозподілу) процесів розвитку в економічному просторі країни має стати ринковий механізм, позбавлений будь-яких інтервенцій, як інтер- так і інтра регіональних. На жаль, прийняті положення були негативно апробовані часом, а масштаби відмінностей у розвитку, як у регіональному, так і в субрегіональному вимірі, поглибились настільки значно, що стали причиною невідкладних заходів державного керівництва з метою обмеження поглиблення дивергенції соціально-економічного розвитку. Додатковим дуже важливим фактором, що свідчив на користь проведення заходів у сфері впорядкування сфери регіональної політики, був триваючий процес інтеграції Польщі до ЄС, який можна проілюструвати трьома важливими датами:

1992 р. – підписання угоди про асоціацію Польщі з Європейським Союзом,

1994 р. – подання заяви про членство у Європейському Союзі,

¹ Dz. U. 16/1990, poz. 95.

² Winiarski B., 1976. Polityka regionalna. Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa.

1998 р. – початок переговорів про вступ до ЄС, у тому числі у сфері «*Регіональна політика і координація структурних інструментів*».

В таких умовах розпочалося формування нової моделі регіональної політики у Польщі. Цей процес можна поділити на три головних періоди³:

2000 – 2004 роки - передвступний період - був наслідком:

- запроваджені у 1999 р. адміністративно-територіальної реформи держави, у рамках якої, продовжуючи реформу самоврядування, місцеве самоврядування було розширено на рівень повітів та воєводств. Згідно закону «Про самоврядування воєводства» від 5 червня 1998 року⁴, у Польщі з 1 січня 1999 року створено самоврядні регіони, наділені правосуб'єктністю і зобов'язані одночасно до програмування та реалізації інтра регіональної політики.
- потреби упорядкування сфери регіональної політики у період переговорів щодо вступу Польщі до Європейського Союзу.

Документом, що визначав напрямки і масштаб здійснених у цей період змін став Закон «Про принципи підтримки регіонального розвитку» від 12 травня 2000 року⁵, який окреслив нову модель програмування і реалізації регіональної політики. Він базувався на загальнонаціональному стратегічному документі – **Національній стратегії регіонального розвитку**, а також на **Програмі підтримки** (документ, опрацьований урядом для регіональних органів місцевого самоврядування) та **Воєводському контракті** (угода між урядом та самоврядуванням воєводства щодо реалізації завдань, пов'язаних з інтервенцією, що здійснюється в рамках регіональної політики, а співфінансується з державного бюджету). Ця модель була використана також у 2004 році, який, з огляду на вступ Польщі до Європейського Союзу 1 травня 2004 року було визнано перехідним роком. Наслідком цього стало збереження існуючих вирішень з одночасним запуском процедур, пов'язаних із використанням Структурних фондів.

2004 – 2006 роки – початковий період членства у Європейському Союзі - був наслідком:

- отримання Польщею 1 травня 2004 року членства у Європейському Союзі;
- необхідності повного приведення польської регіональної політики у відповідність до євросоюзівських стандартів з метою створення можливості доступу до Структурних фондів і Фонду гуртування. З цього виникла потреба розробки чергових стратегічних документів, серед них Національного плану розвитку, що ліг в основу «Community Support Framework», який став результатом переговорного процесу з Європейською Комісією та Операційних програм, що реалізують їх положення.

Юридичною базою заходів у сфері регіональної політики, що здійснювалися у цей період, був Закон «Про національний план розвитку» від 20 квітня 2004 року⁶, ухвалений на зміну попередньому врегулюванню у цій сфері, що діяло від травня 2000 року. Впроваджені зміни повністю підпорядкували польську модель регіональної політики євросоюзівським вирішенням у цій сфері. Головним стратегічним докумен-

3 Węclawowicz G., 2002. Przestrzeń i społeczeństwo współczesnej Polski. Studium z geografii społeczno-ekonomicznej. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

4 Churski P., 2008. Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską. Seria Geografia nr 79. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań.

5 Dz. U. 142/1998, poz. 1590.

6 Dz. U. 48/2000, poz. 550.

том **Національний план розвитку**, який окреслював напрямки використання інтервенції структурних фондів і Фонду гуртування у Польщі. Його деталізацією становили **Операційні програми**:

- Інтегрована Операційна програма регіонального розвитку*
- Галузева Операційна програма «Розвиток людських ресурсів»*
- Галузева Операційна програма «Зростання конкурентоспроможності підприємств»*
- Галузева Операційна програма «Реструктуризація і модернізація продовольчого сектору та розвиток сільських територій»*
- Галузева Операційна програма «Транспорт»*
- Фінансовий інструмент орієнтації рибальства*
- Операційна програма «Технічна допомога»,*

які реалізували, з одного боку, прийняті інтервенційні положення, а, з другого, становили інструмент доступу до європейських публічних фондів через конкурсні процедури, оголошувані Органами Управління.

2007 – 2013 перший повний період функціонування в рамках фінансової перспективи Європейського Союзу - є наслідком:

чергової реформи євросоюзівською регіональної політики і окреслення Європейським Союзом у законодавчому пакеті та Стратегічних рекомендаціях спільноти нових принципів реалізації політики гуртування для фінансової перспективи 2007-2013 перших спроб уряду, зокрема, Міністерства регіонального розвитку, створити міцні основи для національної політики розвитку, реалізація якої відбуватиметься найближчим часом за суттєвої підтримки з європейських публічних засобів, але не буде повною мірою залежати від євросоюзівських вирішень.

Правові підстави нових вирішень було окреслено в Законі «Про принципи реалізації політики розвитку» від 8 грудня 2006 р.⁷, у змінах (від 13 липня 2006 року) до Закону «Про національний план розвитку», що обмежили термін його дії до періоду 2004-2006 рр.⁸, а також у Законі «Про зміну деяких законів у зв'язку із використанням структурних фондів і Фонду гуртування» від 7 листопада 2008 р.⁹. Формалізована таким чином нині діюча у Польщі модель політики розвитку, суттєвим елементом якої є регіональна політика, спирається на такі елементи:

Довгострокова стратегія розвитку країни:

Польща 2030. Третя хвиля сучасності

Концепція просторового розвитку країни:

Концепція просторового розвитку країни 2030

Середньострокова стратегія розвитку країни:

Стратегія розвитку країни 2020. Активне суспільство, конкурентна економіка, справна держава

Інші стратегії розвитку:

Національна стратегія регіонального розвитку

Стратегія розвитку людського капіталу

7 Dz. U. 116/2004, poz. 1206.

8 Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013. Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. 2006/702/WE. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 291. 21.10.2006. Bruksela-Luksemburg.

9 Dz. U. 227/2006, poz. 1658.

- Стратегія розвитку суспільного капіталу*
- Стратегія інноваційності і ефективності економіки*
- Стратегія розвитку транспорту*
- Стратегія стабільного розвитку села, сільського господарства і рибальства*
- Енергетична безпека і навколишнє середовище*
- Стратегія розвитку системи національної безпеки РП*
- Справна держава*
- Стратегії розвитку воєводства*

Національна стратегія гуртування:

Національні стратегічні рамки співвідношення 2007-2013

Операційні програми:

- Регіональні операційні програми*
- Операційна програма «Інфраструктура і середовище»*
- Операційна програма «Людський капітал»*
- Операційна програма «Інноваційна економіка»*
- Операційна програма «Розвиток Східної Польщі»*
- Операційна програма «Технічна допомога»*

Програми розвитку

Територіальні контракти

Прийняті рішення, з одного боку, значною мірою орієнтовані на євросоюзівську політику гуртування, однак, з другого, свідчать про підхід, орієнтований на послідовні заходи з метою впровадження у Польщі національної моделі політики розвитку. Необхідність забезпечення відповідності національної моделі політики розвитку євросоюзівським стандартам підтверджує факт, що серед країн-членів Європейського Союзу Польща залишається головним бенефіціаром політики гуртування. Слід, однак, пам'ятати, що отримувана з Європейського Союзу підтримка має тимчасовий характер, а тому не слід сприймати її як визначального заходу національних політик. Вона повинна бути належним чином імplementована незалежно і справно функціонуючою системою національних та регіональних економічних політик, спрямованих на підтримку розбудови стабільних підвалин процесів розвитку. Натомість ця підтримка не повинна використовуватись для поточного споживання (грецький досвід) або ж для реалізації надто широкої програми інфраструктурних інвестицій за одночасної відмови від заходів у сфері людського і соціального капіталу (іспанський досвід).

Майбутнє польської регіональної політики надалі значною мірою буде пов'язане з використанням інтервенції в рамках євросоюзівської політики гуртування. Польща у фінансовій перспективі 2014-2020 рр. збереже свої позиції в групі головних бенефіціарів цієї політики. Дотеперішня підтримка отримана Польщею з європейських публічних засобів та програмування чергової перспективи повинна призвести до посилення та формування істотних (з точки зору актуальної глобальної ситуації та ситуації в країні) факторів розвитку. Важливою зміною в польській моделі регіональної політики є підвищення значення територіалізації заходів, що проявляється у концентрації по-суті та просторової інтервенції на вибраних територіях, з урахуванням їх внутрішньої специфіки, яка впливає з наявних ендогенних засобів. Цим заходам служить делімітація в економічному просторі країни зон стратегічної інтервенції, які одночасно можуть бути як зонами зростання, так і зонами економічної стагнації. Їх підтримка, відповідно до положень полюсно-дифузійної моделі, повинна мати на меті збільшення можливостей впливу полюсів зростання на їх зони впливу та збільшення мож-

ливостей прийняття і оптимального використання ефектів розвитку зонами стагнації. Новим інструментом, передбачуваним для використання як у євросоюзівській, так і в національній політиці гуртування, мають бути також інтегровані територіальні інвестиції. Не дивлячись на їх загальну критику слід звернути увагу на їхню потенційну користь. Адже вони можуть спричинитися до розвитку співробітництва місцевого самоврядування на територіях метрополій, а тим самим становити суттєву підтримку для процесів конкретизації співпраці метрополій у Польщі. Іншим видом нового інструменту, який може якісно покращити програмування і реалізацію політики розвитку на територіях з релятивно нижчим рівнем розвитку мають бути заходи орієнтовані на розвиток, керований територіальною громадою. Використовуючи досвід місцевих партнерств для розвитку, планується використати цей інструмент для більш результативної реалізації інтра регіональних інтервенцій на периферійних територіях з найнижчим рівнем розвитку. Однією із базових умов, яка повинна бути виконана для гарантування належної підтримки державного бюджету (для заходів, здійснюваних регіональним самоврядуванням з використанням вищенаведених інструментів), має стати територіальний контракт. На нашу думку, здійснювана підготовчі заходи та перші результати їх застосування сприятимуть поглибленню регіональної і внутрішньо регіональної конвергенції у Польщі.

Донецькова С.О.

МІСЦЕВЕ ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

1. Врядкування на місцевому рівні

Врядкування на місцевому рівні реалізується через:

- систему місцевого самоврядування (область, район, місто, район у місті, селище, село);
- місцеві органи виконавчої влади (державні адміністрації - існують на рівні областей та районів).

На місцевому рівні виконуються повноваження територіальними органами міністерств та інших органів виконавчої влади України (пенсійний фонд, фінансова інспекція, служба геології та надр, екологічна інспекція, агентство земельних ресурсів, служби зайнятості, інспекція з питань праці, служба статистики, санітарно-епідеміологічна служба та інші).

Особливістю місцевого самоврядування на обласному та районному рівнях є відсутність власних виконавчих органів. Повноваження виконавчих органів місцевого самоврядування на рівні областей та районів делеговані державним адміністраціям, які є місцевими органами виконавчої влади. Місцеве самоврядування на рівні міст, селищ, сіл має власні виконавчі органи.

2. Визначення поняття «Місцеве самоврядування»

Згідно з Конституцією в Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування (ст. 7 Конституції України).

«Місцеве самоврядування» є правом територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста - самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України (ст. 140 Конституції України).

Згідно зі ст. 2 Закону України «Про місцеве самоврядування» місцеве самоврядування в Україні - це гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади - жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища, міста - самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України. Місцеве самоврядування здійснюється територіальними громадами сіл, селищ, міст як безпосередньо, так і через сільські, селищні, міські ради та їх виконавчі органи, а також через районні та обласні ради, які представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст.

3. Адміністративно-територіальний устрій

Система адміністративно-територіального устрою України відповідно до ст. 133 Конституції України представлена Автономною Республікою Крим, областями, районами, містами, районами у містах, селищами і селами. На теперішній час в Україні існує 29 793 населених пунктів, в тому числі 27 238 сіл, 1 211 селищ, 885 селищ міського типу, 459 міст.

Існуючий адміністративно-територіальний устрій сформувався у 60-ті роки ХХ століття і на теперішній час потребує змін та реформування. До теперішнього часу існують адміністративно-територіальні утворення, так звані «матрьошки», коли одна територіальна громада входить до складу іншої територіальної громади, у зв'язку з чим системи надання адміністративних та соціальних послуг, формування місцевих бюджетів є складними та багатоступеневими.

4. Система управління на обласному та районному рівнях

Місцеве самоврядування на обласному та районному рівнях представлено обласними та районними радами. Ради – представницькі органи, які складаються з депутатів, представляють інтереси територіальних громад і громадян області і району. Депутати у ради обираються на п'ять років.

Загальний склад обласних рад визначається залежно від кількості районів і міст обласного значення, які входять до складу області. Загальний склад депутатів районних рад залежить від кількості сіл (об'єднань сіл), селищ, міст, які розташовані на території району. Голови обласних і районних рад обираються з числа депутатів відповідних рад на строк повноважень рад (5 років).

Основні повноваження обласних і районних рад: затвердження програм соціально-економічного і культурного розвитку, цільових програм, заслуховування звітів про їх виконання; затвердження відповідних бюджетів, внесення змін до них, затвердження звітів про їх виконання; прийняття рішень з питань управління об'єктами спільної власності територіальних громад; інші питання.

Повноваження виконавчих органів обласних і районних рад делеговані місцевим державним адміністраціям (ст. 44 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Місцеві державні адміністрації очолюються головами місцевих державних адміністрацій, які призначаються Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України.

Основні питання, які вирішуються місцевими адміністраціями: забезпечення законності, охорони прав, свобод та законних інтересів громадян; соціально-економічний розвиток відповідної території; бюджет, фінанси, облік; управління майном, сприяння розвитку підприємництва, здійснення регуляторної політики; промисловість, сільське господарство, будівництво, транспорт, зв'язок; наука, освіта, культура, охорона здоров'я, фізкультура та спорт, сім'я, жінки, молодь та неповнолітні; використання землі, природних ресурсів, охорона навколишнього природного середовища; зовнішнь-економічна діяльність; соціальний захист, зайнятість населення, труд та заробітна плата.

5. Місцеве самоврядування на базовому рівні (село, селище, місто)

Місцеве самоврядування на базовому рівні включає територіальну громаду, раду, голову, виконавчі органи ради, органи самоорганізації населення.

Територіальна громада – жителі, об'єднані постійним проживанням в межах села, селища, міста, які є самостійними адміністративно-територіальними одиницями або добровільним об'єднанням декількох сіл, які мають єдиний адміністративний центр.

Рада (сільська, міська, селищна) є представницьким органом, складається з депутатів, які обираються жителями відповідної адміністративно-територіальної одиниці на основі загального, прямого, виборчого права шляхом тайного голосування строком на п'ять років. Кількісний склад ради залежить від кількості населення, яке проживає на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, і не може складати менше 12 і більше 150 осіб. На теперішній час в Україні існує 457 міських, 783 селищних і 10 278 сільських рад.

Повноваження рад базового рівня: затвердження кількісного та якісного складу виконкому, обрання і звільнення секретаря ради; створення виконавчих органів рад; затвердження програм розвитку територій, цільових програм, місцевих бюджетів, звітів про їх виконання; встановлення місцевих податків і зборів; прийняття рішень з питань управління об'єктами комунальної власності, земельних питань, використання ресурсів місцевого значення; затвердження статутів територіальних громад, символіки, інші.

Міський, сільський, селищний голова обирається жителями відповідної адміністративно-територіальної одиниці на основі загального, рівного, прямого, виборчого права шляхом тайного голосування строком на п'ять років. Голова представляє територіальну громаду, раду, її виконавчий комітет; є підконтрольним територіальній громаді, несе відповідальність перед нею і радою, а з питань здійснення делегованих повноважень органів виконавчої влади – відповідним органам виконавчої влади; організує роботу ради та виконкому, є розпорядником бюджетних коштів відповідно до напрямків, визначених радою. Повноваження голови можуть бути достроково припинені за рішенням референдуму або рішенням відповідної ради, яке прийнято таємним голосуванням двома третинами голосів від загальної складу ради у випадку порушення ним законів України та Конституції.

Виконавчі органи ради створюються відповідною радою та відповідають за такі основні завдання: збалансований розвиток території, ефективне використання природних, трудових, фінансових ресурсів, складання та виконання бюджетів, управління комунальною власністю, управління об'єктами житлово-комунального господарства, побутового, торгівельного обслуговування, громадського харчування, транспорту та зв'язу, будівництва, освіти, охорони здоров'я, культури, фізичної культури та спорту; регулювання земельних відносин та охорона навколишнього природного середовища; соціальний захист населення; забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод та законних інтересів громадян; безоплатна первинно-правова допомога, інші.

Органи самоорганізації населення – це представницькі органи. Обираються частиною населення, яке проживає на території села, селища, міста у вигляді вуличних, квартальних, домових комітетів. Дозвіл на створення органів самоорганізації населення надається відповідною радою, яка наділяє їх власними та делегованими повноваженнями.

6. Вибори в представницькі органи місцевого самоврядування, сільських, селищних, міських голів

Вибори депутатів сільських, селищних рад відбуваються за мажоритарною системою в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія села (об'єднань сіл), селища.

Вибори депутатів обласних, районних, міських, районних у містах рад проводяться за змішаною (мажоритарно-пропорційною) системою, де половина від загальної чисельності ради обирається за списками від політичних партій в багатомандатному виборчому окрузі; інша половина ради обирається за мажоритарною системою в одномандатних виборчих округах, на які поділяється відповідна територія.

Вибори сільських, селищних, міських голів відбувається за мажоритарною системою в одномандатному окрузі, межі якого співпадають з межами сіл (їх об'єднань), селищ, міст.

Право висування кандидатів в депутати та на посаду голів реалізується громадянами через організації політичних партій або самовисування.

Норма закону щодо відкликання депутатів місцевих на теперішній час не працює з причини неузгодженостей у діючому законодавстві.

7. Фінансова основа місцевого самоврядування

Фінансовою основою місцевого самоврядування є право комунальної власності територіальної громади на рухоме та нерухоме майно, доходи місцевих бюджетів, земля, природні ресурси, підприємства, організації, установи комунальної власності.

8. Місцеві бюджети

Бюджети в Україні формуються починаючи з державного (до 1 грудня), потім на протязі наступних двох тижнів формуються обласні, районні, міські міст обласного значення. Після цього на протязі наступних двох тижнів формуються місцеві бюджети міст районного значення, сільські, селищні.

Доходи обласного бюджету складаються з частин від податку з доходів фізичних осіб, збору за спеціальне водокористування, плати за користування надрами, плати за надання в оренду ставків, податку на прибуток підприємств, плати за оренду комунального майна, трансфертів з державного бюджету.

До доходів районних бюджетів, крім вищезазначених складників обласного бюджету, надходить плата від державної реєстрації та штрафи за адміністративні порушення у визначених розмірах згідно Бюджетного кодексу.

Особливість формування міських, сільських та селищних бюджетів полягає у зарахуванні до доходів зазначених бюджетів, крім складників доходів обласного бюджету у розмірах, визначених Бюджетним кодексом, 100 – відсоткової плати за землю та визначеного розміру державного мита (плати за нотаріальні дії).

9. Повноваження органів місцевого самоврядування та місцевих органів виконавчої влади з земельних питань

Землю, що знаходиться в межах населених пунктів, розпоряджаються сільські, селищні, міські ради. Землю, що знаходиться за межами населених пунктів, розпоряджаються державні адміністрації.

Крім того, обласна державна адміністрація на території області розпоряджається землями державної власності, що знаходяться в межах міст обласного значення та за їх межами для всіх потреб. Районні державні адміністрації на території району розпоряджаються землями державної власності в межах сіл, селищ, міст районного значення та за їх межами для наступних цілей: ведення водного господарства, будівництво об'єктів для обслуговування жителів територіальних громад району (шкіл, лікарень, закладів культури, підприємств торгівлі, індивідуального дачного будівництва).

10. Суб'єкти контролю діяльності ради та посадових осіб місцевого самоврядування

Дострокове припинення повноважень районної, міської, районної у місті, сільської, селищної ради може відбутися за рішенням місцевого референдуму або ініційовано головою відповідної ради або 1/10 частиною громадян, які проживають на території відповідної ради та мають право голосу (ст. 78 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні»).

Повноваження місцевих рад можуть бути припинені Верховною Радою України у випадках прийняття рішень рад з порушенням Конституції України, Законів України, у відмові в приведенні їх у відповідність з Законом; у разі не проведення сесій без поважних причин; у випадку не вирішення питань, пов'язаних з їх повноваженнями, за ініціативою голови відповідної ради або голови обласної державної адміністрації. Місцеві державні адміністрації мають право проводити перевірки органів місцевого самоврядування з питань дотримання ними Конституції України, Законів України (ст. 28 Закону України «Про місцеві державні адміністрації»).

Державна фінансова інспекція України, Фонд соціального страхування, Податкова Служба України мають право проводити перевірки органів місцевого самоврядування з питань використання бюджетних коштів та їх фінансово-господарської діяльності.

11. Реформування системи місцевого самоврядування і виконавчої влади на місцевому рівні

Відповідно до Європейської Хартії місцевого самоврядування (ратифікованою 15.07.1997), згідно з проектами Концепції реформування місцевого самоврядування в Україні реформування системи управління на місцевому рівні повинно відбуватися за наступними принципами: створення умов добровільного об'єднання територіальних громад з утворенням дієздатних органів місцевого самоврядування, які виконують встановлені повні та виключні власні, а також делеговані повноваження; недопущення дублювання повноважень, функцій і завдань органів місцевого самоврядування різних рівнів; забезпечення відкритості і звітності перед населенням територіальних громад про діяльність органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб; розробка механізмів контролю за якістю надання населенню адміністративних, соціальних та інших законодавчо визначених послуг відповідної якості; передача місцевими та територіальними органами виконавчої влади органам місцевого самоврядування функцій, які можуть та повинні реалізуватися на місцевому рівні; створення достатніх матеріальних, фінансових та організаційних умов для виконання завдань органами місцевого самоврядування; оптимальне забезпечення населення адміністративними та соціальними послугами, які зменшують диспропорції у доступі громадян до зазначених послуг та їх якість.

Коваленко Р.О.

РЕГІОНАЛЬНИЙ РОЗВИТОК В УКРАЇНІ

Сучасні процеси глобалізації активно впливають в першу чергу на економічний розвиток не тільки країни в цілому, але і на розвиток окремих її регіонів. У сучасному світі регіон стає фактично визначним елементом системи міжнародних економічних відносин (активно створюються різні об'єднання, євро регіони тощо), що дає підстави говорити про можливість появи в їх особі нових політико-територіальних утворень і становлення їх як суб'єктів регіональної економічної політики і міжнародних відносин. Наслідком даного процесу є підвищення ролі місцевих органів влади, як на внутрішньодержавному, так і міжнародному рівнях, що в свою чергу позитивно впливає на зміцнення конкурентоспроможності окремої території та її економічний зріст.

Україна, як молода європейська держава, прагне забезпечити сприятливі умови для всебічного розвитку людини, захисту її прав, надання мешканцям територіальних громад якісних та доступних публічних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади. Зазначені принципи мають відображення у європейському та національному законодавстві, напрямках державної політики, концепціях, програмах економічного розвитку та реформах. Наразі в країні задля подальшого регіонального розвитку пропонується удосконалення адміністративно-територіального устрою держави і реформа місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Зазначені реформи покликані підвищити якість життя людей у містах, селищах та селах шляхом забезпечення спроможності органів місцевого самоврядування створювати економічні та соціальні умови розвитку територіальних громад та їх об'єднань, а також забезпечення місцевими органами виконавчої влади, територіальними органами центральних органів виконавчої влади територіальної доступності жителів цих територіальних громад до адміністративних, соціальних та інших послуг.

- Результатами реформування та подальшого регіонального розвитку в Україні повинно стати усунення поки що існуючих проблем на місцевому та загальнодержавному рівнях. А саме сприяти: формуванню територіальних громад, здатних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення (шляхом укрупнення територіальних громад та формування нової системи територіальної організації влади¹);
- створенню умов для економічного та соціального розвитку територіальних громад та їх об'єднань, підвищенню конкурентоздатності регіонів;
- чіткому розподілу повноважень між рівнями органів місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади;
- організаційній та матеріальній автономії територіальних громад та органів місцевого самоврядування, наблизенню якості їхньої діяльності до європейських стандартів;
- підвищенню якості надання адміністративних та соціальних послуг жителям територіальних громад та їхніх об'єднань;
- вдосконаленню системи управління комунальним сектором економіки за участі регіональних та місцевих органів влади;

¹ За даними Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України при зменшенні чисельності сільського населення з 1991 року донині на 2,5 млн. осіб та зменшенні кількості сільських населених пунктів на 348 одиниць збільшилась кількість сільських рад на 1067 одиниць.

- вдосконаленню практики територіального планування і програмування, розробленню державних цільових програм розвитку окремих регіонів і територій, зокрема середньо- і довгострокового територіального планування.

Таким чином, процес регіонального становлення та розвитку повинен розпочинатися з рівня територіальних громад, далі реформа повинна здійснюватися на рівні районів та областей, де має відбутись перерозподіл повноважень між місцевими державними адміністраціями та місцевими радами на користь останніх, що вже в свою чергу потребує внесення змін до Конституції України.

Зараз проблеми місцевого самоврядування в країні гальмують регіональний розвиток, існуючі невідповідності в системі адміністративно-територіального устрою (перебування територіальних громад сіл, селищ, міст у складі інших територіальних громад та на територіях інших адміністративно-територіальних одиниць, перебування окремих районів у юрисдикції міст) призводять до спорів між органами місцевого самоврядування, а також між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади, що негативно впливає на подальший розвиток окремої адміністративно-територіальної одиниці. Існуюча система територіальної організації влади занадто огрядна, вимагає великих коштів для свого утримання, надмірно централізована, допускає дублювання функцій, притаманних органам місцевого самоврядування. Вона не адаптована до європейських темпів регіонального розвитку та сучасних методів надання адміністративних послуг.

Враховуючи вищезазначене, зрозуміло, що Україна чітко окреслила пріоритетні напрямки подальшої політичної та економічної діяльності як всередині, так і зовні держави та готовність до здійснення реформ.

Уважаемые Дамы и Господа!

Предлагаем Вашему вниманию «Польско-украинский словарь базовых понятий регионального развития и территориальной администрации». Его появление - результат проекта «Нou-хау для Донецкой области - укрепление административных структур и регионального развития в Украине», реализованного Управлением Маршалка Великопольского воеводства в Познани в рамках Программы «Know-how Exchange Programme» Центральноевропейской инициативы (CEI) для Ассоциации органов местного самоуправления Донецкой области.

Украина, которая стоит на пороге реформы органов местного самоуправления, с большим вниманием изучает польский опыт развития демократических самоуправляющихся структур. Мы видим необходимость в предоставлении поддержки нашему восточному соседу в этом нелегком искусстве трансформации (преобразований). Мы гордимся достижениями польских реформаторов и практиков в сфере самоуправления. Однако не считаем, что существует необходимость автоматического переноса польских системных решений в Украину. Они составляют лишь предложения, которые украинская сторона может использовать в ходе реформирования своей публичной администрации. Каждое государство имеет свою историческую, экономическую или культурную специфику, которую следует уважать и учитывать при реформировании системы государственного управления. Глубоко убежден, что польские решения могут стать для наших украинских партнеров хорошей отправной точкой. Более того: могут помочь избежать вероятных ошибок, которые мы допустили в ходе реализации нашей административно-территориальной реформы.

Подготовленный в рамках проекта Центральноевропейской инициативы Глоссарий является ответом на проблему, которую на протяжении длительного времени замечаем в процессе сотрудничества органов местной и региональной власти Польши и Украины. Представители органов самоуправления двух стран, сотрудничая между собой, часто не понимают используемого в соседней стране понятийного аппарата. Бывают также ситуации, когда используются одинаковые по звучанию понятия, которые для каждой из сторон имеют иное/отличное значение. Эта проблема нашла свое подтверждение также в ходе реализации нашего проекта.

Публикация состоит из двух базовых частей. В первой части Вашему вниманию предлагается четыре статьи признанных экспертов из Польши и Украины на тему местного самоуправления и региональной политики обоих государств. Таким образом, мы пытались создать мини-компендиум знаний, которым в будущем будут пользоваться участники подобных проектов. Во второй части Вы сможете найти более 100 определений и терминов, связанных с региональным развитием и территориальной администрацией. На украинский и русский язык переведены понятия, используемые в польском законодательстве и литературе. В ходе работы над публикацией проведено сравнение терминов, используемых в обоих государствах, а существенные различия в значениях указаны в словарной части в примечаниях к соответствующим понятиям. Надеюсь, что работники самоуправляющейся и правительственной администрации обоих наших государств будут пользоваться нашим словарем, обмениваясь своим опытом. Выражаю глубокую признательность авторам и всем тем, кто сотрудничал с нами в ходе создания этого глоссария, а также тем, кто объединяется вокруг Центральноевропейской инициативы, без финансовой поддержки которой реализация нашего проекта и издание этой очень нужной публикации не были бы возможными.

Приглашаю к лектуре!

**Возняк М.
Маршалок Великопольского воеводства**

Нелицкий А.

**МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В ПОЛЬШЕ
ОЧЕРК**

Территориальное деление

Территория Польши поделена на 2479 гмин, 314 повятов и 16 воеводств. Гминами являются 66 больших городов, которые не входят в состав повятов, но выполняют все задачи повятов (в польской номенклатуре их называют городами на правах повята). Это базовое территориальное деление охватывает всю территорию страны: то есть, в Польше нету никаких специальных зон, которые были бы исключены из деления на гмины, повяты и воеводства.

В сравнении с другими большими европейскими странами, в Польше существуют относительно большие гмины с населением средним 15,5 тыс. жителей. Для сравнения: в Италии и Испании существуют приблизительно по 8 тысяч гмин, в Германии – свыше 12 тысяч, а во Франции – свыше 36 тысяч гмин. Самой малой гминой в Польше является Крыница Морская – 1390 жителей, самой большой – столичный город Варшава – 1 702 309 прописанных жителей (фактическое количество жителей вероятнее всего превышает 2 миллиона).

Характерной чертой польского территориального деления является наличие двух уровней местного (локального) деления, то есть, кроме гмин функционируют также повяты. Среди больших европейских стран аналогичные структуры имеют место только в Германии (*kreis*) и в Украине (район). В других больших европейских государствах, которые имеют трехуровневое территориальное деление (Франция, Испания, Италия) имеем дело с одним местным уровнем (гмины) и двумя региональными.

В сравнении с германскими соответственными структурами административного по численности населения значительно меньше. Польские региональные структуры (воеводства), в сравнении с другими европейскими государствами, также относятся к наименее заселенным (в среднем 2,4 млн.; французские регионы насчитывают в своем составе в среднем немного меньше 3 млн. жителей, итальянские – немногим больше 3 млн.; в свою очередь немецкие ланды – даже свыше 5 миллионов жителей). Стоит обратить внимание на то, что польские территориальные единицы, в частности, на уровне воеводства, характеризуются очень большим диапазоном колебаний количества населения (около 1:5).

Место местного самоуправления в структуре государства

Конституция гласит, что законодательство Республики Польша должно базироваться «на принципе помощи, который укрепляет права граждан и их громад». Единственной территориальной громадой граждан, созданной на основании самой Конституции, но не единственной, существование которой допускает основной закон страны, является территориальное самоуправление. Абз. 1 ст. 16 Конституции гласит, что «все жильцы единиц базового территориального деления составляют (на основа-

нии законодательства) территориальную громаду». Эта формулировка указывает, прежде всего, на два юридических факта. Во-первых, на понимание самоуправления как территориальной/громады, то есть всех людей, которые проживают на данной территории. Система органов самоуправления имеет здесь второстепенное значение – хотя существует конституционная обязанность выбора органов власти местного самоуправления и конституционные гарантии их демократического выбора. Во-вторых, Конституция указывает, что – поскольку определяем единицы местного/территориального самоуправления согласно базового территориального деления – это означает, с одной стороны, что территориальные громады определяются территориально (согласно основным и общих функций государства), а не в связи со, например, сферой предоставления каких-то особых публичных услуг. Однако, с другой стороны, эта дефиниция четко указывает на правовое, а не натуральное определение местного самоуправления. То есть самоуправляющаяся территориальная громада формируется согласно устройству и законодателя, а не в результате признания существования «доконституционной» натуральной громады.

В результате, польская юридическая практика (линия судебной практики, в том числе Конституционного Суда) больше склоняется к подчеркиванию роли единиц территориального самоуправления как публичной власти, чем как территориальных громад граждан.

Польское законодательство гарантирует значительный уровень автономии единиц самоуправления. В своей деятельности они (с правовой точки зрения независимые от общегосударственной власти и друг от друга (к примеру: органы власти гмин действуют абсолютно независимо от органов власти повята, в состав которого входят эти гмины). Законодательство предвидит, что государство осуществляет надзор за деятельностью единиц органов самоуправления – в рамках т.н. собственных полномочий/ функций самоуправления – только в аспекте их соответствия действующему законодательству. Такой надзор в финансовых делах осуществляют специальные учреждения – региональные счетные палаты. По остальным вопросам надзор осуществляет воевода, то есть представитель правительства в регионе (а в конечном итоге – премьер-министр). Решения надзирательного органа – например, признание решения совета несоответствующим законодательству – единица самоуправления имеет право обжаловать в суде.

Устройство единиц самоуправления

Польское местное самоуправление характеризуется сильным противопоставлением учредительно-нормотворческих (советы гмин, советы повятов и сеймики воеводств) и исполнительных органов. Если Европейская хартия местного самоуправления (EKSL), принята Польшей как часть ее конституционного устройства, говорит об органах власти самоуправления как о «совете» либо «собрании», которые «могут иметь подчиненные им исполнительные органы» (абз. 2 ст. 3), то польская Конституция утверждает, что «единицы местного самоуправления выполняют свои задачи при посредничестве учредительно-нормотворческих и исполнительных органов» (абз. 1 ст. 169), то есть – в отличие от EKSL – предусматривает необходимость существования отдельного исполнительного органа данной единицы самоуправления (а не ее совета) и допускает равенство этих органов. Такое равенство можно увидеть на уровне гмины, где в Польше с 2002 г. единоличное правление (войт, бургомистр, президент города) избирается – так же, как и совет – путем непосредственных выборов.

Отношения между органами определены неоднородно. Закон «О гминном самоуправлении» (абз. 1 ст. 18) предвидит, что «к компетенции совета гмины отнесено все дела, которые пребывают в сфере деятельности гмины, если другое не предусмотрено законом». Такой компетенции для учредительно-нормотворческого органа не предвидится ни в Законе «О повятовом самоуправлении», ни в Законе «О самоуправлении воеводства».

Депутаты советов избираются путем непосредственных выборов. Их количество зависит от количества жителей данной территориальной единицы. На уровне гмины может быть от 15 до 45 депутатов (радных), на уровне повята – от 15 до 29 депутатов (радных). На уровне воеводства есть от 30 депутатов (радных) – на практике, поскольку здесь нет юридических ограничений – 51 депутат (у наиболее густонаселенном воеводстве).

На практике самой важной исключительной компетенцией советов всех уровней местного самоуправления является принятия бюджетов, а также принятия других базовых финансовых решений, например, относительно продажи недвижимого имущества, принятия обязанностей и т.п. Советы на повятовом и воеводском уровнях, кроме вышеуказанного, выбирают – соответственно – старосту повята либо маршалка воеводства, а по его представлению – остальных членов правления. Стоит обратить внимание, что единственный в польской системе чиновник самоуправления с четко юридически установленными компетенциями¹ назначается по представлению правления, но советом. Такого рода соотношение благоприятствует стабильной позиции старосты, для отзыва которого необходимо достижение согласия между правлением и советом, поскольку единица самоуправления не может законно функционировать без старосты.

Все три закона, регулирующие систему самоуправления («О гминном самоуправлении», «О повятовом самоуправлении» та «О самоуправлении воеводства») определяют компетенции, предусмотренные исключительно для учредительно-нормотворческих органов. Например, на уровне гмины среди этого перечня есть, в частности, принятие местных планов, а на уровне воеводства – стратегии развития воеводства.

В Польше нет единой модели исполнительного органа органов местного самоуправления. На уровне гмины – это единоличный орган, который избирается путем общих выборов. На повятовом и воеводском уровнях правления носят коллегиальный характер: в их составе от 3 до 5 человек на уровне повята и 5 человек – на уровне воеводства. Следует обратить внимание, что избранный непосредственно войт/бургомистр/президент города имеет право – с целью совершенствования управления – назначать своих заместителей в количестве от одного (гмина с количеством населения меньше 20 тысяч) до четырех (гмина с количеством населения свыше 200 тысяч).

Согласно общепринятым оценкам, в польской практике правления единиц органов самоуправления доминируют над советами, в частности, на уровне гмины. Эксперты считают, что советы не имеют достаточных инструментов для результативного осуществления контроля над деятельностью правлений.

¹ В некоторых регионах Испании существуют структуры, которые по своим размерам соответствуют польским повятам – *comarcas* – однако, с юридической точки зрения, это союзы гмин.

Внутренняя организация единиц органов местного самоуправления

Польский сектор самоуправления очень сложный с организационной точки зрения. Кроме самого базового управления – соответственно, гмины, повята или самоуправления воеводства – существует много выделенных/отдельных организационных подразделений с различным статусом. Часть из них (т.н. бюджетные подразделения и предприятия) не имеют статуса отдельных юридических лиц. В то же время часть вообще остается вне сектора публичных/государственных финансов, опираясь в своей деятельности на коммерческое, а не на публичное право. Речь идет о т.н. коммунальных предприятиях, через которые органы самоуправления имеют право выполнять публичные полномочия/функции. Таких предприятий есть относительно немного – немного больше 2 тысяч в масштабах страны – главным образом в больших городах.

Кроме того, органы местного самоуправления имеют право² создавать вспомогательные единицы. В случае самоуправления городов – это «дельницы» (районы в городах. – Перев.) – единицы больших размеров, а также микрорайоны – единицы меньших размеров. В случае органов самоуправления на сельских территориях (в сельских и городско-сельских гминах) такими единицами есть, как правило, отдельные села.

Полномочия/функции органов местного самоуправления

Базовые законы, касающиеся местного самоуправления, т.н. системные законы – «О гминном самоуправлении», «О повятовом самоуправлении» та «О самоуправлении воеводства» – определяют задачи польских органов местного самоуправления разных уровней лишь в очень широких категориях. Реального ж распределения полномочий/функций следует искать в отраслевых законах, например, «О системе образования» либо «О социальной помощи».

Законодательство принципиально не дифференцирует единиц одного и того же уровня. Наибольшая городская и наименьшая сельская гмины имеют – в качестве гмин – идентичные правовые характеристики. Поэтому отличия в выполнении/предоставлении публичных услуг есть не столько результатом правового регулирования, сколько фактических (например, необходимость обеспечения работы общественного транспорта в городах; необходимость управления коммунальным жилищным хозяйством – в последнем случае на сельских территориях его наличие минимально).

В соответствии с принципом помощи, польская Конституция формулирует принцип предвидения компетенций для местного самоуправления, которое: «выполняет публичные задачи, которые не отнесены Конституцией либо другими законами к ведению органов других веток публичной власти» (ст. 163), но во сфере сектора самоуправления - для органа самоуправления самого низкого уровня: «гмина выполняет все задачи местного самоуправления, которые не отнесены к компетенции других единиц местного самоуправления» (абз. 3 ст. 164).

Польское законодательство различает собственные полномочия местного самоуправления, которые оно выполняет «от собственного имени и под собственную ответственность» (абз. 2 ст. 16 Конститу-

ции). В основном собственные полномочия состоят в «удовлетворении потребностей территориальной громады» (абз. 1 ст. 166 Конституции). Самыми большими статьями расходов польских органов самоуправления являются образование, транспорт (включая общественный транспорт и дороги), социальная помощь.

Другой категорией полномочий являются делегированные полномочия. Польская Конституция допускает передачу единицам органов местного самоуправления полномочий общегосударственного характера для обязательного исполнения. Классическим примером является работа органов РАГС, то есть регистрация от имени государства рождений, бракосочетаний и смертей. Польское законодательство допускает также принятие данной самоуправляющейся единицей на себя полномочий из сферы компетенции правительственной администрации на основании договора (порученные полномочия). Аналогичное соглашение о взятии на себя выполнения полномочий может также быть подписано с другим органом местного самоуправления.

Если рассматривать ситуацию в виде модели, то собственные полномочия орган самоуправления выполняет абсолютно независимо, определяя как цели, так и методы деятельности. Следует, однако, заметить, что в реальности государство передало органам самоуправления для выполнения ними в качестве собственных полномочий также публичные задачи, в рамках которых должны быть выдержаны определенные минимальные стандарты (например, образование). Поэтому свобода органов самоуправления в сфере выполнения некоторых собственных полномочий ограничена законом.

Коммунальные финансы

Польша – страна со значительным уровнем децентрализации публичных финансов. Сектор самоуправления отвечает за расходы, составляющие более 14% ВВП, а также около 1/3 всех публичных расходов.

Польская Конституция предусматривает три основных вида доходов органов местного самоуправления: собственные доходы, субвенции и дотации. Собственные доходы имеют прежде всего налоговый характер – на уровне гмины – это местные налоги и сборы (например, налог на недвижимость, сельскохозяйственный налог, лесной налог). На всех трех уровнях местного самоуправления органы самоуправления получают также доходы от части поступлений из государственных налогов на доходы физических и юридических лиц. Польское законодательство рассматривает их как собственные доходы органов самоуправления (повята и самоуправления воеводств не имеют собственных доходов с налогов). Другим серьезным источником собственных доходов являются доходы от имущества. В 2011 году собственные доходы, определенные законом, составляли немногим меньше 49% от общей суммы доходов, в том числе доходы от части поступлений государственных налогов на доходы физических и юридических лиц составляли немногим больше 21% от общей суммы доходов. Доходы всех органов самоуправления превысили в 2011 году 171 млрд. злотых.

Общая субвенция носит характер трансферта денег из государственного бюджета без определения целевого назначения этих финансовых средств. В 2011 г. она составляла в общей сложности свыше 48 млрд. злотых, то есть немногим больше 28% всех доходов органов самоуправления. Основную часть субвенции – свыше 3/4 – составляет ее образовательная часть, которая насчитывается пропорционально количеству учеников/воспитанников различных категорий школ/образовательных

² Сама большая городская гмина – столичный город Варшава – является одновременно городом на правах повята, поэтому выполняет также задачи повята.

учреждений. Расходы органов самоуправления на образование в 2011 году превышали полученную субвенцию и дотации на образовательные цели на около 10,5 млрд. злотых.

Второй составляющей общей субвенции является ее компенсационная часть, предназначенная для органов местного самоуправления с более низкими доходами с налогов. В 2011 г. она составила в общей сложности немногим больше 8,6 млрд. злотых. Наименьшую часть субвенции составляет ее региональная составляющая (для воеводств) и составляющая для возмещения (для гмин и повятов). В 2011 г. в общей сложности они составили около 2,2 млрд. злотых. Это средства, поступающие с поступлений/взносов от органов местного самоуправления с высокими налоговыми поступлениями, трансферируемые через госбюджет (главным образом органам местного самоуправления с особыми расходными потребностями) – например, в связи с потребностью в осуществлении высоких выплат квартирных надбавок (гмины) либо наличия на балансе выше средней протяженности дорог (повяты). Нужно, однако, обратить внимание на то, что составляющую часть субвенции для возмещения получают все города на правах повята, а ее размер зависит от протяженности общегосударственных и воеводских дорог на их территории.

Система взносов в государственный бюджет, предназначенных на региональную и для возмещения части субвенции критикуется, поскольку по сути выполняет роли механизма компенсации доходов (только ограниченном масштабе на уровне гмин), а скорее используется для латания дыр в системе финансирования коммунальных полномочий.

В 2011 г. дотации составляли ок. 23% от общей суммы доходов органов самоуправления (немногим больше 39 млрд. злотых), из которых немногим больше 13 млрд. злотых составляли дотации, связанные с реализацией европейских программ.

Роль местного самоуправления в развитии страны

Реституция (возобновление) органов местного самоуправления в общем оценивается как одна из наиболее удачных реформ, проведенных в Польше после возобновления независимости. Здесь обращается внимание, прежде всего, на децентрализацию решений о целевом назначении публичных денег и на вытекающее из этого лучшее и более эффективное направление публичных расходов.

Тем не менее в последнее время в Польше началась критическая дискуссия вокруг функционирования органов самоуправления. Предметом критики стали прежде всего факты его неспособности в обеспечения реального привлечения всех жителей к делам самоуправления, а также то, что в Польше не создан каталог обязательных полномочий самоуправления и их расходных стандартов, из-за чего невозможно реально выполнить положения Конституции о том, чтобы доходы органов местного самоуправления были адекватными делегированным им публичным полномочиям и функциям.

Возрождение местного самоуправления вне сомнения дало огромный импульс для развития страны (местное самоуправление ныне является самым крупным инвестором в Польше). В тоже время начинает преобладать мнение, что через более двадцати лет, прошедших с момента реституции (возобновления) самоуправления (1990 г.), пришло время провести основательную оценку модели его функционирования.

Хурский П.

ПОЛЬСКАЯ РЕГИОНАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА: СТАНОВЛЕНИЕ, ИЗМЕНЕНИЯ, ВЫЗОВЫ

Основанные в 1989 году изменения политического строя и экономической системы в Польше стали фундаментом для перестройки демократической системы и смешанной экономики с рыночным механизмом в основе. Одним из первых решений новой власти была реституция (возобновление) местного самоуправления. Несмотря на крайне неблагоприятные макроэкономические условия, связанные с глубокой экономической рецессией, отсутствием опыта у прежних работников государственной администрации, непрогнозируемыми внутренними и внешними угрозами, был начат процесс трансформации. Согласно принципам, определенным Законом «О местном самоуправлении» от 8 марта 1990 года¹, в структуре публичной администрации на уровне гмины было создано местное самоуправление. Благодаря разработанной профессором Михалом Кулешей реформе, местное самоуправление стало новым базовым субъектом территориального управления на местном/локальном уровне. Через приписанные ему властные полномочия над территорией, местное самоуправление взяло на себя ответственность за реализацию основополагающих заданий, в частности, за создание условий для социально-экономического развития.

Следует подчеркнуть, что, в рамках вышеуказанных мероприятий, в первой половине 90-х годов в Польше не было принято ни одного решения с целью создания основ новой модели региональной политики. Это объяснялось, с одной стороны, общей тенденцией держаться на расстоянии от практики предыдущей политической и экономической системы. Региональная политика в Польше в коммунистический период ограничивалась, прежде всего, мероприятиями, которые отвечали идеологическим и политическим приоритетам. Главной целью осуществляемых мероприятий была унификация региональных социально-хозяйственных структур с целью равномерного размещения производительных сил на территории страны. Эти мероприятия базировались, прежде всего, на секторных/отраслевых программах и региональной (пространственной) политике, которую формировали и реализовывали из центра, то есть интеррегионально. Подтверждением сильной концентрации средств и решений была централизация бюджета – бюджеты воеводств были только частью общегосударственного бюджета. В период экономической рецессии 80-х годов и неудачных попыток реформирования социалистической экономики имел место даже полный отказ от реализации региональной политики². С другой стороны, считалось, что наилучшим механизмом редистрибуции (перераспределения) процессов развития в экономическом пространстве страны должен стать рыночный механизм, лишенный любых интервенций, как интер- так и интра- региональных.

К сожалению, принятые положения были негативно апробированы временем, а масштабы отличий в развитии, как в региональном, так и в субрегиональном измерении, углубились настолько значительно, что стали причиной безотлагательных мероприятий государственного руководства,

¹ Dz. U. 16/1990, poz. 95.

² Winiarski B., 1976. Polityka regionalna. Państwowe Wydawnictwo Ekonomiczne. Warszawa.

которые имели целью ограничение углубления дивергенции социально-экономического развития. Дополнительным очень важным фактором, который свидетельствовал в пользу проведения мероприятий в сфере благоустройства области региональной политики, был длящийся процесс интеграции Польши в Европейский Союз, который можно проиллюстрировать тремя важными датами: в 1992 г. – соглашение об ассоциации Польши с Европейским Союзом, в 1994 г. – подача заявления на членство в Европейском Союзе, в 1998 г. – начало переговоров о вступлении (в ЕС), в том числе в сфере «Региональная политика и координация структурных инструментов».

В таких условиях началось формирование новой модели региональной политики в Польше. Этот процесс можно разделить на три главных периода³:

2000 – 2004 года - предвступительный период - был следствием:

- внедренной в 1999 г. административно-территориальной реформы государства, в рамках которой, продолжая реформу самоуправления, местное самоуправление было расширено на уровень уездов и воеводств. Согласно закону «О самоуправлении воеводства» от 5 июня в 1998 года, в Польше с 1 января 1999 года созданы самоуправляющиеся регионы, наделенные правосубъектностью и обязанные одновременно к программированию и реализации интрарегиональной политики;
- потребности упорядочивания области региональной политики в период переговоров относительно вступления Польши в Европейский Союз.

Документом, который определял направления и масштаб осуществленных в этот период изменений является Закон «О принципах поддержки регионального развития» от 12 мая 2000 года⁴, который очертил новую модель программирования и реализации региональной политики. Он базировался на общенациональном стратегическом документе – Национальной стратегии регионального развития, а также на Программе поддержки (документ, разработанный правительством для региональных органов местного самоуправления) и Воеводском контракте (соглашение между правительством и самоуправлением воеводства относительно реализации заданий, связанных с интервенцией, которая осуществляется в рамках региональной политики, а софинансируется из государственного бюджета). Эта модель была использована также в 2004 году, который, учитывая вступление Польши в Европейский Союз 1 мая 2004 года, был признан переходным годом. Это стало следствием сохранения существующих решений с одновременным запуском процедур, связанных с использованием Структурных фондов.

2004 – 2006 года – начальный период членства в Европейском Союзе - был следствием:

- получение Польшей 1 мая 2004 года членства в Европейском Союзе;
- необходимости полного приведения польской региональной политики в соответствие с евросоюзовскими стандартами с целью создания возможности доступа к Структурным фондам и Фонду сплочения. Из этого вытекала необходимость разработки очередных

3 Węclawowicz G., 2002. Przestrzeń i społeczeństwo współczesnej Polski. Studium z geografii społeczno-ekonomicznej. Wydawnictwo Naukowe PWN. Warszawa.

4 Churski P., 2008. Czynniki rozwoju regionalnego i polityka regionalna w Polsce w okresie integracji z Unią Europejską. Seria Geografia nr 79. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Poznań.

стратегических документов, среди них Национального плана развития, легшего в основу «Community Support Framework», который стал результатом переговорного процесса с Европейской Комиссией и Операционных программ, которые реализовывают их положение.

Юридической базой мероприятий в сфере региональной политики, которые осуществлялись в этот период, был Закон «О национальном плане развития» от 20 апреля 2004 года⁵, принятый вместо предыдущего урегулирования в этой сфере, действовавшего от мая 2000 года. Внедренные изменения полностью подчинили польскую модель региональной политики евросоюзовским решениям в этой сфере. Главным стратегическим документом стал **Национальный план развития**, который определял направления использования интервенции структурных фондов и Фонда сплочения в Польше. Его детализацию составляли **Операционные программы**:

- Интегрированная Операционная программа регионального развития*
- Отраслевая Операционная программа «Развитие человеческих ресурсов»*
- Отраслевая Операционная программа «Рост конкурентоспособности предприятий»*
- Отраслевая Операционная программа «Реструктуризация и модернизация продовольственного сектора и развитие сельских территорий»*
- Отраслевая Операционная программа «Транспорт»*
- Финансовый инструмент ориентации рыболовства*
- Операционная программа «Техническая помощь»,*

которые реализовали, с одной стороны, принятые интервенционные положения, а, с другой, являлись инструментом доступа к европейским публичным фондам через конкурсные процедуры, осуществляемые Органами Управления.

2007 – 2013 первый полный период функционирования в рамках финансовой перспективы Европейского Союза - является следствием:

- очередной реформы евросоюзовской региональной политики и определения Европейским Союзом в законодательном пакете и Стратегических рекомендациях сообщества⁶ новых принципов реализации политики сплочения для финансовой перспективы 2007-2013
- первых попыток правительства, в частности Министерства регионального развития, создать прочные основания для национальной политики развития, реализация которой будет происходить в ближайшее время при существенной поддержке из европейских публичных средств, но не будет в полной мере зависеть от евросоюзовских решений.

Правовые основания новых решений были определены в Законе «О принципах реализации политики развития» от 8 декабря в 2006 г. , в изменениях (от 13 июля 2006 года) к Закону «О национальном плане развития», которые ограничили срок его действия периодом 2004-2006 гг.⁷, а также в Законе «Об изменении некоторых законов в связи с использованием структурных фондов и Фонда сплочения» от 7 ноября

5 Dz. U. 142/1998, poz. 1590.

6 Dz. U. 48/2000, poz. 550.

7 Dz. U. 116/2004, poz. 1206.

в 2008 г.⁸. Формализованная таким образом модель политики развития, действующая в настоящее время в Польше, существенным элементом которой является региональная политика, опирающаяся на такие элементы:

Долгосрочная стратегия развития страны:

Польша 2030. Третья волна современности

Концепция пространственного развития страны:

Концепция пространственного развития страны 2030

Среднесрочная стратегия развития страны:

Стратегия развития страны 2020. Активное общество, конкурентная экономика, исправное государство

Другие стратегии развития:

- Национальная стратегия регионального развития*
- Стратегия развития человеческого капитала*
- Стратегия развития общественного капитала*
- Стратегия инновационности и эффективности экономики*
- Стратегия развития транспорта*
- Стратегия стабильного развития села, сельского хозяйства и рыболовства*
- Энергетическая безопасность и окружающая среда*
- Стратегия развития системы национальной безопасности РП*
- Исправное государство*
- Стратегии развития воеводств*

Национальная стратегия сплочения:

Национальные стратегические рамки соотношения 2007-2013

Операционных программы:

- Региональные операционные программы*
- Операционная программа «Инфраструктура и среда»*
- Операционная программа «Человеческий капитал»*
- Операционная программа «Инновационная экономика»*
- Операционная программа «Развитие Восточной Польши»*
- Операционная программа «Техническая помощь»*

Программы развития

Территориальные контракты

Принятые решения, с одной стороны, в значительной мере ориентированы на евросоюзовскую политику сплочения, однако, с другой, свидетельствуют о подходе, ориентированном на последовательные мероприятия с целью внедрения в Польше национальной модели политики развития.

Необходимость обеспечения соответствия национальной модели политики развития евросоюзовским стандартам подтверждает факт, что среди стран-членов Европейского Союза Польша остается главным бенефициаром политики сплочения. Следует, однако, помнить, что поддержка, получаемая из Европейского Союза, имеет временный характер, а потому не следует воспринимать ее как опре-

деляющего мероприятия национальных политик. Она должна быть надлежащим образом имплементирована независимо и исправно функционирующей системой национальных и региональных экономических политик, направленных на поддержку развития стабильных основ процессов развития. В тоже время эта поддержка не должна использоваться для текущего потребления (греческий опыт) или же для реализации слишком широкой программы инфраструктурных инвестиций при одновременном отказе от мероприятий в области человеческого и социального капитала (испанский опыт).

Будущее польской региональной политики в дальнейшем в значительной степени будет связано с использованием интервенции в рамках евросоюзовской политики сплочения. В финансовой перспективе 2014-2020 гг. Польша сохранит свои позиции в группе главных бенефициаров этой политики. Прежняя поддержка получена Польшей из европейских публичных средств и программирование очередной перспективы должны привести к усилению и формированию существенных (с точки зрения актуальной глобальной ситуации и ситуации в стране) факторов развития. Важным изменением в польской модели региональной политики является повышение значения территориализации мероприятий, проявляющееся в концентрации по-сути и пространственной интервенции на выбранных территориях, с учетом их внутренней специфики, что следует из имеющихся эндогенных средств. Этим мерам служит делимитация в экономическом пространстве страны зон стратегической интервенции, которые одновременно могут быть как зонами роста, так и зонами экономической стагнации. Их поддержка, в соответствии с положениями полюсно-диффузионной модели, должна иметь целью увеличение возможностей влияния полюсов роста на их зоны влияния, а также увеличение возможностей принятия и оптимального использования эффектов развития зонами стагнации. Новым инструментом, предсказываемым для использования как в евросоюзовской, так и в национальной политике сплочения, должны быть также интегрированные территориальные инвестиции. Несмотря на их общую критику, следует обратить внимание на их потенциальную пользу. Ведь они могут привести к развитию сотрудничества местного самоуправления на территориях метрополий, а тем самым стать существенной поддержкой для процессов конкретизации сотрудничества метрополий в Польше. Другим видом нового инструмента, который может качественно улучшить программирование и реализацию политики развития на территориях с относительно низким уровнем развития, должны быть мероприятия, ориентированные на развитие, управляемое территориальной громадой. Используя опыт местных партнерств для развития, планируется использовать этот инструмент для более результативной реализации интрарегиональных интервенций на периферийных территориях с низким уровнем развития. Одним из базовых условий, которое должно быть выполнено для гарантирования надлежащей поддержки из государственного бюджета (мероприятий, осуществляемых региональным самоуправлением с использованием вышеописанных инструментов) должен стать территориальный контракт. По нашему мнению, осуществляемые подготовительные мероприятия и первые результаты их применения будут способствовать углублению региональной и внутренне региональной конвергенции в Польше.

8 Strategiczne Wytyczne Wspólnoty 2007-2013. Polityka spójności wspierająca wzrost gospodarczy i zatrudnienie. Decyzja Rady z dnia 6 października 2006r. w sprawie strategicznych wytycznych Wspólnoty dla spójności. 2006/702/WE. Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej. L 291. 21.10.2006. Bruksela-Luksemburg.

Донецкова С.А.

МЕСТНОЕ САМОУПРАВЛЕНИЕ В УКРАИНЕ

1. Управление на местном уровне

Управление на местном уровне реализуется через:

- Систему местного самоуправления (область, район, город, район в городе, поселок, село);
- Местные органы исполнительной власти (государственные администрации - существуют на уровне областей и районов).

На местном уровне выполняются полномочия территориальными органами министерств и других органов исполнительной власти Украины (пенсионный фонд, финансовая инспекция, служба геологии и недр, экологическая инспекция, агентство земельных ресурсов, службы занятости, инспекция по труду, служба статистики, санитарно-эпидемиологическая служба и другие). Особенностью местного самоуправления на областном и районном уровнях является отсутствие собственных исполнительных органов. Полномочия исполнительных органов местного самоуправления на уровне областей и районов делегированы государственным администрациям, которые являются местными органами исполнительной власти. Местное самоуправление на уровне городов, поселков, сел имеет собственные исполнительные органы.

2. Определение понятия «Местное самоуправление»

Согласно Конституции в Украине признается и гарантируется местное самоуправление (ст. 7 Конституции Украины). «Местное самоуправление» является правом территориальной громады - жителей села или добровольного объединения в сельскую громаду жителей нескольких сел, поселка и города - самостоятельно решать вопросы местного значения в рамках Конституции и законов Украины (ст. 140 Конституции Украины). Согласно ст. 2 Закона Украины «О местном самоуправлении» местное самоуправление в Украине - это гарантированное государством право и реальная способность территориальной громады - жителей села или добровольного объединения в сельскую громаду жителей нескольких сел, поселка, города - самостоятельно или под ответственность органов и должностных лиц местного самоуправления решать вопросы местного значения в пределах Конституции и законов Украины. Местное самоуправление осуществляется территориальными громадами сел, поселков, городов, как непосредственно, так и через сельские, поселковые, городские советы и их исполнительные органы, а также через районные и областные советы, которые представляют общие интересы территориальных громад сел, поселков, городов.

3. Административно-территориальное устройство

Система административно-территориального устройства Украины (согласно ст. 133 Конституции Украины) представлена Автономной Республикой Крым, областями, районами, городами, районами в городах, поселками и селами.

В настоящее время в Украине существует 29 793 населенных пунктов, в том числе 27 238 сел, 1211 деревень, 885 поселков городского типа, 459 городов.

Существующее административно-территориальное устройство сформировалось в 60-е годы XX века и в настоящее время требует изменения и реформирования. В настоящее время существуют административно-территориальные образования, так называемые «матрешки», когда одна территориальная громада входит в состав другой территориальной громады, в связи с чем, системы предоставления административных и социальных услуг, формирование местных бюджетов являются сложными и многоступенчатыми.

4. Система управления на областном и районном уровнях

Местное самоуправление на областном и районном уровнях представлено областными и районными советами. Советы - представительные органы, состоящие из депутатов, представляющих интересы территориальных громад и граждан области и района. Депутаты в советы избираются на пять лет.

Общий состав областных советов определяется в зависимости от количества районов и городов областного значения, входящих в состав области. Общий состав депутатов районных советов зависит от количества сел (объединений сел), поселков, городов, которые расположены на территории района. Председатели областных и районных советов избираются из числа депутатов соответствующих советов на срок полномочий советов (5 лет).

Основные полномочия областных и районных советов: утверждение программ социально-экономического и культурного развития, целевых программ, заслушивание отчетов об их выполнении; утверждение соответствующих бюджетов, внесение изменений в них, утверждение отчетов об их исполнении, принятие решений по вопросам управления объектами общей собственности территориальных громад, другие вопросы.

Полномочия исполнительных органов областных и районных советов делегированы местным государственным администрациям (ст. 44 Закона Украины «О местном самоуправлении в Украине»).

Местные государственные администрации возглавляют председатели местных государственных администраций, которые назначаются Президентом Украины по представлению Премьер-министра Украины.

Основные вопросы, решаемые местными администрациями: обеспечение законности, охрана прав, свобод и законных интересов граждан; социально-экономическое развитие соответствующей территории; бюджет, финансы, учет, управление имуществом, содействие развитию предпринимательства, осуществление регуляторной политики; промышленность, сельское хозяйство, строительство, транспорт, связь; наука, образование, культура, здравоохранение, физкультура и спорт, семья, женщины, молодежь и несовершеннолетние, использование земли, природных ресурсов, охрана окружающей среды; внешнеэкономическая деятельность; социальная защита, занятость населения, труд и заработная плата.

5. Местное самоуправление на базовом уровне (село, поселок, город)

Местное самоуправление на базовом уровне включает территориальную громаду, совет, председателя, исполнительные органы совета, органы самоорганизации населения.

Территориальная громада - жители, объединенные постоянным проживанием в пределах села, поселка, города, являющихся самостоятельными административно-территориальными единицами или добровольным объединением нескольких сел, имеющих единый административный центр.

Совет (сельский, городской, поселковый) является представительным органом, состоит из депутатов, избираемых жителями соответствующей административно-территориальной единицы на основе общего, равного, прямого, избирательного права путем тайного голосования сроком на пять лет. Количественный состав совета зависит от численности населения, проживающего на территории соответствующей административно-территориальной единицы, и не может составлять менее 12 и более 150 человек. В настоящее время в Украине существует 457 городских, 783 поселковых и 10 278 сельских советов.

Полномочия советов базового уровня: утверждение количественного и качественного состава исполкома, избрание и увольнение секретаря совета, создание исполнительных органов советов; утверждение программ развития территорий, целевых программ, местных бюджетов, отчетов об их выполнении, установление местных налогов и сборов, принятие решений по вопросам управления объектами коммунальной собственности, земельных вопросов, использования ресурсов местного значения; утверждение уставов территориальных громад, символики, другие.

Городской, сельский, поселковый голова избирается жителями соответствующей административно-территориальной единицы на основе общего, равного, прямого, избирательного права путем тайного голосования сроком на пять лет. Голова представляет территориальную громаду, совет, его исполнительный комитет; он подконтролен территориальной громаде, несет ответственность перед ней и советом, а по вопросам осуществления делегированных полномочий органов исполнительной власти - соответствующим органам исполнительной власти; организует работу совета и исполкома, является распорядителем бюджетных средств в соответствии с направлениями, определенными советом. Полномочия головы могут быть досрочно прекращены по решению референдума или решением соответствующего совета, которое принято тайным голосованием двумя третями голосов от общего состава совета в случае нарушения им законов Украины и Конституции.

Исполнительные органы совета создаются соответствующим советом и отвечают за такие основные задачи: сбалансированное развитие территории, эффективное использование природных, трудовых, финансовых ресурсов, составление и исполнение бюджетов, управление коммунальной собственностью, управление объектами жилищно-коммунального хозяйства, бытового, торгового обслуживания, общественного питания, транспорта и связи, строительства, образования, здравоохранения, культуры, физической культуры и спорта; регулирование земельных отношений и охрана окружающей среды; социальная защита населения, обеспечение законности, правопорядка, охраны прав, свобод и законных интересов граждан; бесплатная первично правовая помощь, другие.

Органы самоорганизации населения - это представительные органы. Выбираются частью населения, проживающего на территории села, поселка, города в виде уличных, квартальных, домовых комитетов. Разрешение на создание органов самоорганизации населения предоставляется соответствующим советом, который наделяет их собственными и делегированными полномочиями.

6. Выборы в представительные органы местного самоуправления, сельских, поселковых, городских голов

Выборы депутатов сельских, поселковых советов проходят по мажоритарной системе в одномандатных избирательных округах, на которые делится территория села (объединения сел), поселка.

Выборы депутатов областных, районных, городских, районных в городах советов проводятся по смешанной (мажоритарно-пропорциональной) системе, где половина от общей численности совета избирается по спискам от политических партий в многомандатном избирательном округе, другая половина совета избирается по мажоритарной системе в одномандатных избирательных округах, на которые делится соответствующая территория.

Выборы сельских, поселковых, городских голов происходят по мажоритарной системе в одномандатном округе, границы которого совпадают с границами сел (их объединений), поселков, городов.

Право выдвижения кандидатов в депутаты и на должность голов реализуется гражданами через организации политических партий или путем самовыдвижения.

Норма закона об отзыве депутатов местных советов в настоящее время не работает по причине несогласованности в действующем законодательстве.

7. Финансовая основа местного самоуправления

Финансовой основой местного самоуправления является право коммунальной собственности территориальной громады на движимое и недвижимое имущество, доходы местных бюджетов, земля, природные ресурсы, предприятия, организации, учреждения коммунальной собственности.

8. Местные бюджеты

Бюджеты в Украине формируются начиная с государственного (до 1 декабря), затем в течение следующих двух недель формируются областные, районные, городские - городов областного значения. После этого в течение следующих двух недель формируются местные бюджеты городов районного значения, сельские, поселковые.

Доходы областного бюджета состоят из частей от налога с доходов физических лиц, сбора за специальное водопользование, платы за пользование недрами, платы за предоставление в аренду прудов, налога на прибыль предприятий, платы за аренду коммунального имущества, трансфертов из государственного бюджета.

К доходам районных бюджетов, кроме вышеупомянутых составляющих областного бюджета, поступает плата от государственной регистрации и штрафы за административные нарушения в определенных размерах согласно Бюджетному кодексу.

Особенность формирования городских, сельских и поселковых бюджетов заключается в зачислении в доходы указанных бюджетов, кроме составляющих доходов областного бюджета в размерах, определенных Бюджетным кодексом, 100-процентной платы за землю и определенного размера государственной пошлины (платы за нотариальные действия).

9. Полномочия органов местного самоуправления и местных органов исполнительной власти по земельным вопросам

Землей, находящейся в пределах населенных пунктов, распоряжаются сельские, поселковые, городские советы. Землей, находящейся за пределами населенных пунктов, распоряжаются государственные администрации.

Кроме того, областная государственная администрация на территории области распоряжается землями государственной собственности, находящихся в пределах городов областного значения и за их пределами для всех нужд. Районные администрации на территории района распоряжаются землями государственной собственности в пределах сел, поселков, городов районного значения и за их пределами для следующих целей: ведение водного хозяйства, строительство объектов для обслуживания жителей территориальных громад района (школ, больниц, учреждений культуры, предприятий торговли, индивидуального дачного строительства).

10. Субъекты контроля деятельности совета и должностных лиц местного самоуправления

Досрочное прекращение полномочий районного, городского, районного в городе, сельского, поселкового совета возможно по решению местного референдума либо по инициативе председателя соответствующего совета или 1/10 части граждан, проживающих на территории соответствующего совета, которые имеют право голоса (ст. 78 Закона Украины «О местном самоуправлении в Украине»).

Полномочия местных советов могут быть прекращены Верховной Радой Украины в случаях принятия решений советов с нарушением Конституции Украины, Законов Украины, и отказа приведения их в соответствие с Законом, а также в случае непроведения сессий без уважительных причин, в случае нерешения вопросов, связанных с их полномочиями, по инициативе председателя соответствующего совета или председателя областной государственной администрации.

Местные государственные администрации имеют право проводить проверки органов местного самоуправления по вопросам соблюдения ими Конституции Украины, Законов Украины (ст. 28 Закона Украины «О местных государственных администрациях»).

Государственная финансовая инспекция Украины, Фонд социального страхования, Налоговая служба Украины имеют право проводить проверки органов местного самоуправления по вопросам использования бюджетных средств и их финансово-хозяйственной деятельности.

11. Реформирование системы местного самоуправления и исполнительной власти на местном уровне

Согласно Европейской Хартии местного самоуправления (ратифицированной 15.07.1997), по проектам Концепции реформирования местного самоуправления в Украине, реформирование системы управления на местном уровне должно происходить по следующим принципам: создание условий добровольного объединения территориальных громад с образованием дееспособных органов местного самоуправления, которые выполняют установленные полные и исключительно собственные, а также делегированные полномочия; недопущение дублирования полномочий, функций и задач органов местного самоуправления разных уровней, обеспечение открытости и отчетности перед населением территориальных громад о деятельности органов местного самоуправления и их должностных лиц, разработка механизмов контроля за качеством предоставления населению административных, социальных и других законодательно определенных услуг соответствующего качества, передача местными и территориальными органами исполнительной власти органам местного самоуправления функций, которые могут и должны реализоваться на местном уровне, создание достаточных материальных, финансовых и организационных условий для выполнения задач органами местного самоуправления; оптимальное обеспечение населения административными и социальными услугами, которые уменьшают диспропорции в доступе граждан к указанным услугам и их качеству.

Коваленко Р.А.

РЕГИОНАЛЬНОЕ РАЗВИТИЕ В УКРАИНЕ

Современные процессы глобализации активно влияют в первую очередь на экономическое развитие не только страны в целом, но и на развитие отдельных ее регионов. В современном мире регион становится фактически признанным элементом системы международных экономических отношений (активно создаются различные объединения, еврорегионы и т.д.). Это позволяет говорить о возможности появления в их лице новых политико-территориальных образований и становления их как субъектов региональной экономической политики и международных отношений. Следствием данного процесса является повышение роли местных органов власти, как на внутригосударственном, так и международном уровнях, что в свою очередь положительно влияет на укрепление конкурентоспособности отдельной территории, а также на ее экономический рост.

Украина, как молодое европейское государство, стремится обеспечить благоприятные условия для всестороннего развития человека, защиты его прав, предоставления жителям территориальных громад качественных и доступных публичных услуг на основе устойчивого развития дееспособной громады. Указанные принципы находят отражение в европейском и национальном законодательстве, направлениях государственной политики, концепциях, программах экономического развития и реформах. Сейчас в стране для дальнейшего регионального развития предлагается совершенствование административно-территориального устройства государства, реформа местного самоуправления и территориальной организации власти. Указанные реформы призваны повысить качество жизни людей в городах, поселках и селах путем обеспечения возможности органов местного самоуправления создавать экономические и социальные условия развития территориальных громад и их объединений, а также обеспечения местными органами исполнительной власти, территориальными органами центральных органов исполнительной власти территориальной доступности жителей этих территориальных громад к административным, социальным и другим услугам.

Результатами реформирования и дальнейшего регионального развития в Украине должно стать устранение пока существующих проблем на местном и общегосударственном уровнях. А именно способствовать:

- формированию территориальных громад, способных самостоятельно или через органы местного самоуправления решать вопросы местного значения (путем укрупнения территориальных громад и формирования новой системы территориальной организации власти¹);
- созданию условий для экономического и социального развития территориальных громад и их объединений, повышению конкурентоспособности регионов;
- четкому распределению полномочий между уровнями органов местного самоуправления, местными органами исполнительной власти;
- организационной и материальной автономии территориальных громад и органов местного самоуправления, приближению качества их деятельности к европейским стандартам;

- повышению качества предоставления административных и социальных услуг жителям территориальных громад и их объединений;
- совершенствованию системы управления коммунальным сектором экономики с участием региональных и местных органов власти;
- совершенствованию практики территориального планирования и программирования, разработке государственных целевых программ развития отдельных регионов и территорий, в частности средне- и долгосрочного территориального планирования.

Таким образом, процесс регионального становления и развития должен начинаться с уровня территориальных громад, дальше реформа должна осуществляться на уровне районов и областей, где должно состояться перераспределение полномочий между местными государственными администрациями и местными советами в пользу последних, что уже в свою очередь требует внесения изменений в Конституцию Украины.

Сейчас проблемы местного самоуправления в стране тормозят региональное развитие, существующие несоответствия в системе административно-территориального устройства (пребывания территориальных громад сел, поселков, городов в составе других территориальных громад и на территориях других административно-территориальных единиц, пребывание отдельных районов в юрисдикции городов) приводят к спорам между органами местного самоуправления, а также между органами местного самоуправления и органами исполнительной власти, что негативно влияет на дальнейшее развитие отдельной административно-территориальной единицы. Существующая система территориальной организации власти слишком раздутая, требует больших средств на свое содержание, чрезмерно централизованная, допускает дублирование функций, присущих органам местного самоуправления. Она не адаптирована к европейским темпам регионального развития и современным методам предоставления административных услуг.

Учитывая вышесказанное, понятно, что Украина четко обозначила приоритетные направления дальнейшей политической и экономической деятельности как внутри, так и вне государства, а также готовность к осуществлению реформ.

¹ По данным Министерства регионального развития, строительства и жилищно-коммунального хозяйства Украины при уменьшении численности сельского населения с 1991 года по сей день на 2,5 млн. человек и сокращении сельских населенных пунктов на 348 единиц увеличилось количество сельских советов на 1067 единиц.

AUTORZY

Aleksander Nelicki	Doktor psychologii, w latach 1998-2001 doradca ministra spraw wewnętrznych i administracji. Autor kilkudziesięciu publikacji z zakresu psychologii oraz reform administracji publicznej w Polsce.
Paweł Churski	Doktor habilitowany nauk geograficznych, profesor Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Kierownik Zakładu Analizy Regionalnej, Zastępca Dyrektora Instytutu Geografii Społeczno-Ekonomicznej i Gospodarki Przestrzennej UAM.
Switłana Donec'kowa	Lekarz-higienista, epidemiolog. Ukończyła Dniepropietrowski Regionalny Instytut Administracji Publicznej przy Prezydencie Ukrainy. Sekretarz Aparatu Wykonawczego Donieckiej Rady Obwodowej.
Roman Kowalenko	Prawnik, doktor nauk ekonomicznych, Dyrektor Centrum Inicjatyw Ustawodawczych, deputowany Donieckiej Rady Obwodowej.

АВТОРИ

Александр Нелицкий	Кандидат психологических наук, у 1998-2001 р.р. радник міністра внутрішніх справ і адміністрації. Автор декількох десятків публікацій по психології та реформам державного управління в Польщі.
Павел Хурский	Доктор географічних наук, професор Університету ім. Адама Міцкевича в Познані, керівник Кафедри регіонального аналізу, заступник директора Інституту соціально-економічної географії та просторової економіки УАМ.
Донецькова Світлана Олександрівна	Лікар-гігієніст, епідеміолог. Закінчила Дніпропетровський регіональний інститут державного управління при Президентові України. Керуючий справами виконавчого апарату Донецької обласної ради.
Коваленко Роман Олексійович	Юрист, кандидат економічних наук, директор Центру законодавчих ініціатив, депутат Донецької обласної ради.

АВТОРЫ

Александр Нелицкий	Кандидат психологических наук, в 1998-2001 гг. советник министра внутренних дел и администрации. Автор нескольких десятков публикаций по психологии и реформам государственного управления в Польше.
Павел Хурский	Доктор географических наук, профессор Университета им. Адама Мицкевича в Познани, заведующий Кафедрой регионального анализа, заместитель директора Института социально-экономической географии и пространственной экономики УАМ.
Донецкова Светлана Александровна	Врач-гигиенист, эпидемиолог. Окончила Днепропетровский региональный институт государственного управления при Президенте Украины. Управляющий делами исполнительного аппарата Донецкого областного совета.
Коваленко Роман Алексеевич	Юрист, кандидат экономических наук, директор Центра законодательных инициатив, депутат Донецкого областного совета.

SŁOWNIKCZEK / СЛОВНИЧОК / СЛОВАРИК

PL

UA

RUS

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
1	<p>Samorząd terytorialny - право i zdolność społeczno lokalnej, w granicach określonych prawem, do kierowania i zarządzania zasadniczą częścią spraw publicznych na ich własną odpowiedzialność i w interesie ich mieszkańców (<i>Europejska Karta Samorządów Lokalnych, 15 października 1985r.</i>)</p>	<p>Місцеве самоврядування (далі - МС) - право та спроможність місцевої громади/спільноти жителів (населення даної території) через відповідні органи місцевого самоврядування (далі - ОМС), здійснювати у межах закону регулювання та управління суттєвою частиною суспільних справ, що віднесені до їхньої компетенції, в інтересах місцевого населення (<i>Європейська Хартія місцевого самоврядування, 15 жовтня 1985 р.</i>)</p>	<p>Местное самоуправление (далее - МС) - это право и способность граждан/местного сообщества (населения данной территории) через соответствующие органы местного самоуправления (далее - ОМС), осуществлять в рамках закона регулирование и управление существенной частью общественных задач, отнесенных к их компетенции, в интересах всех жителей данной территории (<i>Европейская хартия о местном самоуправлении, 15 октября 1985 г.</i>)</p>	<p>Зміст польського та українського визначень рівнозначні</p>
2	<p>W Polsce: Wspólnota samorządowa - ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego.</p> <p>Na Ukrainie</p> <ul style="list-style-type: none"> wspólnota samorządowa są: <ul style="list-style-type: none"> mieszkańcy zamieszkujący na stałe w granicach jednej wsi lub miasta, które jest samodzielną jednostką administracyjno-terytorialną; dobrowolnie zrzeszenie mieszkańców kilku wsi z jednym ośrodkiem administracyjnym. 	<p>У Польщі: Самоврядна спільнота/територіальна громада - загаль мешканців одиниць базового адміністративно-територіального поділу.</p> <p>В Україні</p> <p>територіальна громада:</p> <ul style="list-style-type: none"> жителі, об'єднані постійним проживанням в межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями; добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр. 	<p>В Польше: Самовправленческое сообщество/территориальная громада - совокупность жителей единого базового административно-территориального деления.</p> <p>В Украине</p> <p>территориальная громада:</p> <ul style="list-style-type: none"> жители, объединенные постоянным проживанием в пределах села, поселка, города, являющиеся самостоятельными административными территориальными единицами; добровольное объединение жителей нескольких сел, имеющих единый административный центр. 	<p>У зв'язку з існуючою специфікою адміністративно-територіального устрою України поняття територіальної громади має ширше застосування.</p>

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
3	<p>Jednostka terytorialna NUTS - Nomenklatura jednostek terytorialnych do Celów Statystycznych - jednolity schemat podziału terytorialnego krajów Unii Europejskiej wprowadzony w 1988 r.</p> <p>NUTS jest pięciostopniową klasyfikacją hierarchiczną, w której wyróżnia się trzy poziomy regionalne (NUTS 1 - 3) oraz dwa poziomy lokalne (NUTS 4 - 5). Ze względu praktycznych nomenklatura NUTS oparta jest przede wszystkim na podziałach administracyjnych istniejących w krajach członkowskich.</p> <p>Rozporządzeniem (WE) nr 1059/2003 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. dotychczas stosowaną NUTS zastąpiła Wspólna Klasyfikacja Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych (NUTS), która ma na celu zapewnienie zbierania, opracowywania i udostępniania na obszarze WE porównywalnych danych dla określonych statystyk regionalnych.</p> <p>W Polsce odpowiednikiem Klasyfikacji NUTS jest Nomenklatura Jednostek Terytorialnych do Celów Statystycznych, utworzona Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2000 r. Dzieli ona kraj na terytorialne, hierarchicznie powiązane jednostki na następujących poziomach: NUTS 1 - regiony; NUTS 2 - województwa; NUTS 3 - podregiony; NUTS 4 - powiaty i miasta na prawach powiatu; NUTS 5 - gminy.</p>	<p>Територіальна одиниця «NUTS» - Номенклатура територіальних одиниць для цілей статистики - уніфікований стандарт територіального поділу країн Європейського Союзу, введений у 1988 р.</p> <p>«NUTS»-одиниці - п'ятирівнева ієрархічна класифікація, у якій виділяються три регіональні рівні («NUTS» 1 - 3) та два локальні/місцеві рівні («NUTS» 4 - 5). 3 практичних міркувань номенклатура NUTS стандартно базується на відповідності адміністративно-територіальним одиницям країн ЄС.</p> <p>Розпорядженням (ЄС) № 1059/2003 Європейського Парламенту і Ради від 26 травня 2003 р. на зміну «NUTS» прийшла Спільна класифікація територіальних одиниць для цілей статистики («NUTS»), що має на меті забезпечення збирання, обробки та надання доступу на території ЄС порівняльних даних для визначених регіональних статистичних показників.</p> <p>У Польщі відповідником класифікації «NUTS» є Номенклатура територіальних одиниць до статистичних цілей («NUTS»), створена на Розпорядженням РМ від 13 липня 2000 р., що ділить країну на територіальні, ієрархічно пов'язані одиниці на таких рівнях: NUTS 1 - регіони; NUTS 2 - воєводства; NUTS 3 - підрегіони; NUTS 4 - повіти та міста на правах повіту; NUTS 5-гміни.</p>	<p>Территориальная единица NUTS - Номенклатура территориальных единиц для целей статистики - унифицированный стандарт территориального деления стран Европейского Союза, введенный в 1988 г.</p> <p>NUTS-единицы - пятиуровневая иерархическая классификация, в которой выделяются три региональных уровня (NUTS 1 - 3) и два локальные/местные уровни (NUTS 4 - 5). По практическим соображениям номенклатура NUTS стандартно основывается на соответствии административно-территориальным единицам стран ЕС.</p> <p>Распоряжением (ЕС) № 1059/2003 Европейского Парламента и Совета от 26 мая 2003 г. вместо NUTS введена Совместная классификация территориальных единиц для целей статистики (NUTS), целью которой является обеспечение сбора, обработки и предоставления доступа на территории ЕС сравнительных данных для определенных региональных статистических показателей.</p> <p>В польской номенклатуре для «NUTS» принято название «NUTS», введенное Распоряжением СМ от 13 июля 2000 г., которое делит страну на территориальные, связанные иерархически единицы на следующих уровнях: NUTS 1 - регионы; NUTS 2 - воєводства; NUTS 3 - подрегионы; NUTS 4 - поветы и города на правах поватов; NUTS 5 - гмины.</p>	<p>Визначення прийняте з метою уніфікації статистичних показників країн-членів ЄС</p>

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
4	<p>Podział terytorialny (administracyjny) państwa - podział terytorium państwa na mniejsze obszary (nazywane jednostkami podziału terytorialnego kraju), którego celem jest m.in. usprawnienie realizacji zadań przez organy administracji publicznej.</p> <p>Na Ukrainie ustanowiono trzostopniowy podział na jednostki administracyjno-terytorialne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyższego stopnia (Autonomiczna Republika Krymu, obwody (24) oraz miasta o specjalnym statusie Kijów i Sewastopol; • średniego stopnia (rejonu i miasta podporządkowania obwodowego); • niższego stopnia (rejonu w miastach, miasta podporządkowania rejonowego, osiedla typu miejskiego i wsie). 	<p>Адміністративно-територіальні угруп (поділ) держави - поділ території держави на менші території (звані одиницями адміністративно-територіального поділу держави), зокрема, з метою вдосконалення реалізації завдань органами публічної влади.</p> <p>з 1999 р. у Польщі функціонує трирівневий територіальний поділ на: гміни (2478), повіти (379) і воєводства (16).</p>	<p>Административно-территориальное устройство страны - деление территории государства на меньшие территории (называемые единицами административно-территориального деления государства) с целью усовершенствования реализации задач органами публичной власти.</p> <p>С 1999 г. в Польше функционирует трехуровневое территориальное деление на: гмины (2478), повяты (379) и воеводства (16).</p>	
5	<p>Decentralizacja - przekazanie prawa podejmowania decyzji do niższego, autonomicznego szczebla organizacji (np. terytorialnej kraju). Przekazaniu uprawnień decyzyjnych powinno też towarzyszyć stworzenie warunków dla ich wykorzystania, tj. udostępnienie zasobów niezbędnych, by urzalnienia te mogły być efektywne i skutecznie wykorzystane. W układzie regionalnym decentralizacja musi wynikać z ustawy, czyli powszechnie obowiązującego aktu prawnego, nie zaś z jednostkowej decyzji administracyjnej w trybie np. uprawniazenia.</p>	<p>Децентралізація - передача права прийняття рішень на нижчий, автономний рівень територіальної організації держави. Передача повноважень повинна супроводжуватись створенням умов для їх використання, тобто наданням засобів, необхідних для того, щоб ці повноваження могли бути використані ефективно і результативно. При регіональній системі організації управління децентралізація повинна базуватись на законі, тобто на правовому акті загальнонаціонального значення, а не на одноразовому адміністративному рішенні, наприклад, про передачу повноважень.</p>	<p>Децентрализация - передача права принятия решений на низший, автономный уровень территориальной организации государства. Передача полномочий должна сопровождаться созданием условий для их использования, то есть предоставлением средств, необходимых для того, чтобы эти полномочия могли быть использованы эффективно и результативно. При региональной системе организации управления децентрализация должна основываться на законе, то есть на правовом акте общенационального значения, а не на одноразовом административном решении, например, о передаче полномочий.</p>	<p>Поняття рівнозначні</p>

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
6	<p>Subsidiarność/pomocniczość - jedna z podstawowych zasad ustrojowych Unii Europejskiej. Oznacza, że na szczeblu wspólnotowym powinny być podejmowane tylko te działania, które zawierają większą skuteczność i efektywność, niż w przypadku gdyby prowadzenie stosownych akcji pozostawić w wyłącznej kompetencji rządów poszczególnych państw członkowskich.</p> <p>Natomiast większość zadań są realizowane na najniższym, najmniejszym lub oddalonym od centrum szczeblu, na którym ich rozstrzygnięcie jest możliwe i skuteczne.</p> <p>Idea pomocniczości nawiązuje do decentralizacji. Zasadą ta stała się częścią Prawa UE jako jeden z głównych mechanizmów przeciwdziałania centralizacji.</p>	<p>Субсидіарність - один із базових принципів правової системи Європейського Союзу. Означає, що на рівні Спільноти мають здійснюватись лише ті заходи, які забезпечують більшу ефективність і результативність, ніж у випадку, коли реалізація відповідних дій залишалась би у виключній компетенції національних урядів країн-членів.</p> <p>Натомість більшість завдань повинні вирішуватись на самому низькому або віддаленому від центру рівні, на якому їх вирішення можливе і ефективне.</p> <p>Ідея субсидіарності споріднена децентралізації. Цей принцип став частиною Права Європейського Союзу, як один із основних механізмів стримування централізації.</p>	<p>Субсидиарность - один из базовых принципов правовой системы Европейского Союза. Означает, что на уровне Сообщества должны быть реализованы только те мероприятия, которые обеспечивают большую эффективность и результативность, чем когда реализация соответствующих действий оставалась бы в исключительной компетенции национальных государств-членов.</p> <p>Взамен большинства задач должны решаться на самом низком либо удаленном от центра уровне, на котором их решение возможно и эффективно.</p> <p>Идея субсидиарности близка идее децентрализации. Этот принцип стал частью законодательства ЕС, как один из основных механизмов сдерживания централизации.</p>	<p>Принцип субсидіарності визначається європейською спільнотою як один із основних принципів розбудови демократичної держави.</p>
7	<p>Gmina wiejska - gmina, która na swoim terytorium nie zawiera miasta (co nie wyklucza możliwości istnienia siedziby gminy w sąsiadującym mieście).</p>	<p>Сільська гміна - гміна, на території якої немає міста (що не виключає можливості місцезнаходження її органів самоврядування у розташованому поряд міста).</p>	<p>Сельская гмина - гмина, на территории которой нет города (что не исключает возможности местонахождения ее органов самоуправления в расположенном поблизости городе).</p>	<p>Базова одиниця АТП Польщі. В Україні відповідником може бути територія сільської ради.</p>
8	<p>Gmina miejsko-wiejska - gmina, w skład której wchodzi miasto (z reguły siedziba rady gminy) oraz wieś.</p>	<p>Місько-сільська гміна - гміна, до складу якої входить місто (як правило, місцезнаходження ради гміни) та села.</p>	<p>Городско-сельская гмина (как правило, местонахождение совета гмины) та села.</p>	<p>Характерна для АТП Польщі. В Україні відповідником може бути територія одного або кількох міст та сіл(селми).</p>
9	<p>Gmina miejska (gmina o statusie miasta) - gmina, która zawiera się w administracyjnych granicach miasta. Gmina miejska może tworzyć jednostki pomocnicze, w przeważającej liczbie przypadków są to dzielnice lub osiedla, sporadycznie zdarza się też, że w skład gminy miejskiej wchodzi sołectwa.</p>	<p>Міська гміна (гміна зі статусом міста) - гміна, що знаходиться в адміністративних межах міста. Міська гміна може створювати допоміжні одиниці, у переважній більшості випадків ними є райони або мікрорайони міста, але подекуди до складу міської гміни входять також соліства (допоміжна адміністративна одиниця гміни, характерна зазвичай для Сільських територій). Солітство не має статусу юридичної особи. Розміри, повноваження керівництва соліства визначаються Радою гміни у статуті соліства.</p>	<p>Городская гмина (гмина со статусом города) - гмина, которая находится в пределах административных границ города. Городская гмина может создавать вспомогательные структурные подразделения. В большинстве случаев таковыми являются районы либо микрорайоны города, но, имеются случаи, когда в состав городской гмины входят также солиства (вспомогательная административная единица гмины, характерная, как правило, для сельских территорий). Солитство не имеет статуса юридического лица. Его размеры и полномочия руководства определяет Совет гмины в Уставе солитства.</p>	<p>Характерна для АТП Польщі. В Україні відповідником немає.</p>

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
10	Powiat ziemski - nieoficjalne (nie przewidziane formalnie w prawodawstwie) określenie w odniesieniu do współczesnie istniejących powiatów z dominiującą liczbą gmin wiejskich.	Сільський/земський район - неофіційний (не закріплений юридично) термін, що використовується у термінологічній номенклатурі ОМС та ЗМІ для опису сучасних районів («повітів») із переважною кількістю сільських населених пунктів.	Сельский/земский район - неофициальное (не закреплённое юридически) определение, используемое в терминологической номенклатуре ОМС и СМИ для описания современных районов («повятов») с преобладающим числом сельских населённых пунктов.	Характерно для Польщі. В Україні відповідника немає.
11	Powiat grodzki - nieoficjalny (nie zapisany w prawnodawstwie) termin stosowany czasami w odniesieniu do miast na prawach powiatu, pomimo że nie są one powiatami.	Міський район - неофіційний (не закріплений юридично) термін, що використовується стосовно міст на правах району («повітів»), незважаючи на те, що вони не є районами/повітами.	Городской район - неофициальное (не закреплённое юридически) определение, которое используется в отношении городов на правах района («повята»), несмотря на то, что они не являются районами/«повятами».	Характерно для Польщі. В Україні відповідника немає: не путати з районом міста.
12	Województwo (samorząd województwa) - regionalna wspólnota samorządowa oraz odpowiedzialnie terytorium. Do zakresu działania samorządu województwa należy wykonywanie zadań publicznych o charakterze wojewódzkim, nie zastrzeżonych ustawami na rzecz organów administracji rządowej. Administracja samorządowa w województwie jest zespólna w jednym urządzie i pod jednym zwierzchnikiem.	Воєводство (самоврядування воєводства) - регіональна самоврядна спільнота (територіально громада) та відповідна територія. У сфері діяльності самоврядування воєводства відносяться виконання публічних завдань воєводського характеру, що не віднесені законами до відання органів урядової адміністрації. Самоврядна адміністрація у воєводстві об'єднана/консолідована в одному управлінні і під єдиним керівництвом.	Воєводство (самоуправление воєводства) - региональное самоуправленческое сообщество (территориальная громада) и соответствующая территория. К сфере деятельности самоуправления воєводства отнесено выполнение публичных задач воєводского характера, которые не отнесены законами к компетенциям органов власти центральной администрации. Самоуправленческая администрация в воєводстве объединена/консолидирована в одном управлении и под единым руководством.	
13	Organ stanowiący i kontrolny jednostki samorządu terytorialnego - organ przedstawicielski (rada gminy, rada powiatu, sejmik wojewódzki) składający się z radnych, który na mocy prawa reprezentuje interesy wspólnoty samorządowej i podejmuje decyzje w jej imieniu.	Установчо-нормотворчий і контрольний орган місцевого самоврядування - виборний представницький орган (рада у Польщі: рада гміни (на рівні гміни), рада повіту та воєводський сеймик), який складається з депутатів і відповідно до закону наділяється правом представляти інтереси територіальної громади і приймати від її імені рішення.	Учредительно-нормотворческий и контрольный орган местного самоуправления - выборный представительный орган (совет в Польше: совет гмины (на уровне гмины), совет повята и воєводский сеймик), который состоит из депутатов и в соответствии с законом наделяется правом представлять интересы территориальной громады и принимать от ее имени решения.	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
14	Organ wykonawczy jednostki samorządu terytorialnego - organ wybierany i odwoływany przez organ stanowiący w przypadku wyższych szczebli jednostek samorządu terytorialnego (powiaty - zarząd powiatu, województwa - zarząd województwa). W przypadku gminy organ wykonawczy (wójt - w gminach wiejskich, burmistrz - w gminach miejsko-wiejskich i miejskich lub prezydent - w dużych gminach miejskich) jest wybierany w bezpośrednich wyborach powszechnych. Ma on prawo dobierania swoich najbliższych współpracowników, którzy wspomagają proces decyzyjny.	Виконавчі органи місцевого самоврядування (Далі - ВОМС) - органи, що відповідно до конституції та законів створюються сільськими, селищними, міськими, районних у містах (у разі створення) радами /виконавчі комітети, відділи, управління та ін/ для виконання виконавчих функцій і повноважень місцевого самоврядування у межах, визначених законами. Специфіка Польщі: ВОМС - це орган, що обирається і відкликається установчо-нормотворчим органом у випадку вищих рівнів ОМС (повіти - правління повіту, воєводства - правління воєводства). У випадку гміни виконавчий орган (війт - у сільських гмінах, бургомістр - у місько-сільських і міських або президент у великих міських гмінах) обирається шляхом безпосередніх і загальних виборів. Він має право підбирати собі відповідних співробітників, які допомагають йому у процесі прийняття рішень.	Исполнительные органы местного самоуправления (далее - ИОМС) - органы, которые образуются с конституцией и законами создаются сельскими, поселковыми, городскими, районными в городах (в случае их создания) органами /исполнительные комитеты, отделы, управления и др./ для осуществления исполнительных функций и полномочий местного самоуправления в пределах, определенных законами. Специфика Польши: ИОМС - это орган, избираемый и отзываемый учредительно-нормотворческим органом в случае высших уровней ОМС (повяты - правления повята, воєводства - правление воєводства). В случае гмины исполнительный орган (войт - в сельских гминах, бургомистр - в городско-сельских и городских либо президент в больших городских гминах) избирается путем прямого и общего голосования. Он имеет право подбирать себе соответствующих сотрудников, которые помогают ему в процессе принятия решения.	Поняття рівнозначні. Однак у Польщі є специфіка щодо формування ВОМС.
15	Referendum lokalne - wyrażenie przez członków wspólnoty samorządowej w drodze bezpośredniego głosowania swojej woli co do sposobu rozstrzygnięcia dotyczących jej spraw.	Місцевий референдум - форма прийняття територіальною громадою рішень, що перебувають у віданні місцевого самоврядування, шляхом прямого голосування.	Местный референдум - форма принятия территориальной громадой решений по вопросам, относящимся к ведению местного самоуправления, путем прямого голосования.	Поняття рівнозначні

	ПОЛЬСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
16	<p>Konsultacje społeczne - jedna z form dialogu społecznego - dwukierunkowa komunikacja administracji publicznej z partnerami społecznymi, prowadzona w celu uzyskania opinii na temat proponowanych przez administrację rozwiązań. Służą one uścisnieniu procesu podejmowania ważnych dla społeczności decyzji - decyzji nieodwacalnych. W Polsce funkcjonuje także forma „publicznego wysłuchania”, która nie wynika wprost z ustaw.</p> <p>Publiczne wysłuchanie (ang. public hearing) to doproszenie w prozadkowalny sposób do głosu podczas tworzenia prawa wszystkich, którzy uważają, że będą dotknięci proponowanym prawem, lub uważają, że ich głos podniesie poziom debaty. Celem publicznego wysłuchania jest:</p> <ul style="list-style-type: none"> ograniczenie zjawisk korupcyjnych poprzez umożliwienie obywatelom pełnego poznania racji przemawiających za i przeciw proponowanemu ustawowi; dostarczenie ustawodawcy argumentów i opinii wszystkich stron; wyważenie sprzecznych interesów obywateli w celu maksymalizowania dobra wspólnego. 	<p>Громадські обговорення - одна з форм суспільного діалогу - двостороння комунікація (двосторонній зв'язок) публічної адміністрації із громадськими партнерами, що ведеться з метою виявлення позицій на тему пропонуваного адміністрацією рішення. Вони сприяють усуспільненню процесу прийняття важливих для суспільства рішень - незворотних рішень. У Польщі функціонує також форма «публічного заслушування», що не виникає безпосередньо із законодавства країни.</p> <p>Публічне заслушування - впорядкований спосіб допущення до обговорення питань формування нового права всіх, хто вважає, що його стосується. Пропонує законодавство або уважають, що їхній голос підвищить рівень дебатів. Мета публічного заслушування:</p> <ul style="list-style-type: none"> обмеження корупційних явищ шляхом уможливлення громадянам повного ознайомлення із всіма аргументами «за» і «проти» законопроекту; представлення законодавцеві аргументів і думок всіх сторін; збалансування суперечливих інтересів громадян із метою максимізації спільного блага. <p>Відповідно до законодавства України: Громадське обговорення - це процедура виявлення громадської думки з метою її урахування при прийнятті органами виконавчої влади рішень (з питань розробки проекту нормативно-правових актів, розміщення, проектування, будівництва або реконструкції об'єктів, тощо).</p> <p>Громадські слухання - це право територіальної громади зустрічатися з депутатами відповідної ради та іншими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслушувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, що належать до відання місцевого самоврядування.</p>	<p>Громадські обговорення - одна із форм общественного діалога - двусторонняя коммуникация (двусторонняя связь) публичной администрации с общественными партнерами, которая ведется с целью выявления позиций по вопросу предлагаемых администрацией решений. Они благоприятствуют обществу процессу принятия важных для общества решений - неотвратимых решений. В Польше функционирует также форма «публичного заслушивания», которая не прописана непосредственно в законодательстве страны.</p> <p>Публичное заслушивание - упорядоченный способ допущения к обсуждению вопросов формирования нового права всех, кто считает, что предлагаемое законодательство касается его либо считают, что их голос поднимет уровень дебат. Цель публичного заслушивания:</p> <ul style="list-style-type: none"> ограничение коррупционных явлений путем предоставления гражданам возможности полного ознакомления со всеми аргументами «за» и «против» законопроекта; представления законодателю аргументов и позиций всех сторон; сбалансирование противоречивых интересов граждан с целью максимизации общего блага. <p>В соответствии с законодательством Украины: Общественное обсуждение - это процедура выявления общественного мнения с целью его учета при принятии органами исполнительной власти решений (по вопросам разработки проектов нормативно-правовых актов, размещения, проектирования, строительства либо реконструкции объектов и т.п.).</p> <p>Публичные слушания - это право территориальной громады на проведение встреч с депутатами соответствующего совета и должностными лицами местного самоуправления, во время которых члены территориальной громады могут заслушивать их, поднимать вопросы и вносить предложения по вопросам местного значения, относящимся к ведению местного самоуправления.</p>	

	ПОЛЬСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
17	<p>Quorum - minimalna liczba członków zgromadzenia (sejki rady gminy/powiatu, sejmiku wojewódzkiego), niezbędna do prowadzenia obrad lub podjęcia uchwały. np. w przedmiocie podjęcia uchwały.</p>	<p>Кворум - встановлене законом, статутом або регламентом мінімальне число учасників зборів/засідання (сеції ради), необхідне для визначення даного засідання правомочним приймати рішення з питань його порядку денного.</p>	<p>Кворум - установленное законом, уставом или регламентом минимальное число участников собрания/заседания (сессии совета), достаточное для признания данного собрания правомочным принимать решения по вопросам его повестки дня.</p>	<p>Поняття рівнозначні.</p>
18	<p>Większość zwykła - gdy podczas głosowania więcej radnych biorących udział w głosowaniu opowiada się za wnioskiem/uchwałą lub kandydatem niż przeciwi. Głosy wstrzymujące nie są wliczane do wyniku. Minimalną liczbą głosów potrzebna do osiągnięcia większości zwykłej jest 1 głos.</p>	<p>Звичайна більшість - вимога до голосування, відповідно до якої кількість голосів депутатів, необхідна для прийняття рішення, перевищує кількість голосів «проти». Кількість голосів, які утрималися від голосування, не враховується. Мінімальна кількість голосів, необхідна для отримання більшої кількості, як правило, 1 голос.</p>	<p>Обычное большинство - требование к голосованию, в соответствии с которым количество голосов депутатов, необходимое для принятия решения, превышает количество голосов «против». Количество голосов воздержавшихся от голосования не учитывается. Минимальное количество голосов, необходимое для получения большинства, как правило, 1 голос.</p>	
19	<p>Większość kwalifikowana - przekraczająca połowę większość (3/5, 2/3 lub 3/4) głosów, niezbędna do podjęcia uchwały przez dane zgromadzenie, wyrażona procentem lub ułamkiem. W zależności od regulacji prawnej może być to np. procent lub ułamek sumy głosów wszystkich członków danego zgromadzenia, członków obecnych na sali lub członków biorących udział w głosowaniu. Przepisy wymagają stosowania w głosowaniu większości kwalifikowanej stosunkowo rzadko, zazwyczaj przy wprowadzaniu zmian o ważkim znaczeniu.</p>	<p>Кваліфікована більшість/правомочний склад ради - більшість у 3/5, 2/3, 3/4 голосів від присутніх на сесії або від загальної (конституційного) складу депутатів представницького органу (ради). Голосування за формулою «кваліфікованої більшості» застосовується, як правило, при прийнятті рішень щодо впровадження вагомих змін.</p>	<p>Квалифицированное большинство/правомочный состав совета - большинство в 3/5, 2/3, 3/4 голосов от числа присутствующих на сессии или от общего числа депутатов представительного органа (совета). Голосование за формулой «квалифицированного большинства» используется, как правило, при принятии решений касающихся проведения существенных изменений.</p>	
20	<p>Jednostki pomocnicze gminy (JPG) - organy lokalne wspólnoty samorządowej mieszkańców części gminy) powołane w wyniku podziału pomocniczego państwa w celu udzielania pomocy jednostkom samorządu terytorialnego.</p> <p>Do JPG należą sołectwa, dzielnice, osiedla i inne (np. stola, przysiółki, kolonie, okręgi, obwoody, rejony, rewiry), ustanawiane przez radę gminy (miasta). JPG nie posiadają osobowości prawnej lecz stanowią strukturę społeczną-terytorialną, które przysługują na swoim terytorium realizację zadań publicznych, ułatwiają gminie wykonywanie jej zadań. Szczególną kompetencją, przysługującą wyłącznie sołectwom, jest dysponowanie (od 2009 r.), funduszem sołectkim. Podział pomocy i jednostki pomocnicze w Polsce występują tylko na szczeblu gminy.</p>	<p>Допоміжні одиниці гміни (ДОГ) - органи (самоврядні територіальні громада мешканців частини гміни), що створюються в рамках допоміжного поділу держави з метою надання допомоги ОМС. До ДОГ відносяться сольства, райони, мікрорайони, села, присілки, «колонії», округи, ділянки, які створюються за рішенням ради гміни (міста). ДОГ не мають статусу юридичної особи, а становлять громадсько-територіальну структуру, які на своїй території здійснюють реалізацію публічних завдань, у т.ч. полегшують гміні виконувати її повноваження/функції. Особливою компетенцією наділені лише сольства - з 2009 року вони отримали право розпоряджатися своїм грошовим фондом. Вищевказані допоміжні одиниці передбачені законодавством Польщі лише для рівня гміни.</p>	<p>Вспомогательные единицы гмины (ВЕГ) - органы (самоуправляемые территориальные громады части гмины), которые создаются в рамках вспомогательного деления государства для оказания помощи ОМС. К ВЕГ относятся сольства, районы, микрорайоны, села, приселки, «колонии», округи, участки, которые создаются по решению совета гмины (города). Вспомогательные единицы гмины не имеют статуса юридических лиц, а являются общественно-территориальными структурами, осуществляющими на своей территории реализацию публичных задач, в том числе оказывая помощь гмине в реализации ее полномочий/функций. Особой компетенцией наделены только сольства, которые с 2009 года имеют право распоряжаться своим денежным фондом. Указанные вспомогательные единицы в Польше предусмотрены только на уровне гмины.</p>	<p>В Україні відповідника немає.</p>

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
21	<p>Stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych, które samodzielnie określa swoje cele, programy działania i strukturę organizacyjną oraz uchwała aktu wewnętrzne dotyczące jego działalności, orientującej się na pracę społecznej członków.</p> <p>Stowarzyszenie (potocznie stowarzyszenie reje-stracyjne) - posiada osobowość prawną, może zakładać telefony jednolitej organizacji, łączyć się w związki stowarzyszeń, przyjmować w poczet swych członków osoby prawne oraz korzystać z ofiarności publicznej i przysługiwać dotacje od organów władzy państwowej i innych instytucji.</p> <p>Stowarzyszenie zwykłe - forma stowarzyszenia o charakterze uproszczonym. Nie posiada ono osobowości prawnej (choć z mocy ustawy ma zdolność prawną), a do jego założenia wystarczą działania jedynie trzech osób, które muszą uchwalić regulamin (a więc nie statut) oraz przedstawiciela reprezentującego dane stowarzyszenie. To stowarzyszenie, w przeciwieństwie do właściwego stowarzyszenia, nie podlega obowiązkowi rejestracji w KRS. Jednakże fakt założenia tego typu zrzeszenia musi być zgłoszony na piśmie organowi nadzorującemu właściwemu miejscu.</p>	<p>Товариство - добровільне, самоврядне, постійно діюче об'єднання неприбуткового характеру, яке самостійно визначає свої цілі, програму діяльності та організаційну структуру, а також ухвалює внутрішні акти стосовно своєї діяльності, спираючись на роботу своїх членів на громадських засадах.</p> <p>Специфіка Польщі: Товариство (в мовній практиці «реєстрове товариство») - має статус юридичної особи (обов'язкова реєстрація у Загальнонаціональному судовому реєстрі) може створювати свої територіальні структурні підрозділи, об'єднуватися у асоціації, товариств, приймати у свої члени юридичних осіб, а також приймати по-жертви від громадянськості та дотації від органів державної влади та інших установ і організацій.</p> <p>Звичайне товариство - товариство спрощеного типу, що не має статусу юридичної особи (хоча, згідно закону є правоздатним), а для його створення достатньо трьох осіб, котрі мусять ухвалити регламент (не статут) та визначити особу, яка представлятиме дане товариство. На відміну від реєстрового - цей тип товариства не мусять реєструвати у Загальнодержавному Судовому Реєстрі, однак, зобов'язане повідомити про своє конституювання відповідний територіальний орган.</p>	<p>Общество - добровольное, самоуправляемое, постоянно действующее объединение неприбыльно-го характера, которое самостоятельно определяет свои цели, программу деятельности и организаци-онную структуру, а также принимает внутренние акты касающиеся его деятельности. В деятельности оно опирается на членов общества, работающих на общественных началах.</p> <p>Специфика Польши: Общество (в языковой практике «реестровое общество») - имеет ста-тус юридического лица (обязательна регистрация в Общенациональном судебном реестре) может создавать свои территориальные структурные под-разделения, объединяться в ассоциации, обществ, принимать в свои члены юридических лиц, а так-же принимать пожертвования от общественности и дотации от органов государственной власти и других учреждений и организаций.</p> <p>Обычное общество - общество упрощенного типа, не имеющее статуса юридического лица (хотя, согласно закона, является дееспособным), а для его создания достаточно трех лиц, которые должны принять регламент (не устав) и определить лицо, которое будет представлять данное общество. В от-личие от реестрового - этот тип общества не обязан регистрироваться в Общегосударственном Судеб-ном Реестре, однако, должен проинформировать о своем создании соответствующий территориаль-ный орган.</p>	<p>Поняття рівнозначні, проте правове регу-лювання у Польщі має специфіку.</p>
22	<p>Fundacja - форма правна організації pozarządowej, której istotnym substratem jest kapitał prze-znaczony na określony cel oraz statut zawierający reguły dysponowania tym kapitałem. Fundacje są po stowarzyszeniach drugą co do popularności formą prawną wieści organizacji pozarządowych. Fundacja jest zakładem (osobą prawną typu zakła-dowego), a więc - w odróżnieniu od np. stowarzy-szeń, związków zawodowych, partii, samorządów zawodowych i innych korporacji - nie ma członków (jest bezosobowa).</p>	<p>Фонд - юридична форма неурядової організації, важливим субстратом якої є капітал, призначений на визначену ціль та статут, що визначає правила розпоряджання цим капіталом. Фонд є другою (після товариств) за популярністю юри-дичною формою серед НУО. Фонд має статус юридичної особи типу підприємства, тому - на відміну від, наприклад, товариств, - не має чле-нів (є безособовим).</p>	<p>Фонд - юридическая форма неправительствен-ной организации, важным субстратом которой является капитал, предназначенный на опреде-ленные цели и устав, определяющий правила распоряжения этим капиталом. Фонд являетс-я второй (после общества) по популярности юридической формой среди НПО. Фонд имеет статус юридического лица типа предприятия, поэтому - в отличие от, например, обществ, - не имеет членов (является «безличностным»).</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
23	<p>Pracownik samorządowy - osoba zatrudnio- na w urzędach gminnych (miast), powiatowych i marszałkowskich oraz jednostkach podporządko- wanych administracji samorządowej na podstawie umowy o pracę, wyboru lub powołania.</p>	<p>Посадова особа місцевого самоврядуван-ня - особа, яка працює в ОМС, має відповідні посадові повноваження щодо здійснення організаційно-розпорядчих та консультативно-дорадчих функцій і отримує заробітну плату за рахунок місцевого бюджету.</p>	<p>Должностное лицо местного самоуправле-ния - лицо, работающее в ОМС, имеющее соот-ветствующие должностные полномочия в осу-ществлении организационно-распорядительных и консультативно-совещательных функций и получа-ющее заработную плату за счет местного бюджета.</p>	<p>Поняття рівнозначні.</p>
24	<p>Zadania własne - zadanie publiczne, które usta- wodawca przypisał danemu szczeblowi samorządu terytorialnego i za którego realizację ta jednostka samodzielnie odpowiada. Realizacja zadań własnych jest finansowana z do- chodów własnych jednostki samorządowej. Ponieważ samorząd jest wspólnotą mieszkańców za- mieszujących dane terytorium, to najogólniej rzecz ujmując zadaniem własnymi administracji samorzą- dowej jest zaspokajanie potrzeb tej wspólnoty.</p>	<p>Власні повноваження (функції) - права і обов'язки, які визнає за суб'єктами місцевого са-моврядування держава і які забезпечують само-стійне вирішення населенням питань місцевого значення. Повноваження -законне право ОМС виконувати окремі види діяльності при здійснен-ні своїх функцій.</p> <p>Власні функції - це ті, на виконання яких ОМС мають повноваження, безпосередньо надані їм законом. Характер та межі цих повноважень свідчать про те, чи є вони:</p> <ul style="list-style-type: none"> • винятковими власними функціями, • не винятковими власними функціями. <p>Специфика Польши: Власні повноваження - пу- бличные задания, яке законодавець приписав да- ному рівневі ОМС і за реалізацію якого цей ОМС самостійно відповідає. Реалізація власних повноважень фінансується із власних доходів ОМС.</p>	<p>Собственные полномочия (функции) - права и обязанности, которые государство признает за субъектами местного самоуправления и которые обеспечивают самостоятельное разрешение на- селением вопросов местного значения. Полно- мочие - законное право ОМС осуществлять от- дельные виды деятельности при выполнении своих функций.</p> <p>Собственные функции - это те, на выполнение которых ОМС имеют полномочия, которыми они наделены непосредственно законом. Характер и рамки этих полномочий свидетельствуют о том, являются ли они:</p> <ul style="list-style-type: none"> • исключительными собственными функциями, • не исключительными собственными функциями. <p>Специфика Польши: Собственные полномочия - публичное задание, которое законодатель при- писал данному уровню ОМС и за реализацию которого этот ОМС самостоятельно отвечает. Реализация собственных полномочий финанси- руется из собственных доходов ОМС.</p>	

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
25	<p>Zadania zlecone - szereg zadań publicznych, które organ administracji publicznej przekazuje jednostce samorządu terytorialnego, ponieważ one winny być w sąm państwie wykonywane według identycznych reguł i standardów. Realizacja zadań zleconych wymaga zapewnienie koniecznych do tego realizacji środków. W razie ich nieterminowego dostarczenia, jednostce docelowej przysługują odsetki, a przypadku gubwy w ogóle ich nie uzyskana może odmówić realizacji.</p> <p>Zadania powierzone samorządu to takie, które ustawa przypisała do realizacji organowi administracji publicznej, ten zaś – w drodze porozumienia - przekazał je jednostce samorządu terytorialnego. W odróżnieniu od zadań zleconych, zadania powierzone są przyjmowane przez samorząd terytorialny dobrowolnie, na zasadach organizacyjnych i finansowych zawartych w porozumieniu.</p>	<p>Делеговані повноваження (функції) - повноваження органів виконавчої влади, надані ОМС законом з односторонньою передачею необхідних матеріалів і фінансових ресурсів, реалізація яких підконтрольна органам державної виконавчої влади. Це також повноваження ОМС, які передаються відповідним місцевим державним адміністраціям за рішенням районних, обласних рад.</p> <p>Делеговані функції - це такі, на які місцеві органи влади не мають повноважень безпосередньо наданих їм законом. Вони виконують ці функції від імені того чи іншого державного органу, який має юридичні повноваження на виконання цих функцій. Центральний уряд може призначити такі функції місцевим органам влади для виконання у спосіб та в межах, встановлених центральним урядом.</p> <p>Специфіка Польщі: Делеговані повноваження - низка публічних завдань, які орган публічної адміністрації передає органам місцевого самоврядування, оскільки вони у всій державі повинні виконуватися за ідентичними правилами та стандартами. Реалізація делегованих повноважень вимагає забезпечення необхідними для цього засобами. В разі їх несвочасного надання, ОМС-адресат отримує відсотки, а у випадку їх ненадання ОМС може відмовитися від реалізації Делегованого повноваження.</p> <p>Доручені завдання ОМС - це такі завдання, якими закон наділив орган державної влади, а той (шляхом підписання угоди) передручує його ОМС.</p> <p>На відміну від делегованих повноважень, доручені завдання приймаються ОМС добровільно, на організаційних та фінансових принципах, що є предметом договору.</p>	<p>Делегованные полномочия (функции) - полномочия органов исполнительной власти, предоставляемые ОМС законом с односторонней передачей необходимых материальных и финансовых ресурсов, реализация которых подконтрольна органам государственной исполнительной власти. Это также полномочия ОМС, которые передаются соответствующим местным государственным администрациям по решению районных, областных советов.</p> <p>Делегированные функции - это такие функции, на которые местные органы власти не имеют полномочий, непосредственно предписанных им законом. Они выполняют эти функции от имени того либо иного государственного органа, который имеет юридические полномочия на выполнение этих функций. Центральное правительство может назначить такие функции местным органам власти выполнения методами и в рамках, установленных центральным правительством.</p> <p>Специфика Польши: Делегированные полномочия - ряд публичных задач, которые орган публичной администрации передает органу местного самоуправления, поскольку они по всей стране должны выполняться согласно определенным идентичным правилам и стандартам. Реализация делегированных полномочий требует обеспечения ОМС необходимыми для этого средствами. В случае их несвоевременного предоставления, ОМС-адресат получает проценты, а в случае их не предоставления ОМС может отказаться от реализации делегированного полномочия.</p> <p>Порученные задания ОМС - это такие задачи, которыми закон наделил орган государственной власти, а тот (путем подписания соглашения) передручил его ОМС.</p> <p>В отличие от делегированных полномочий, порученные задания ОМС принимает добровольно, на организационных и финансовых принципах, которые являются предметом договора.</p>	<p>Поняття рівнозначні. Однак у Польщі є певна специфіка.</p>

	ПОЛСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
26	<p>Mienie komunalne - zgodnie z ustawą o samorządzie terytorialnym (RP), własność gminy (miasta) oraz inne prawa majątkowe należące do gminy (miasta), związków, do których należy dana gmina (miasto) oraz opinie innych gminnych osób prawnych, w tym przedsiębiorstw.</p>	<p>Комунальне майно - відповідно до закону про місцеве самоврядування (РП), власність гміни (міста) та інші майнові права, що належать гміні (місту), асоціаціям, до яких входить дана гміна (місто) та майно інших юридичних осіб гміни, у т.ч. підприємств.</p>	<p>Коммунальное имущество - в соответствии с законом о местном самоуправлении (РП), собственности гмины (города) и другие имуществовые права, принадлежащие гмине (городу), ассоциациям, в которых состоит данная гмина (город) и имущество других юридических лиц гмины, в т.ч. предприятий.</p>	<p>Коммунальное имущество - в соответствии с законом о местном самоуправлении (РП), собственности гмины (города) и другие имуществовые права, принадлежащие гмине (городу), ассоциациям, в которых состоит данная гмина (город) и имущество других юридических лиц гмины, в т.ч. предприятий.</p>
27	<p>Budżet jednostki samorządu terytorialnego - roczny plan:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dochodów i wydatków oraz przychodów i rozchodów tej jednostki; 2. przychodów i wydatków: <ul style="list-style-type: none"> a. zakładów budżetowych, gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych i środków specjalnych; b. funduszy celowych jednostki samorządu terytorialnego. <p>Budżet jednostki samorządu terytorialnego jest uchwalany w formie uchwały budżetowej, która stanowi podstawę gospodarki finansowej jednostki samorządu terytorialnego.</p> <p>Prawo budżetowe jednostki samorządu terytorialnego nie jest wyodrębnione i oddzielone od prawa budżetowego dotyczącego budżetu państwa. Z tym, że budżety jednostek samorządu terytorialnego są odrębnymi aktami prawnymi - uchwałami budżetowymi, nie są elementami struktury budżetu państwa.</p>	<p>Бюджет органу місцевого самоврядування (далі - бюджет ОМС) - це річний план утворення і використання фінансових ресурсів, потрібних для забезпечення функцій і повноважень, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. доходів і витрат та приходів і розходів даного ОМС; 2. приходів і витрат: <ul style="list-style-type: none"> a. бюджетних підприємств, допоміжних господарств бюджетних установ і спеціальних засобів; b. цільових фондів ОМС. <p>Бюджет ОМС приймають у формі бюджетної резолюції, яка становить основу фінансового господарства ОМС.</p> <p>Бюджетне регулювання для ОМС не відокремлено і не відділене від бюджетного законодавства, що регулює питання бюджету держави. Але бюджет ОМС є окремими правовими актами - бюджетними резолюціями, а не елементами структури державного бюджету.</p>	<p>Бюджет органа местного самоуправления (далее - бюджет ОМС) - это годичный план создания и использования финансовых ресурсов, необходимых для обеспечения функций и полномочий местного самоуправления, а именно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доходов и издержек, а также прибыли и расходов данного ОМС; 2. Прибыли и издержек: <ul style="list-style-type: none"> a. бюджетных предприятий, вспомогательных хозяйств бюджетных учреждений b. целевых фондов ОМС. <p>Бюджет ОМС принимают в форме бюджетной резолюции, которая является базой финансового хозяйства ОМС.</p> <p>Бюджетное регулирование для ОМС не выделено и не отделено от бюджетного законодательства, которое регулирует вопросы государственного бюджета. Но при этом бюджеты ОМС являются отдельными правовыми актами - бюджетными резолюциями, а не элементами структуры государственного бюджета.</p>	<p>Бюджет органа местного самоуправления (далее - бюджет ОМС) - это годичный план создания и использования финансовых ресурсов, необходимых для обеспечения функций и полномочий местного самоуправления, а именно:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доходов и издержек, а также прибыли и расходов данного ОМС; 2. Прибыли и издержек: <ul style="list-style-type: none"> a. бюджетных предприятий, вспомогательных хозяйств бюджетных учреждений b. целевых фондов ОМС. <p>Бюджет ОМС принимают в форме бюджетной резолюции, которая является базой финансового хозяйства ОМС.</p> <p>Бюджетное регулирование для ОМС не выделено и не отделено от бюджетного законодательства, которое регулирует вопросы государственного бюджета. Но при этом бюджеты ОМС являются отдельными правовыми актами - бюджетными резолюциями, а не элементами структуры государственного бюджета.</p>

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
28	<p>Minimum socjalne - wskaźnik społeczny mierzący koszty utrzymania gospodarstw domowych. Zakres i poziom zaspoekających potrzeb według tego modelu winny zapewniasz takie warunki życiowe, by na każdym z etapów rozwoju człowieka umożliwić reprodukcję jego sił życiowych, posiadanie i wychowanie potomstwa oraz utrzymanie więzi społecznych.</p> <p>Minimum socjalne uwzględnia podstawowe potrzeby bytowo-konsumpcyjne. Przy konstruowaniu koszyka minimum socjalnego eksperci kierują się wyznaczeniem granicy wydatków gospodarstw domowych, mierząc minimalnie godziwy poziom życia. Wzrasc minimum socjalnego jest więc modelem zapoekajania potrzeb na generalnie niskim poziomie, ale jeszcze wystarczającym dla reprodukcji sił vitalnych człowieka na każdym etapie jego biologicznego rozwoju, dla posadania i wychowania potomstwa oraz dla utrzymania więzi ze społeczeństwem.</p> <p>W koszyku minimum socjalnego uwzględniono trzy grupy potrzeb:</p> <ul style="list-style-type: none"> • bytowo-konsumpcyjne (wyżywienie, mieszkanie, i łączność); • edukacyjne i kulturalne (wychowanie, edukacja, kultura); • rekreacyjno-wyruszczynekowe (wyruszczynek, sport, turystyka). 	<p>Соціальний мінімум (далі - СМ) - соціальний показник, який ілюструє кошти утримання домашніх господарств. Рамки та рівень задоволення потреб за цією моделлю повинні забезпечити такі умови життя, щоб на кожному етапі розвитку людини були можливими відношення її життєвих сил, приведення на світ та виховання потомства, а також підтримка соціальних контактів.</p> <p>СМ враховує базові побутово-споживчі потреби. Прийнята структура кошків СМ достатня на не лише для підтримання життєдіяльності, а й для народження і виховання дітей та підтримки мінімуму соціальних зв'язків. До першої групи складових «споживчого кошків» СМ відносять витрати на утримання помешкання, продукти харчування, одяг, взуття, охорону здоров'я та гігієну. До другої - витрати на комунікацію і зв'язок (наприклад, дозвіди на роботу), видатки на освіту і виховання дітей, на родинні і товариські контакти, а також на скромну участь у культурі. До третьої - рекреаційно-відпочинкові (відпочинок, спорт, туризм).</p> <p>Отже, це модель задоволення потреб на рівні «мінімального добробуту». СМ називають також «межею видатків домашніх господарств, що означає гідний рівень життя».</p>	<p>Социальный минимум (далее - СМ) - социальный показатель, отражающий расходы на содержание домашних хозяйств. Рамки и уровень удовлетворения потребностей, согласно этой модели, должен гарантировать такие условия жизни, чтобы на каждом этапе развития человека были возможны возообование его жизненных сил, приведение в мир и воспитание потомства, а также поддержание социальных контактов.</p> <p>СМ учитывает базовые бытовые и производственные потребности. Принятая структура корзины СМ достаточна не только для поддержки жизнедеятельности, но и для рождения и воспитания детей, поддержания минимума социальных связей. К первой группе составляющих «потребительской корзины» СМ относят расходы на содержание жилья, продовольственные товары, одежду, обувь, охрану здоровья и гигиену. Ко второй - расходы на коммуникацию и связь (например, проезд на работу), издержки на образование и воспитание детей, на родственные и дружеские контакты, а также на скромное участие в культуре. К третьей - рекреация и отдых (отдых, спорт, туризм).</p> <p>Поэтому - это модель удовлетворения потребностей на уровне «минимального благосостояния». СМ называют также «границей расходов домашних хозяйств, определяющей достойный уровень жизни».</p>	
29	<p>Minimum egzystencji zwane również niekiedy minimum biologicznym, stanowi dolne kryterium ubostwa, istotnie różniąc się od minimum socjalnego. Zakres i poziom zaspoekajania potrzeb według minimum egzystencji wyznacza granicę, poniżej której występuje biologiczne zagrożenie życia oraz rozwoju psychofizycznego człowieka.</p> <p>W koszyku minimum egzystencji uwzględniono jedynie te, które nie mogą być odłożone w czasie (wyżywienie, mieszkanie, lek i higiena osobista, naprawa odzieży, edukacja dzieci w zakresie podstawowym).</p>	<p>Прожитковий мінімум (званий поді біологічним мінімумом) - кошків благ, необхідних для підтримання життєвих функцій людини і її психофізичного розвитку. Він ураховує лише ті потреби, задоволення яких не може бути відкладене у часі, а споживання нижче від цього рівня призводить до біологічного виснаження і створює небезпеку для життя.</p> <p>До складу кошків прожиткового мінімуму входять потреби на утримання помешкання і продуктів харчування, а також одяку і предметів особистої гігієни, ремонт одяку, базову освіту дітей.</p> <p>Загальний рівень придбання (використання) цих благ визначає вартість кошків, що становить межу крайньої бідності.</p>	<p>Прожиточный минимум (называемый иногда биологическим минимумом) - корзина благ, необходимых для поддержания жизненных функций человека и его психофизического развития. Он учитывает только те потребности, удовлетворение которых не может быть отложено во времени, а потребление ниже этого уровня приводит к биологическому истощению и создает опасность для жизни.</p> <p>В состав корзины прожиточного минимума входят содержание жилья, продукты питания, лекарства и предметы личной гигиены, ремонт одежды, базовое образование детей.</p> <p>Общий уровень приобретения (использования) этих благ определяет стоимость корзины, которая составляет границу крайней бедности.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
30	<p>Związek jednostek samorządu terytorialnego - jedna z (dwóch) - druga jest stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego) form zrzeszenia się jednostek samorządu terytorialnego w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych wspólnoty samorządowej wykraczających poza daną jednostkę samorządu terytorialnego.</p> <p>Związki gmin są tworzone przez zainteresowane gminy. Oznacza to, że gminy przekazują w rzecz utworzonych przez siebie związków określone swoje zadania, które stają się tym samym zadaniami związku.</p> <p>Związek nie jest jednostką samorządu terytorialnego. Podobnie jednak do jednostek samorządu, wykonuje zadania publiczne we własnym imieniu i na własną odpowiedzialność oraz posiada osobowość prawną. Do gospodarki finansowej związku stosuje się odpowiednio przepisy o gospodarce finansowej gminy. W celu wykonywania zadań Związek może tworzyć jednostki organizacyjne, w tym przedsiębiorstwa i zawierac umowy z innymi podmiotami.</p>	<p>Союз органів місцевих самоврядування - одна з двох форм об'єднання органів місцевого самоврядування (другою формою є асоціація органів місцевого самоврядування - див. п. 31) з метою спільного виконання публічних завдань територіальної громади, що виходять за межі одного ОМС.</p> <p>Союзи гмін створюються зацікавленими гмінами. Це означає, що гміни передають створюваними ними союзам свої окремі повноваження/функції, які стають, таким чином, функціями союзу.</p> <p>Союз не є органом місцевого самоврядування. Однак, подібно до ОМС, виконує публічні завдання від власного імені та під власну відповідальність, а також має статус юридичної особи. Фінансове діяльність союзу відбувається згідно положень законодавства, що регулює фінансове господарство гміни. З метою виконання завдань Союз може створювати структурні підрозділи, в т.ч. підприємства, та підписувати угоди з іншими суб'єктами.</p>	<p>Союз органов местного самоуправления - одна из двух форм объединения органов местного самоуправления (другой формой является ассоциация органов местного самоуправления - см. п.31) с целью совместного выполнения публичных задач территориальной громады, которые выходят за пределы одного ОМС.</p> <p>Союзы гмин создаются заинтересованными гминами. Это означает, что гмины передают созданными ими союзам свои отдельные полномочия/функции, которые становятся, таким образом, функциями союза.</p> <p>Союз не является органом местного самоуправления. Однако, по аналогии с ОМС, выполняет публичные задачи от своего имени и под свою ответственность, а также имеет статус юридического лица. Финансовая деятельность союза реализуется согласно положениям законодательства, которое регулирует финансовое хозяйство гмины. С целью выполнения задач Союз может создавать структурные подразделения, в т.ч. предприятия, а также подписывать соглашения с другими субъектами.</p>	<p>Форма об'єднання ОМС характерна для Польщі</p>

	ПОLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки	
31	<p>Porozumienie jednostek samorządu terytorialnego - forma współpracy JST szczebla gmin i powiatów w przedmiocie przejścia bądź przekazania zadań.</p> <p>Na mocy porozumienia nie powstaje nowa struktura organizacyjna - JST przejmująca wykonuje zadania publiczne przy pomocy własnych organów i jednostek organizacyjnych. Z uwagi na możliwość zastosowania porozumień raczej w prostych sytuacjach jest to forma dobowykana dla maksymalnie kilku gmin/powiatów.</p> <p>JST wykonująca zadania w zakresie porozumienia przejmuje prawa i obowiązki pozostałych JST. Treść porozumienia powinna jednoznacznie wskazywać moment przejścia określonych praw i obowiązków. Moment ten nie może być określony w sposób nieprecyzyjny bądź uzależniony od niekonkretnych zdarzeń. Warunkiem formalnym przystąpienia JST do porozumienia jest wyrażenie na to zgody przez radę danej JST w formie uchwały.</p> <p>JST przekazująca obowiązana jest nadal finansować zadanie, niemniej jednak to JST przejmująca dysponuje środkami. Warto wspomnieć o zasadach odpowiedzialności: jeżeli wykonywanie zadań z zakresu władzy publicznej zlecono, na podstawie porozumienia, jednostce samorządu terytorialnego albo innej osobie prawnej, solidarną odpowiedzialność za wyrządzoną szkodę ponosi: ich wykonawca oraz zlecająca je jednostka samorządu terytorialnego albo Skarb Państwa.</p>	<p>Угода органів місцевого саморядування - форма співпраці ОМС рівня гмін і повітів у сфері прийняття або передачі повноважень/функцій.</p> <p>На підставі порозуміння не створюється нова організаційна структура. ОМС, який в рамках угоди бере на себе виконання публічних завдань, виконує їх з використанням власних органів і структурних підрозділів. З огляду на можливість застосування угоди радше у простих ситуаціях - це форма передаєча об'єднання максимуму кількох гмін/повітів.</p> <p>ОМС, що виконує повноваження/функції у рамках угоди, перебирає на себе права та обов'язки решти ОМС - підписантів угоди. Зміст угоди повинен однозначно вказувати момент перебрання визначених прав і обов'язків. Цей момент не може бути виписаний нечітко або поставлений у залежність від неконкретних подій. Формальною умовою вступу ОМС до такого об'єднання є висловлення на це згоди ради даного ОМС у формі ухвали.</p> <p>ОМС, що передає повноваження/функції, зобов'язаний нададі фінансувати повноваження, однак, саме приймаючий повноваження ОМС розпоряджається засобами. Відповідно до принципів відповідальності: якщо виконання повноважень із сфери публічної влади делеговано/передано, на підставі угоди, ОМС або іншій юридичній особі, солідарну відповідальність за завдану шкоду нестиме як їх виконавець, так і ОМС, що їх делегував, або Фонд Державного майна.</p>	<p>Угода органів місцевого саморядування - форма співпраці ОМС рівня гмін і повітів у сфері прийняття або передачі повноважень/функцій.</p> <p>На підставі порозуміння не створюється нова організаційна структура. ОМС, який береться на себе виконання публічних завдань, виконує їх з використанням власних органів і структурних підрозділів. З огляду на можливість застосування угоди радше у простих ситуаціях - це форма передаєча об'єднання максимуму кількох гмін/повітів.</p> <p>ОМС, що виконує повноваження/функції у рамках угоди, перебирає на себе права та обов'язки решти ОМС - підписантів угоди. Зміст угоди повинен однозначно вказувати момент перебрання визначених прав і обов'язків. Цей момент не може бути виписаний нечітко або поставлений у залежність від неконкретних подій. Формальною умовою вступу ОМС до такого об'єднання є висловлення на це згоди ради даного ОМС у формі ухвали.</p> <p>ОМС, що передає повноваження/функції, зобов'язаний нададі фінансувати повноваження, однак, саме приймаючий повноваження ОМС розпоряджається засобами. Відповідно до принципів відповідальності: якщо виконання повноважень із сфери публічної влади делеговано/передано, на підставі угоди, ОМС або іншій юридичній особі, солідарну відповідальність за завдану шкоду нестиме як їх виконавець, так і ОМС, що їх делегував, або Фонд Державного майна.</p>	<p>Соглашение органов местного самоуправления - форма сотрудничества ОМС уровня гмин и повятов в сфере принятия либо передачи полномочий/функций.</p> <p>Соглашение не подразумевает создания новой организационной структуры. ОМС, который берет на себя выполнение публичных задач в рамках соглашения, выполняет их с использованием собственных органов и структурных подразделений. В связи с возможностью использования соглашения главным образом в простых ситуациях - эта форма предвидит объединение максимум нескольких гмин/повятов.</p> <p>ОМС, выполняющий полномочия/функции в рамках соглашения, перебирает на себя права и обязанности остальных ОМС - подписантов соглашения. Содержание соглашения должно однозначно указывать момент взятия на себя определенных прав и обязанностей. Это момент должен быть четко прописан и не зависеть от неопределенных событий. Формальным условием вступления ОМС в такое объединение является выражение на это согласия совета данного ОМС в форме постановления.</p> <p>ОМС передающий полномочия/функции, обязан продолжать финансирование этих полномочий, однако, именно ОМС принимающий полномочия распоряжается средствами. В соответствии с принципами ответственности: если выполнение полномочий из сферы публичной власти делегировано/передано, на основании соглашения, ОМС либо другому юридическому лицу, солидарную ответственность за причиненный ущерб будет нести как их исполнитель, так и делегировавший их ОМС либо Фонд государственного имущества.</p>	<p>Форма співпраці ОМС характерна для Польщі.</p>

	ПОLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки	
32	<p>Stowarzyszenie jednostek samorządu terytorialnego - jedna z (dwóch) druga jest związek jednostek samorządu terytorialnego) form zrzeszenia się jednostek samorządu terytorialnego w celu wspólnego wykonywania zadań publicznych wspólny samorządowej wykraczający poza daną jednostkę samorządu terytorialnego.</p> <p>Ustawowo przewidziana dla JST wszystkich trzech szczebli. Stowarzyszenie gmin tworzą - jak przyjęto w praktyce - co najmniej trzy gminy. Utworzenie może nastąpić w celu wspierania idei samorządu terytorialnego oraz obrony wspólnych interesów (art. 84 ust. 1 ustawy o samorządzie gminnym).</p> <p>Stowarzyszenie może również objąć powiaty i województwa. Organizację, zadania oraz tryb pracy stowarzyszenia określa jego statut, z tym że do stowarzyszeń gmin stosuje się odpowiednio przepisy z ustawy z 7 kwietnia z 1989 r. - Prawo o stowarzyszeniach.</p>	<p>Асоціація органів місцевого саморядування - одна з двох форм об'єднання органів місцевого саморядування (другою є Союз ОМС. - див. п.29) з метою спільного виконання публічних завдань територіальної громади, що виходять за межі одного ОМС.</p> <p>Законом ця форма об'єднання передбачена для ОМС всіх трьох рівнів. Асоціацію гмін створюють - як прийнято на практиці - щонайменше три гміни. Таку форму об'єднання можна застосувати з метою підтримки ідеї місцевого саморядування та захисту/відстоювання спільних інтересів (абз. 1 ст. 84 Закону Польщі «Про гмінне саморядування»).</p> <p>В асоціації можуть об'єднуватися також повіти і воєводства. Організацію, завдання та процедури роботи асоціації визначає її статут. При цьому до асоціацій гмін застосовуються також положення закону Закону Польщі «Право про асоціації» від 7 квітня 1989 р.</p>	<p>Ассоциация органов местного самоуправления - одна из двух форм объединения органов местного самоуправления (другой является Союз ОМС. - см. п.29) с целью совместного выполнения публичных задач территориальной громады, которые выходят за рамки одного ОМС.</p> <p>Закон предусматривает эту форму объединения для ОМС всех трех уровней. Ассоциацию гмин создают - как принято на практике - самое меньшее три гмины. Такому форм объединении можно использовать с целью поддержки идеи местного самоуправления и защиты/отстаивания общих интересов (абз. 1 ст. 84 Закона Польши «О гминном самоуправлении»).</p> <p>В ассоциации могут объединяться также повяты и воеводства. Организацию, задачи и процедуры работы ассоциации определяет ее Устав. При этом к ассоциациям гмин применяются также положения Закона Польши «Право ассоциаций» от 7 апреля 1989 г.</p>	<p>Асоціація органів місцевого саморядування - одна из двух форм объединения органов местного самоуправления (другой является Союз ОМС. - см. п.29) с целью совместного выполнения публичных задач территориальной громады, которые выходят за рамки одного ОМС.</p> <p>Закон предусматривает эту форму объединения для ОМС всех трех уровней. Ассоциацию гмин создают - как принято на практике - самое меньшее три гмины. Такому форм объединении можно использовать с целью поддержки идеи местного самоуправления и защиты/отстаивания общих интересов (абз. 1 ст. 84 Закона Польши «О гминном самоуправлении»).</p> <p>В ассоциации могут объединяться также повяты и воеводства. Организацию, задачи и процедуры работы ассоциации определяет ее Устав. При этом к ассоциациям гмин применяются также положения Закона Польши «Право ассоциаций» от 7 апреля 1989 г.</p>	<p>Форма співпраці ОМС характерна для Польщі.</p>
33	<p>Partnerstwo publiczno-prywatne - oparta na umowie współpraca podmiotu publicznego i partnera prywatnego, służąca realizacji zadania publicznego, w ramach której partner prywatny w całości albo w części poniesie nakłady na wykonanie przedsięwzięcia będącego przedmiotem współpracy lub zapewni ich ponieście przez osobę trzecią.</p>	<p>Публічно/державно-приватне партнерство - базована на договорі співпраці державної (публічної) суб'єкта з приватним партнером, у рамках якої приватний партнер повністю або частково покриває витрати на виконання заводу, що є предметом співпраці, або гарантує їх покриття третіми особами.</p>	<p>Публично/государственно-частное партнерство - сотрудничество, основанное на соглашении между государственным (публичным) субъектом и частным партнером, в рамках которого частный партнер отвечает за полное либо частичное покрытие издержек на проведение являющегося предметом сотрудничества мероприятия, либо гарантирует их финансирование третьими лицами.</p>	<p>Форма співпраці ОМС характерна для Польщі.</p>	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки	
34	<p>Администрация гздова в wojewdztwie. Чзсь задач публичных, за которых реализация одповедальности ponosi Rada Ministrw - np. звязаных з bezpieczeњstwem publicznym czy finansami paњstwa - wykonujќ organy terenowe. Administracja гzдова в terenie udzieli siє na zespolona, pozostajќca pod zwierzchnictwem wojewoы i składajќca siє ze sлужб, inspekcji i strazy, oraz niezespolona - podlegajќca bezpośrednio zwierzchnictwu ministrw lub centralnych organw administracji гzдовой.</p>	<p>Урядова адміністрація у воєводствах. Частину публичних завдань/функцій, за реалізацію яких несе відповідальність Рада Міністрів (наприклад, у сфері публічної безпеки та державних фінансів), виконують органи на місцях. Представництво урядової адміністрації на рівні воєводства реалізовує воєвода, який у своїй діяльності співрається на апарат воєводського управління. У його відданні перебуває т.зв. консолідована урядова адміністрація, що складається із служб (поліція), інспекцій (наприклад, будівельного нагляду, геодезії і картографії, охорони довкілля) і пожежної охорони. Це означає організаційне об'єднання/консолідацію під керівництвом одного загального органу - воєводи - органів адміністрації з різними сферами діяльності та різноманітного підпорядкування центрального урядового структурам, з метою зменшення затрат на адміністрацію та кращого координації діяльності й уникнення дублювання компетенцій. Інші представники урядової адміністрації на місцях (наприклад, директори статуправління, командувачі військових округів, керівники органів податкової адміністрації) відносяться до категорії т.зв. неконсолідованої адміністрації; й підпорядковуються напряму міністрам або органам центральної виконавчої влади.</p>	<p>Урядова адміністрація у воєводствах. Частину публичних завдань/функцій, за реалізацію яких несе відповідальність Рада Міністрів (наприклад, у сфері публічної безпеки та державних фінансів), виконують органи на місцях. Представництво урядової адміністрації на рівні воєводства реалізовує воєвода, який у своїй діяльності співрається на апарат воєводського управління. У його відданні перебуває т.зв. консолідована урядова адміністрація, що складається із служб (поліція), інспекцій (наприклад, будівельного нагляду, геодезії і картографії, охорони довкілля) і пожежної охорони. Це означає організаційне об'єднання/консолідацію під керівництвом одного загального органу - воєводи - органів адміністрації з різними сферами діяльності та різноманітного підпорядкування центрального урядового структурам, з метою зменшення затрат на адміністрацію та кращого координації діяльності й уникнення дублювання компетенцій. Інші представники урядової адміністрації на місцях (наприклад, директори статуправління, командувачі військових округів, керівники органів податкової адміністрації) відносяться до категорії т.зв. неконсолідованої адміністрації; й підпорядковуються напряму міністрам або органам центральної виконавчої влади.</p>	<p>Правительственная администрация в воєводствах. Часть публичных задач/функций, за реализацию которых несет ответственность Совет Министров (например, в сфере общественной безопасности и государственных финансов), выполняют органы на местах. Представительство правительственной администрации на уровне воєводства реализуется воєводой, опирающийся в своей деятельности на аппарат воєводского управления. В его ведении находится т.н. консолидированная администрация, состоящая из служб (полиция), инспекций (например, строительного надзора, геодезии и картографии, охраны окружающей среды) и пожарной охраны. Это означает организационное объединение/консолидацию под руководством одного общего органа - воєводи - органов администрации с разными сферами деятельности и разноманітного подчинения центральному правительственному структурам, с целью уменьшения затрат на администрацию, а также лучшей координации деятельности и во избежание дублирования компетенций. Другие представители правительственной администрации на местах (например, директора статистических управлений, командующие военными округами, руководители органов т.н. неконсолидированной администрации) относятся к категории т.н. неконсолидированной администрации и подчиняются напрямую министру либо органам центральной исполнительной власти.</p>	<p>Характерно для системи організації регіональної влади у Польщі.</p>
35	<p>Planowanie przestrzenne - szynności zmierzajќce do sporządzenia planw zagospodarowania przestrzennego oraz określenia warunkw zabudowy i zagospodarowania terenw. Pojęcie to obejmuje: ocenę (diagnozę) zagospodarowania przestrzennego terenu, prowadzenie studiow przedplanowych, sporządzenie projektw i planw, ustalenie warunkw zabudowy i zagospodarowania terenw, monitoring realizacji planw zagospodarowania przestrzennego. Podstawę правне planowania przestrzennego tworzy ustawa z 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (z późniejszymi zmianami).</p>	<p>Просторове планування - заходи з метою розробки планів просторового розвитку та визначення умов забудови і благоустрою територій. Вони включають: оцінку (діагноз) просторового розвитку території, проведення передпланових досліджень, підготовку проектів і планів, визначення умов забудови і благоустрою територій. Юридичною підставою для просторового планування є Закон Польщі від 7 липня 1994 року про просторовий розвиток (з змінами).</p>	<p>Пространственное планирование - мероприятия по разработке планов пространственного развития и определения условий застройки и благоустройства территорий. Они включают: оценку (диагноз) пространственного развития территории, проведение предплановых исследований, подготовку проектов и планов, определение условий застройки и благоустройства территорий. Юридическим основанием для пространственного планирования является Закон Польши от 7 июля 1994 «О пространственном развитии» (с изменениями).</p>	<p>Пространственное планирование - мероприятия по разработке планов пространственного развития и определения условий застройки и благоустройства территорий. Они включают: оценку (диагноз) пространственного развития территории, проведение предплановых исследований, подготовку проектов и планов, определение условий застройки и благоустройства территорий. Юридическим основанием для пространственного планирования является Закон Польши от 7 июля 1994 «О пространственном развитии» (с изменениями).</p>	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки	
36	<p>Zarządanie terytorialne (zarządanie organizacjami terytorialnymi) - to sterowanie zewnętrznymi i wewnętrznymi systemami organizacji oraz kierowanie jej strukturami dla osiągnięcia określonych przez zarządajќcego celw. Władza polityczna jest podmiotem zarządzajќcym organizacją terytorialną.</p> <p>Przez organizację terytorialną rozumieć należą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • jednostki podziału terytorialnego, stworzonej w celu wykonywania administracji publicznej; • wspólnoty obywateli, zamieszkuјących określone terytorium; • wynikajќcy z aktw prawnych system wewnętrzných i zewnętrzných, uwalnikowanы rozwoju i funkcjonowania jednostki terytorialnej. <p>Organizacje takie charakteryzowac siє winny specyficznymi atrybutami, określajќcymi ich podmiotowość w odniesieniu do sterowania procesami rozwoju i funkcjonowania na określonym terytorium. Do atrybutow tych zaliczamy: osobowość prawa, demokratycznie wybrane władze, budżet, dochody, własny majątek.</p>	<p>Територіальне управління (управління територіальними організаціями) - це регулювання внутрішніх і зовнішніх систем організації та керівництво її структурами для досягнення визначених управлінцем цілей. Політична влада є суб'єктом, який управляє територіальною організацією.</p> <p>Під територіальною організацією розуміємо:</p> <ul style="list-style-type: none"> • адміністративно-територіальні одиниці (далі АТО. У випадку Польщі це воєводство, повіт, гміна), створені з метою виконання публічної адміністрації; • територіальні громади, що проживають у цих АТО; • прописану у законодавстві систему внутрішніх і зовнішніх детермінант розвитку й функціонування АТО. <p>Територіальні організації повинні характеризуватися специфічними атрибутами, що визначають правосуб'єктність щодо регулювання процесів розвитку і функціонування на визначених територіях. Серед атрибутів: статус юридичної особи, демократично вибране керівництво, бюджет, доходи, власне майно.</p>	<p>Территориальное управление (управление территориальными организациями) - это регулирование внутренних и внешних систем организации, а также руководство ее структурами для достижения определенных управленцем целей. Политическая власть является субъектом, который управляет территориальной организацией.</p> <p>Под территориальной организацией следует понимать:</p> <ul style="list-style-type: none"> • административно-территориальные единицы (далее - АТЕ. В случае Польши это воєводство, повят, гмина), созданные с целью выполнения публичной администрации; • территориальные громады, проживающие в этих АТЕ; • прописанную в законодательстве систему внутренних и внешних детерминант развития и функционирования АТЕ. <p>Территориальные организации должны характеризоваться специфическими атрибутами, определяющими правосубъектность относительно регулирования процессов развития и функционирования на определенных территориях. Среди атрибутов: статус юридического лица, демократически избираемое руководство, бюджет, доходы, собственное имущество.</p>	<p>Територіальне управління (управління територіальними організаціями) - це регулювання внутрішніх і зовнішніх систем організації та керівництва її структурами для досягнення визначених управлінцем цілей. Політична влада є суб'єктом, який управляє територіальною організацією.</p> <p>Під територіальною організацією слідует понимать:</p> <ul style="list-style-type: none"> • адміністративно-територіальні одиниці (даліше - АТЕ. В случае Польщі это воєводство, повят, гмина), созданные с целью выполнения публичной администрации; • территориальные громады, проживающие в этих АТЕ; • прописанную в законодательстве систему внутренних и внешних детерминант развития и функционирования АТЕ. <p>Территориальные организации должны характеризоваться специфическими атрибутами, определяющими правосубъектность относительно регулирования процессов развития и функционирования на определенных территориях. Среди атрибутов: статус юридического лица, демократически избираемое руководство, бюджет, доходы, собственное имущество.</p>	
37	<p>Usługi publiczne - obejmują dobra publiczne, w odniesieniu do których niemożliwe jest wykluczenie kogokolwiek z korzystania z nich. Są to dobra, od których oczekujemy określonej jakości - niezależnie od liczby osób z nich korzystajќcych (każdy nowy konsument nie narusza uprawnień pozostajќcych). Klasyfikacja usług publicznych: usługi administracyjne, usługi społeczne, usługi techniczne.</p>	<p>Публічні послуги - охоплюють суспільні блага щодо яких неможливе недопущення будь-кого до їх використання. Це цінності, від яких очікується відповідної якості - незалежно від кількості осіб, котрі ними користуються (кожен новий споживач не порушує прав решти). Виділяють три види публичних послуг: адміністративні послуги, соціальні послуги, технічні послуги.</p>	<p>Публичные услуги - охватывают общественные блага, относительно которых невозможно недопущение кого-либо к их использованию. Это ценности, от которых ожидается соответствующего качества - независимо от количества людей, которые ними пользуются (каждый новый потребитель не нарушает прав остальных). Выделяют три вида публичных услуг: административные услуги, социальные услуги, технические услуги.</p>	<p>Публичные услуги - охватывают общественные блага, относительно которых невозможно недопущение кого-либо к их использованию. Это ценности, от которых ожидается соответствующего качества - независимо от количества людей, которые ними пользуются (каждый новый потребитель не нарушает прав остальных). Выделяют три вида публичных услуг: административные услуги, социальные услуги, технические услуги.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
38	<p>Оkręg przemysłowy - koncentracja zakładów przemysłowych, które wykazują ze sobą powiązania produkcyjne na małym terenie. Jako kryteria przyjmuje się odsetek zatrudnionych w przemyśle lub (i) ich potencjał wytwórczy. Ze względu na przysposobienie możemy wyróżnić okręgi: surowcowe, wielkomiejskie (punkty zbytu, okręgi wydzielone ze względu na specyficzne położenie (np. portowe) oraz nowe przetrzymanie produkcji (inaczej technopolis). Za te ostatnie, choć mają różne definicje, przyjmuje się przetrzymanie koncentracje działalności gospodarczej związanej z przemysłem wysokiej techniki, zdolną do generowania naukowych synergii i wysokiej ekonomicznej produktywności. Definicja ta różni się od kryteriów wydzielenia innych typów okręgów połączeniem przysposob przestrzemnej koncentracji działalności z jej ekonomicznymi efektami.</p>	<p>Промисловий округ (ПО) - концентрація на невеликій території промислових підприємств, пов'язаних виробничими зв'язками. Критеріями виділення ПО є відсоток працюючих у промисловості або (і) потенціал їх продуктивності. З точки зору причин створення ПО виділяють: сировинні округи, великоміські ринки збуту, округи, виділені з огляду на специфіку розташування (наприклад, портів), а також нові виробничі території (інакше технополіси). Технополісами, хоча є різні визначення, вважають просторову концентрацію економічної діяльності, пов'язаною з високотехнологічного промисловістю, здатною генерувати наукові синергії та високу економічну продуктивність. Від критеріїв виділення інших типів округів визначення технополісу відрізняється поєднанням причин просторової концентрації з її економічними ефектом.</p>	<p>Промышленный округ (ПО) - концентрация на небольшой территории промышленных предприятий, связанных производственными связями. Критериями выделения ПО являются процент работающих в промышленности либо (и) потенциал их продуктивности. С точки зрения причин создания ПО, выделяют: сырьевые округа, великогородские рынки сбыта, округи, выделенные в связи со спецификой расположения (например, портовые), а также новые производственные территории (иначе технополисы). Технополисами, несмотря на разные определения, считают пространственную концентрацию экономической деятельности, связанной с высоко-технологической промышленностью, способной генерировать научные синергии и высокую экономическую продуктивность. От критериев выделения других типов округов определение технополиса отличается объединение причин пространственной концентрации с ее экономическими эффектам.</p>	
39	<p>Терени здегратоване - терени, które: <ul style="list-style-type: none"> zostały dotknięte poprzednimi sposobami ich zagospodarowania jak i terenów okolicznych; są opuszczone lub słabo wykorzystywane; mają rzeczywiste bądź subiektywne problemy z zanieczyszczeniem; znajdują się głównie na rozwiniętych terenach miejskich; wymagają działań zmierzających do przywrócenia opłacalności ich ponownego wykorzystania. </p>	<p>Дeпресивна територія - територія: <ul style="list-style-type: none"> якої (а також прилеглих територій) торкнулися попередні методи освоєння/благоустрою; які залишили або слабо використовують; яка має очевидні або суб'єктивні проблеми із забрудненням; яка знаходиться головним чином на розвинутих міських територіях; яка вимагає заходів, спрямованих на повернення рентабельності її повторного використання; Дeпресивні регіони - регіони, де розвиток господарської діяльності значно загальмувався після промислової реструктуризації та морального і фізичного старіння інфраструктури. </p>	<p>Дeпресивная территория - территория: <ul style="list-style-type: none"> которой (а также прилегающих территорий) коснулись предшествующие методы освоения/благоустройства; имеющая очевидные либо субъективные проблемы с загрязнением; находящаяся главным образом на развитых городских территориях; нуждающаяся в мероприятиях, направленных на возвращение рентабельности ее повторного использования; Дeпресивные регионы - регионы, где развитие хозяйственной деятельности значительно затормозилось после промышленной реструктуризации и морального и физического старения инфраструктуры. </p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
40	<p>Obszar problemowy - obszar szczególnego zjawiska z zakresu gospodarki przestrzennej lub występowania konfliktów przestrzennych, wskazany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa lub w studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy.</p>	<p>Проблема територія - територія, на якій проявляються особливі явища із сфери просторової економіки (просторового господарювання) або просторові конфлікти, окреслені у плані просторового розвитку або в дослідженні детермінант і напрямків просторового розвитку гміни.</p>	<p>Проблемная территория - территория, на которой проявляются особые явления из сферы пространственной экономики (пространственного хозяйства) либо пространственные конфликты, описанные в плане пространственного развития либо в исследовании детерминант и направлений пространственного развития гмины.</p>	
41	<p>Wzrost gospodarczy - zwiększenie globalnej produkcji dóbr i usług wytworzonych przez dane społeczeństwo w określonym czasie, jest to zatem rozszerzanie się zdolności danego kraju do produkcji towarów i usług. Tempo wzrostu gospodarczego zależy od rozwoju potencjału produkcyjnego, czyli możliwości wzrostu podaży oraz od kształtowania się popytu krajowego i zagranicznego. Jest on miarą zmian ilościowych w gospodarce i mimo że towarzyszą mu zmiany struktury produktu narodowego i całej gospodarki, to jednak ani PNB, ani PKB (poprzez które zazwyczaj wyrażana jest produkcja) nie odzwierciedlają w pełni tych zmian.</p>	<p>Економічне зростання (ЕЗ) - збільшення глобального виробництва благ та послуг, створених даним суспільством певного відрізка часу, тобто розширення можливостей даної країни за точки зору виробництва товарів і послуг. Темп економічного зростання залежить від розвитку виробничого потенціалу, тобто можливостей зростання пропозиції, а також від формування національного і закордонного попиту. ЕЗ є мірилом кількісних змін в економіці. Але, не дивлячись на те, що ЕЗ супроводжується змінами структури національного продукту і всієї економіки, ні ВВП (через які, як правило, оцінюється виробництво товарів та надання послуг) не віддзеркалюють повного мірою цих змін.</p>	<p>Экономический рост (ЭР) - увеличение глобального производства благ и услуг, создаваемых данным обществом на протяжении определенного отрезка, то есть расширение возможностей данной страны с точки зрения производства товаров и услуг. Темп экономического роста зависит от развития производственного потенциала, то есть от возможностей роста предложения, а также от формирования национального и заграничного спроса. Эр является мерой количественных изменений в экономике. Но, несмотря на то, что Эр сопровождается изменениями структуры национального продукта и всей экономики, ни ВВП, ни ВНП (через которые, как правило, оценивается производство товаров и предоставление услуг) не отражают в полной мере этих изменений.</p>	
42	<p>Rozwój gospodarczy - rozwój gospodarscy, oprócz zmian ilościowych w gospodarce, wyrażanych za pomocą wskaźników wzrostu gospodarczego, obejmuje również zmiany jakościowe w strukturze społeczno ekonomicznej kraju. Zmiany jakościowe obejmują zmianę jakości wytwarzanych dóbr i usług, zmianę struktury asortymentowej doskonałości techniki, pracy, zarządzania, wzrost poziomu wykształcenia siły roboczej i innych czynników wzrostu ekonomicznego.</p>	<p>Економічний розвиток - це показник, який окрім кількісних змін в економіці, виражених за допомогою показників економічного зростання, включає також якісні зміни у соціально-економічній структурі країни. Якісні зміни включають зміну якості вироблених благ і надаваних послуг, зміну структури асортименту, вдосконалення техніки, роботи, управління, підвищення рівня освіти робочої сили та інших факторів економічного зростання.</p>	<p>Экономическое развитие - это показатель, который кроме количественных изменений в экономике, выраженных при помощи показателей экономического роста, включает также качественные изменения в социально-экономической структуре страны. Качественные изменения включают изменение качества производимых благ и предоставляемых услуг, изменение структуры ассортимента, усовершенствования техники, работы, управления, повышения уровня образования рабочей силы и других факторов экономического роста.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
43	Rozwój regionalny Rozwój regionalny obejmuje zarówno dynamiczne procesy zachodzące pod wpływem określonych warunków i czynników, które generują charakter, kierunek i tempo zmian społeczno-gospodarczych, jak również celowo ukształtowane zmiany, które poprzez uwatunkowanie i szumłki prognozowe zmierzają do realizacji zadań wskazanych właśnie w ramach polityki regionalnej.	Реґіональний розвиток Реґіональний розвиток включає: з одного боку, динамічні процеси, що відбуваються під впливом певних умов і факторів, які визначають характер, напрямки і темп соціально-економічних змін, з другого, також цілеспрямовано спрямовані зміни, які (через сприяючі розвіткові детермінанти і фактори) сприяють реалізації завдань, що визначаються рамками реґіональної політики.	Реґіональное развитие Реґіональное развитие включает: с одной стороны, динамические процессы, которые происходят под влиянием определенных условий и факторов, определяющих характер, направление и темп социально-экономических изменений, с другой, также целенаправленно направляемые изменения, которые (через благоприятствующие развитию детерминанты и факторы) благоприятствуют реализации задач, определяются рамками региональной политики.	
44	Region - podporządkowana bezpośrednio szczeblowi centralnemu jednostka terytorialna, posiadająca reprezentację polityczną.	Реґіон - підпорядкована безпосередньо центральному рівневі влади територіальна одиниця, що має своє політичне представництво. В Польщі роль реґіонів виконує воєводство (16), що є відповідниками українських областей.	Реґіон - подчиненная непосредственно центральному уровню власти территориальная единица, имеющая свое политическое представительство. В Польше роль регионов выполняют воєводства (16), соответствующие украинским областям.	
45	Polityka rozwoju regionalnego - świadoma i celowa działalność organów regionalnej władzy publicznej zmierzająca do realizacji własnych celów w oparciu o własną odpowiedzialność i własne środki. Cele i zasady tej polityki Polsce określają strategie rozwoju województwa, a na Ukrainie - strategie rozwoju obwodów.	Політика розвитку реґіону - свідомо та цілеспрямована діяльність органів реґіональної публічної влади щодо реалізації власних цілей, спираючись на власні засоби та на власну відповідальність. Цілі і принципи цієї політики у Польщі визначають стратегії розвитку воєводств, а в Україні - стратегії розвитку областей.	Политика развития региона - сознательная и целенаправленная деятельность органов реґіональной публичной власти по реализации собственных целей, опираясь на собственные средства и под свою ответственность. Цели и принципы этой политики в Польше определяют стратегии развития воєводств, а на Украине - стратегии развития областей.	
46	Polityka regionalna Polityka regionalna Unii Europejskiej jest tematycznie uzasadnionym, wyuczonym przez ośrodek decyzyjny, działaniem mającym na celu, przy pomocy zespołu instrumentów prawnych i finansowych, usunięcie dysproporcji w rozwoju gospodarczym i społecznym regionów Unii Europejskiej oraz zapewnienie zrównoważonego wzrostu wszystkich jej obszarów z zachowaniem jej wewnętrznej spójności ekonomicznej i społecznej.	Реґіональна політика Реґіональна політика Європейського Союзу - це тематично впроваджена, визначена центром прийняття рішень, діяльність, що має на меті ліквідацію (з використанням набору юридичних і фінансових інструментів) диспропорцій у економічному та соціальному розвитку регіонів ЄС, а також гарантування стабільного зростання всіх територій Євросоюзу (з збереженням його внутрішнього економічного та соціального гуртування).	Реґіональная политика Реґіональная политика Европейского Союза - это упорядоченная тематически, определенная центром принятия решений, деятельность, направленная на ликвидацию (с использованием набора юридических и финансовых инструментов) диспропорций в экономическом и социальном развитии регионов ЕС, а также гарантирования стабильного роста всех территорий Евросоюза с сохранением его внутреннего экономического и социального сплочения.	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Увагі/Примітки
47	Polityka strukturalna. Polityka strukturalna Unii Europejskiej jest traktowana przez niektórych autorów na równi z polityką regionalną, przez innych natomiast określana jest jako część polityki regionalnej prowadząca się do redukcji środków finansowych z unijných Funduszy Strukturalnych, która ma zapobiegać konsekwencjom nadmiernego zróźnicowania regionalnego rozwoju gospodarczego. Biorąc pod uwagę fakt, że podstawa wszystkich działań podejmowanych w ramach unijnej polityki regionalnej są środki Funduszy Strukturalnych pierwsza z powyższych interpretacji należy uznać za w pełni uzasadnioną.	Структурна політика Деякі дослідники розглядають Структурну політику Європейського Союзу на рівні з реґіональною політикою. Натомість інші називають її частиною реґіональної політики, що полягає у редистрибуції фінансових засобів з євросоюзських Структурних фондів, яка має запобігати наслідкам надмірних відмінностей в реґіональному економічному розвитку. Беручи до уваги факт, що в основі усіх заходів/дій в рамках реґіональної політики ЄС лежать засоби із Структурних фондів, першу із вищезгаданих інтерпретацій слід визнати за цілком обґрунтованою.	Структурная политика. Некоторые исследователи рассматривают Структурную политику Европейского Союза наряду с региональной политикой. Другие называют ее частью региональной политики, состоящей в редистрибуции финансовых средств из евро-союзских Структурных фондов, которая должна предотвращать следствиям чрезмерных различий в региональном экономическом развитии. Принимая во внимание факт, что основу всех мероприятий/действий в рамках региональной политики ЕС составляют средства из Структурных фондов, первую из представленных выше интерпретаций следует считать полностью обоснованной.	
48	Polityka spójności - nowe określenie polityki regionalnej w perspektywie finansowej Unii Europejskiej 2007-2013.	Політика гуртування - це нове визначення реґіональної політики у рамках фінансової перспективи Європейського Союзу на 2007-2013 рр.	Политика сплочения - это новое определение региональной политики в рамках финансовой перспективы Европейского Союза на 2007-2013 гг.	
49	Spójność ekonomiczna/gospodarska. Spójność ekonomiczna oznacza ograniczanie różnic w poziomie rozwoju społeczno-gospodarczego.	Економічне гуртування Економічне гуртування означає обмеження відмінностей у рівні соціально-економічного розвитку.	Экономическое сплочение. Экономическое сплочение означает ограничение различий в уровне социально-экономического развития.	
50	Spójność społeczna to zdolność społeczeństwa do zapewnienia dobrobytu wszystkim swoim obywatelom, minimalizowania rozbieżności między nimi i unikania polaryzacji społecznej.	Соціальне гуртування - це спроможність суспільства забезпечити добробут усім своїм громадянам, мінімізувати розбіжностей між ними та уникати соціальної поларизації.	Социальное сплочение - это способность общества обеспечить благосостояние всем своим гражданам, минимизировать расхождения между ними и избежать социальной поларизации.	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
51	<p>Спójność terytorialna jest najtrudniejszym do zdefiniowania wymiarem spójności. Jak trudnym najlepiej świadczy fakt, że nie zdefiniowanemu całkowicie przez Komisję Europejską nawet w Zielonej Księdze na temat spójności terytorialnej.</p> <p>Należy przyjąć, że spójność terytorialna ma charakter uzupelniający, a zarazem wzmacniającej w stosunku do spójności ekonomicznej i społecznej.</p> <p>Można założyć, że spójność terytorialna jest zarówno narzędziem, jak i efektem osiągnięcia spójności ekonomicznej i społecznej.</p> <p>Tym samym z jednej strony obejmuje ona działania poprawiające niedoskonałe zagospodarowanie przestrzenne danego obszaru tak aby optymalizować warunki do rozwoju społeczno-gospodarczego, czyli dążyć do osiągnięcia stanu przestrzemnego. Z drugiej strony spójność terytorialna oznacza wzrost poziomu integracji terytorialnej obszaru poprzez jego domknięcie oraz zmniejszenie wewnętrznej izolacji nierównowagi przestrzennej. Unia Europejska realizując cele spójności przestrzennej przygotowuje i realizuje transnarodowe programy rozwoju infrastruktury transportowo-komunikacyjnej.</p> <p>Przykładami tego rodzaju inicjatyw są rozwijany od końca lat osiemdziesiątych Program Trans-European Networks (TEN) oraz realizowane obecnie działania w ramach Europejskiej Współpracy Terytorialnej (EWIT).</p>	<p>Територіальне гуртування - найскладніший для визначення вимір гуртування. Про це свідчить, зокрема, факт, що його повного визначення Європейська Комісія не дає навіть у Зеленій Книзі на тему територіального гуртування.</p> <p>Слід виходити з того, що територіальне гуртування має доповнюючий, але, одночасно, підсилюючий, характер по відношенню до економічного та соціального гуртування.</p> <p>Можна вважати, що територіальне гуртування є як інструментом, так і ефектом досягнення економічного і соціального гуртування.</p> <p>Таким чином, територіальне гуртування, з одного боку, включає заходи, спрямовані на виправлення недосконалого просторового розвитку даної території: таким чином, щоб оптимізувати умови для соціально-економічного розвитку, тобто прагнути досягти просторового порядку. З другого боку, територіальне гуртування означає поглиблення рівня територіальної інтеграції території шляхом її «замкнення» та зменшення внутрішнього рівня просторової нерівності. Реалізуючи цілі територіального гуртування, Європейський Союз готує і реалізовує транснаціональні програми розвитку транспортно-комунікаційної інфраструктури.</p> <p>Прикладами такого роду ініціатив є:</p> <ul style="list-style-type: none"> Програма допомоги ЄС «Trans-European Networks» (TEN), що розвивається з кінця 80-х рр. XX ст., як окрема бюджетна лінія в бюджеті ЄС. Спрямована на підтримку розвитку трансєвропейських транспортних (TEN-T), енергетичних (TEN-E) та телекомунікаційних (e-TEN) мереж; Реалізовані в рамках фінансової перспективи ЄС на 2007-2013 рр. заходи програми Європейської територіальної співпраці (ЕТС), що прийшла на зміну програм Ініціативи Спільноти INTERREG III (реалізована у 2000-2006 рр., в Польщі з 2004 року). 	<p>Территориальное сплочение - самое сложное для определения измерение сплочения. Об этом свидетельствует, в частности, тот факт, что его полной дефиниции Европейская Комиссия не дает даже в «Зеленой Книге» на тему территориального сплочения.</p> <p>Следует исходить из того, что территориальное сплочение имеет дополняющий, но, одновременно, и усиливающий, характер по отношению к экономическому и социальному сплочению.</p> <p>Можно предположить, что территориальное сплочение является как инструментом, так и эффектом достижения экономического и социального сплочения.</p> <p>Таким образом, территориальное сплочение, с одной стороны, включает мероприятия, направленные на корректировку несовершенного пространственного развития данной территории, таким образом, чтобы оптимизировать условия для социально-экономического развития, то есть стремиться достичь пространственного порядка. С другой стороны, территориальное сплочение означает углубление уровня территориальной интеграции территории путем ее «замыкания» и уменьшения внутреннего уровня пространственного неравенства. Реализуя цели территориального сплочения, Европейский Союз готовит и внедряет транснациональные программы развития транспортно-коммуникационной инфраструктуры.</p> <p>Примерами такого рода инициатив являются:</p> <ul style="list-style-type: none"> Программа помощи ЕС «Trans-European Networks» (TEN), которая развивается; с конца 80-х гг. XX в., как отдельная бюджетная линия в бюджете ЕС. Она направлена на поддержку развития трансевропейских транспортных (TEN-T), энергетических (TEN-E) и телекоммуникационных (e-TEN) сетей; Реализованные в рамках финансовой перспективы ЕС на 2007-2013 гг. мероприятия программы Европейского территориально-сотрудничества (ЕТС), которая пришла на смену программам Инициативы Сообщества INTERREG III (реализована в 2000-2006 гг., в Польше з 2004 года). 	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
52	<p>Model wyrównawczy polityki regionalnej - wyrównuje różnic rozwojowych, tj. wspieranie regionów problemowych, aby minimalizowały swój dystans rozwojowy w stosunku do biegłunów wzrostu.</p>	<p>Вирівнювальна модель регіональної політики - вирівнювання різниць у розвитку, тобто підтримка проблемних регіонів, щоб вони мінімізували своє відставання в розвитку стосовно точок (полосів) зростання.</p>	<p>Выравнивающая модель региональной политики - выравнивание различий в развитии, то есть поддержка проблемных регионов, чтобы они минимизировали свое отставание в развитии относительно точек (полосов) роста.</p>	
53	<p>Model polaryzacyjno-dyfuzyjny polityki regionalnej - utrzymywanie kreatywnego gospodarstwa źródłnicowania rozwoju, tj. wspieranie najsilniejszych, aby ich potencjał rozwojowy był jeszcze większy, zakładając wystąpienie pozytywnego oddziaływania tych biegłunów na periferia zgodnie z koncepcją periferierów wstępujących.</p>	<p>Полісно-дифузійна модель регіональної політики (модель полюсів зростання) - збереження креативних з економічної точки зору відмінностей у розвитку, тобто підтримка найсильніших, щоб їхній потенціал розвитку був ще більший, передаючи йому позитивного впливу цих точок зростання на периферії, відповідно до концепції «вступаючих периферій».</p>	<p>Полісно-диффузионная модель региональной политики (модель полюсов роста) - сохранение креативных с экономической точки зрения отличий в развитии, то есть поддержка сильнейших, чтобы их потенциал развития был еще больше, предусматривая появление позитивного влияния этих точек роста на периферии, в соответствии с концепцией «вступающих периферий».</p>	<p>В умовах української національної економіки дана теорія може знайти практичне застосування в розробці стратегії центрів економічного зростання.</p>
54	<p>Zasada koncentracji - regulowanie działania funduszy strukturalnych, określając, że ich interwencja, aby przynosiła efekt, nie powinna być rozproszona, lecz skoncentrowana na niewielu precyzyjnie określonych celach i obszarach.</p>	<p>Принцип концентрації - регулювання діяльності (заходів/дій) структурних фондів, окреслюючи, що для того, щоб їх втручання дало ефект, воно повинно бути не розрідженим, а сконцентрованим на небагатьох чітко визначених цілях і сферах.</p>	<p>Принцип концентрации - регулирование мероприятий/действий структурных фондов, определяя, что для того, чтобы их вмешательство дало эффект, оно должно быть не разрозненным, а сконцентрированным на немногих четко определенных целях и сферах.</p>	
55	<p>Zasada programowania - reguluje działanie funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek podjęcia decyzji na podstawie wieloletnich programów rozwoju i innych dokumentów planistycznych, obejmujących wszystkie informacje niezbędne do sprawnego i efektywnego osiągnięcia zamierzonych celów.</p>	<p>Принцип програмування - регулює діяльність (заходів/дій) структурних фондів, накладаючи обов'язок прийняти рішення на підставі багаторічних програм розвитку та інших програмних документів, що включають всю інформацію необхідну для справного і ефективного досягнення поставлених цілей.</p>	<p>Принцип программирования - регулирует деятельность (мероприятий/действий) структурных фондов, накладывая обязательство принятия решений на основании многолетних программ развития и других программных документов, которые включают всю информацию, необходимую для исправного и эффективного достижения поставленных целей.</p>	
56	<p>Zasada partnerstwa - reguluje działanie funduszy strukturalnych. Nakłada obowiązek jak najściślejszej współpracy między Komisją Europejską a odpowiednimi władzami i instytucjami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego, uczestniczącymi w przygotowaniu i realizacji działań w ramach tych funduszy.</p>	<p>Принцип партнерства - регулює діяльність (заходів/дій) структурних фондів, накладаючи обов'язок тісної співпраці між Європейською Комісією та відповідними органами влади, а також інституціями національного, регіонального і місцевого (місцевого) рівня, котрі беруть участь у підготовці та реалізації заходів у рамках цих фондів.</p>	<p>Принцип партнерства - регулирует деятельность (мероприятий/действий) структурных фондов, накладывая обязательство установления максимально тесного сотрудничества между Европейской Комиссией и соответствующими органами власти, а также учреждениями национального, регионального и местного (местного) уровня, участвующими в подготовке и реализации мероприятий в рамках этих фондов.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки	
57	<p>Zasada komplementarności - uzuprełnianie się działań krajowych i wspólnotowych. Zasada komplementarności - fundusze unijne uzupelniają środki na poziomie krajowym, regionalnym, lokalnym. Są one „dodatkiem” do środków publicznych jakie dane państwo przeznacza na politykę regionalną.</p> <p>Komplementarność to wzajemne uzupełnianie się projektów i zarobekanie ich powielaniu. Komplementarność stanowi jedną z kluczowych zasad realizacji polityki wspólnotowej. Skutecznie wzmacnieniem podejmowanych działań i bardziej racjonalnym wydatkowaniem środków. Może przynieść dodatkowe korzyści beneficjentom na każdym etapie realizacji projektu: na etapie przygotowania, realizacji i po jego zakończeniu.</p>	<p>Принцип комплементарності - взаємне доповнення національних і євросоюзських заходів/дій. Принцип комплементарності полягає у тому, що фонди ЄС доповнюють фінансові засоби на національному, регіональному, локальному (місцевому) рівнях. Вони є «додатком» до державних/публічних засобів, які дана держава признає на регіональну політику.</p> <p>Комплементарність - це взаємне доповнення проектів та заповнення їх повторюваності. Комплементарність є одним із ключових принципів реалізації політики Спільноти. Її результатом є посилення здійснюваних заходів і більш раціональне витрачання фінансових засобів. Може принести додаткові вигоди бенефіціарам на всіх етапах реалізації проекту: на етапі підготовки, реалізації та після завершення проекту.</p>	<p>Принцип комплементарности - взаимное дополнение национальных и евросоюзских заходов/мероприятий/действий. Принцип комплементарности состоит в том, что фонды ЕС дополняют финансовые средства на национальном, региональном, локальном (местном) уровнях. Они являются «дополнением» к государственным/публичным средствам, которые данное государство выделяет на региональную политику.</p> <p>Комплементарность - это взаимное дополнение проектов и предупреждение их повторюемости. Комплементарность - один из ключевых принципов реализации политики Сообщества. Ее результатом является усиление реализованных мероприятий и более рациональное расходование финансовых средств. Может принести дополнительные выгоды бенефициару на всех этапах реализации проекта: на этапе подготовки, реализации и после завершения проекта.</p>	<p>Довгострокове планування (ДП) - планування, що стосується стратегічних цілей і заходів для довгострокової часової перспективи, в якій не завжди можна визначити базові умови діяльності. Тому воно має значно більш загальний (не розписаний на операції) характер у порівнянні з документами планування на короткі часові перспективи. ДП має бути розраховане щонайменше на кільканадцять років (у Польщі за такий мінімум прийнято 15 років).</p>	<p>Долгосрочное планирование (ДП) - планирование, касающееся стратегических целей и мероприятий для долгосрочной временной перспективы, в которой не всегда можно определить базовые условия деятельности. Поэтому оно имеет значительно более общий (не расписанный на операции) характер в сравнении с документами планирования на более короткие часовые перспективы. ДП должно быть рассчитано минимум на несколько лет (в Польше таким минимумом считается 15 лет).</p>
58	<p>Planowanie długookresowe - planowanie dotychczas strategicznych celów i działań w dłuższej perspektywie czasowej, w której nie zawsze można określić podstawowe warunki działania; stąd ma charakter znacznie bardziej ogólny i mało zoperacjonalizowany w stosunku do dokumentów planistycznych tworzonych w krótszych perspektywach czasowych (co najmniej kilkanaście lat, w Polsce przyjęto jako minimum 15 lat).</p>	<p>Довгострокове планування (ДП) - планування, що стосується стратегічних цілей і заходів для довгострокової часової перспективи, в якій не завжди можна визначити базові умови діяльності. Тому воно має значно більш загальний (не розписаний на операції) характер у порівнянні з документами планування на короткі часові перспективи. ДП має бути розраховане щонайменше на кільканадцять років (у Польщі за такий мінімум прийнято 15 років).</p>	<p>Долгосрочное планирование (ДП) - планирование, касающееся стратегических целей и мероприятий для долгосрочной временной перспективы, в которой не всегда можно определить базовые условия деятельности. Поэтому оно имеет значительно более общий (не расписанный на операции) характер в сравнении с документами планирования на более короткие часовые перспективы. ДП должно быть рассчитано минимум на несколько лет (в Польше таким минимумом считается 15 лет).</p>	<p>Долгосрочное планирование (ДП) - планирование, касающееся стратегических целей и мероприятий для долгосрочной временной перспективы, в которой не всегда можно определить базовые условия деятельности. Поэтому оно имеет значительно более общий (не расписанный на операции) характер в сравнении с документами планирования на более короткие часовые перспективы. ДП должно быть рассчитано минимум на несколько лет (в Польше таким минимумом считается 15 лет).</p>	
59	<p>Planowanie średniookresowe - planowanie dotychczas celów i działań w takiej perspektywie czasowej, w której zasadniczo da się przewidzieć podstawowe warunki działania (w przypadku struktur państwa - kilka lat; w Polsce przyjęto okres 4 do 10 lat; z powodu roli funduszy europejskich często synchronizuje się okresy średniookresowego planowania strategicznego z siedmioletnimi okresami perspektyw finansowych UE).</p>	<p>Середньострокове планування - планування, що стосується цілей і заходів у такій часовій перспективі, для якої ґрунтовно можна передбачити базові детермінанти можливостей діяльності. У випадку державних структур - кілька років; у Польщі прийнято період від 4 до 10 років; у зв'язку з роллю євросоюзських фондів періоди середньострокового планування часто синхронізують із семилітніми періодами фінансових перспектив ЄС.</p>	<p>Среднесрочное планирование (СП) - планирование, касающееся целей и мероприятий в такой временной перспективе, для которой основательно можно предвидеть базовые детерминанты возможностей деятельности. В случае государственных структур - несколько лет; в Польше принято период от 4 до 10 лет; в связи с ролью евросоюзских фондов периоды СП часто синхронизируют с семилетними периодами финансовых перспектив ЕС.</p>	<p>Среднесрочное планирование (СП) - планирование, касающееся целей и мероприятий в такой временной перспективе, для которой основательно можно предвидеть базовые детерминанты возможностей деятельности. В случае государственных структур - несколько лет; в Польше принято период от 4 до 10 лет; в связи с ролью евросоюзских фондов периоды СП часто синхронизируют с семилетними периодами финансовых перспектив ЕС.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
60	<p>Planowanie krótkookresowe - planowanie dotyczące celów i działań w perspektywie bieżącej (w przypadku struktur państwa - rok, dwa; ewentualnie - w przypadku inwestycji - czas trwania inwestycji).</p>	<p>Короткострокове планування (КП) - планування, що стосується цілей і заходів у поточній часовій перспективі. У випадку державних структур - рік, два. У випадку інвестицій КП приймається на час реалізації інвестиційного проекту.</p>	<p>Краткосрочное планирование (КП) - планирование, касающееся целей и мероприятий в текущей временной перспективе. В случае государственных структур - год, два. В случае инвестиций КП принимается на время реализации инвестиционного проекта.</p>	<p>Краткосрочное планирование (КП) - планирование, касающееся целей и мероприятий в текущей временной перспективе. В случае государственных структур - год, два. В случае инвестиций КП принимается на время реализации инвестиционного проекта.</p>
61	<p>Perspektywa finansowa - jest to 7-letni cykl planowania budżetu Wspólnoty Europejskiej. Obecna perspektywa finansowa trwa od 2007 r. do 2013 r. W ramach perspektywy finansowej przyznawane są środki dla poszczególnych krajów, które następnie wydawane są w ramach programów. W związku z tym, programy finansowe ze środków UE przygotowywane są na okres trwania jednej perspektywy finansowej.</p>	<p>Фінансова перспектива - семилітній цикл планування бюджету Європейської Спільноти. Нинішня фінансова перспектива триває з 2007 до 2013 р. У рамках фінансової перспективи виділяють гроші для країн-членів ЄС, які згодом використовуються у рамках програм. У зв'язку з цим, програми, що фінансуються з фондів ЄС, плануються на період однієї фінансової перспективи.</p>	<p>Финансовая перспектива - семилетний цикл планирования бюджета Европейского Сообщества. Нынешняя финансовая перспектива началась с 2007 года и заканчивается в 2013 г. В рамках финансовой перспективы выделяются деньги для стран-членов ЕС, которые затем используются в рамках программ. В связи с этим, программы, финансирующиеся из фондов ЕС, планируются на период одной финансовой перспективы.</p>	<p>Финансовая перспектива - семилетний цикл планирования бюджета Европейского Сообщества. Нынешняя финансовая перспектива началась с 2007 года и заканчивается в 2013 г. В рамках финансовой перспективы выделяются деньги для стран-членов ЕС, которые затем используются в рамках программ. В связи с этим, программы, финансирующиеся из фондов ЕС, планируются на период одной финансовой перспективы.</p>
62	<p>Fundusze strukturalne to fundusze tworzone w budżecie Wspólnoty Europejskiej (Rozporządzenie Rady nr 1083 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiające przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1260/1999), umożliwiające pomoc w restrukturyzacji i modernizacji gospodarki krajów członkowskich drogą interwencji w kluczowych sektorach i regionach (poprawa struktury). Obecnie działają dwa fundusze strukturalne:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (Rozporządzenie (WE) nr 1080/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1783/1999), • Europejski Fundusz Społeczny (Rozporządzenie (WE) nr 1081/2006 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylające rozporządzenie (WE) nr 1784/1999). 	<p>Структурні фонди - це фонди, що формуються у бюджеті Європейської Спільноти (Розпорядження Ради № 1083 від 11 липня 2006 р., яким встановлено загальні положення щодо Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду та фонду гуртування, а також відмінено Розпорядження (ЄС) № 1260/1999), що встановлювало можливість надання допомоги у сфері реструктуризації і модернізації економіки країн-членів шляхом інтервенції у ключові сектори і регіони (покрощення структури). Нині діють два структурні фонди:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Європейський фонд регіонального розвитку (Розпорядження (ЄС) № 1080/2006 Європейського Парламенту і Ради від 5 липня 2006 р. щодо Європейського фонду регіонального розвитку та відміни розпорядження (ЄС) № 1783/1999), • Європейський соціальний фонд (Розпорядження (ЄС) № 1081/2006 Європейського Парламенту і Ради від 5 липня 2006 р. щодо Європейського соціального фонду і відміни розпорядження (ЄС) № 1784/1999). 	<p>Структурные фонды - это фонды, которые формируются в бюджете Европейского Сообщества (Распоряжение Совета № 1083 от 11 июля 2006 г., которым устанавливаются общие положения относительно Европейского фонда регионального развития, Европейского социального фонда и фонда сплочения, а также отменяется Распоряжение (ЕС) № 1260/1999), которое устанавливало возможности предоставления помощи в сфере реструктуризации и модернизации экономики стран-членов путем интервенции в ключевые секторы и регионы (улучшение структуры). Ныне действуют два структурных фонда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Европейский фонд регионального развития (Распоряжение (ЕС) № 1080/2006 Европейского Парламента и Совета от 5 июля 2006 г. относительно Европейского фонда регионального развития и отмены распоряжения (ЕС) № 1783/1999), • Европейский социальный фонд (Распоряжение (ЕС) № 1081/2006 Европейского Парламента и Совета от 5 июля 2006 г. относительно Европейского социального фонда и отмены распоряжения (ЕС) № 1784/1999). 	<p>Структурные фонды - это фонды, которые формируются в бюджете Европейского Сообщества (Распоряжение Совета № 1083 от 11 июля 2006 г., которым устанавливаются общие положения относительно Европейского фонда регионального развития, Европейского социального фонда и фонда сплочения, а также отменяется Распоряжение (ЕС) № 1260/1999), которое устанавливало возможности предоставления помощи в сфере реструктуризации и модернизации экономики стран-членов путем интервенции в ключевые секторы и регионы (улучшение структуры). Ныне действуют два структурных фонда:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Европейский фонд регионального развития (Распоряжение (ЕС) № 1080/2006 Европейского Парламента и Совета от 5 июля 2006 г. относительно Европейского фонда регионального развития и отмены распоряжения (ЕС) № 1783/1999), • Европейский социальный фонд (Распоряжение (ЕС) № 1081/2006 Европейского Парламента и Совета от 5 июля 2006 г. относительно Европейского социального фонда и отмены распоряжения (ЕС) № 1784/1999).

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
63	<p>Fundusz Spójności - instrument ekonomiczno-polityczny Komisji Europejskiej, nie należący do funduszy strukturalnych i wdrażany na poziomie wybranych państw, a nie regionów. Jego celem jest ułatwienie integracji słabszej rozwiniętych krajów poprzez budowę m.in. więksich sieci transportowych oraz obiektów infrastruktury ochrony środowiska o dużym obszarze oddziaływania. Kryterium alokacji środków finansowych tego funduszu jest Produkt Narodowy. Ważną na jednego mieszkańca nieprzekraczającą 90% średniego poziomu UE.</p>	<p>Фонд гуртування - економічно-політичний інструмент Європейської Комісії, що не відноситься до структурних фондів і реалізовується на рівні вибраних держав, а не регіонів. Його мета - полегшення інтеграції слабше розвинувтих країн членів шляхом будівництва, зокрема, великих транспортних мереж та об'єктів інфраструктури охорони довкілля з великим діапазоном дії. Критерієм алокації фінансових засобів цього фонду є Валовий національний продукт бруцто на одного мешканця, що не перевищує 90% середнього рівня по ЄС.</p>	<p>Фонд сплочення - економічески-політический инструмент Европейской Комиссии, который не относится к структурным фондам и реализуется на уровне избранных государств, а не регионов. Его цель - облегчение интеграции слабее развитых стран-членов путем строительства, в частности, больших транспортных сетей и объектов инфраструктуры охраны окружающей среды с большим диапазоном действия. Критерием аллокации финансовых средств этого фонда является Валовой национальный продукт бруцто на одного жителя, не превышающий 90% среднего уровня по ЕС.</p>	
64	<p>Fundusze przedakcesyjne - środki bezwrotnej pomocy finansowej udzielanej przez Unię Europejską krajom kandydującym, ich najważniejszym zadaniem jest przygotowanie tych krajów do członkostwa w UE oraz pomoc w wyrównaniu różnic gospodarczych. Do instrumentów funkcjonujących w ramach tych funduszy zaliczone zostały: PHARE, ISA, SAPARD.</p>	<p>Передступні/передпрієднєвчі Фонди ЄС - засоби незворотної фінансової допомоги, яку надає Європейський Союз країнам-кандидатам. Їх найважливішим завданням є підготовка кандидатів до членства в ЄС та допомога у вирівнюванні відмінностей в рівнях економічного розвитку. До інструментів, що функціонували в рамках цих фондів відносять: PHARE, ISA, SAPARD.</p>	<p>Представительные Фонды ЕС - средства невозвратной финансовой помощи, которую Европейский Союз предоставляет странам-кандидатам. Их самой важной задачей является подготовка стран-кандидатов к членству в ЕС и помощь в выравнивании отличий в уровнях экономического развития. К инструментам, которые функционировали в рамках этих фондов, относят: PHARE, ISA, SAPARD.</p>	
65	<p>Planowanie zintegrowane terytorialnie - proponowana zasada planowania wykorzystania środków UE w perspektywie finansowej 2014-20; jej istotą jest, jak najwyższy stopień zintegrowania planowania celów i działań na danym obszarze w kwestiach gospodarczych, społecznych i środowiskowych tak aby umożliwić zintegrowane, synergetyczne wykorzystanie środków pochodzących z różnych źródeł (różne priorytety tego samego programu operacyjnego, a także różne programy operacyjne, nawet w ramach tego samego projektu).</p>	<p>Інтегроване територіальне планування - пропонує принцип планування використання засобів ЄС для фінансової перспективи 2014-2020 рр. Його суть - максимально високий рівень інтегрування планування цілей і заходів для даної території в економічній, соціальній сферах та у сфері охорони навколишнього середовища. Планування повинно відбуватися таким чином, щоб забезпечувати можливість інтегрованого, синергійного використання фінансових засобів із різних джерел (різні пріоритети тієї ж операційної програми, а також різні операційні програми, навіть у рамках одного проекту).</p>	<p>Интегрированное территориальное планирование - предлагаемый Еврокомиссией принцип планирования использования средств ЕС для финансовой перспективы 2014-2020 гг. Его суть - максимально высокий уровень интегрирования планирования целей и мероприятий для данной территории в экономической, и социальной сферах, а также в сфере охраны окружающей среды. Планирование должно проводиться таким образом, чтобы была обеспечена возможность интегрированного, синергичного использования финансовых средств из разных источников (разные приоритеты одной и той же операционной программы, а также разные операционные программы, даже в рамках одного проекта).</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
66	<p>Wielopoziomowe współzrządzenie. Koncepcja wielosegmentowego zarządzania politycznego (multi-level governance) wychodzi z założenia, że trwała konsekwencja procesu integracji europejskiej jest, zataracie podziału na klasycznie rozumiane funkcje zewnętrzne i wewnętrzne państwa. Kwestionuje ona tradycyjny model zarządzania polityką w państwie oparty o rząd (government) na rzecz harmonijnego zarządzania sprawami publicznymi (governance) przez strukturę ponadnarodową, samorząd terytorialny i organizację obywatelską i gospodarczą. Dominium władzy skupionej w centralnych ośrodkach państwowych ulega dziś bowiem wyraźnej dyfuzji; rozchodzą się w czterech niezależnych kierunkach - ku organizmom ponadnarodowym, ku samorządom terytorialnym, ku niezależnym strukturom globalnego rynku oraz ku samoorganizującemu się społeczeństwu. W ten sposób wytworza się układ wielu segmentów, które odpowiedzialne są, każdy w swoim zakresie, za funkcjonowanie sieci publicznej.</p>	<p>Багаторівневе управління. Концепція багатосегментного управління (multi-level governance) базується на тому, що тривалим наслідком процесу європейської інтеграції є стирання поділу на класично трактовані зовнішні та внутрішні функції держави. Ставлячи під сумнів традиційну модель управління політикою в державі, що спирається на уряд (government), вона робить ставку на гармонійне управління публічними справами (governance) через наднаціональні структури, органи місцевого самоврядування та економічні й громадські організації. Правління влади, зосередженої в центральних державних структурах, нині зазнає відчутної дифузії, розгалужуючись в чотириох незалежних напрямках: до неурядових структур, до органів місцевого самоврядування, до незалежних структур глобального ринку та до суспільства, що самоорганізовується. Таким чином формується система багатьох сегментів, кожен з яких (у своїй сфері) відповідає за функціонування публічної сфери.</p>	<p>Многоуровневое управление. Концепция многоsegmentного управления (multi-level governance) базируется на том, что длительным следствием процесса европейской интеграции является стирание разделения на классически понимаемые внешние и внутренние функции государства. Ставя под сомнение традиционную модель управления политикой в государстве, опирающуюся на правительство (government), данная концепция делает ставку на гармоничное управление публичными делами (governance) через наднациональные структуры, органы местного самоуправления, а также экономические и общественные организации. Правление власти, сосредоточенной в центральных государственных структурах сегодня претерпевает ошутимую диффузию, разветвляясь в четырех независимых направлениях - к неправительственным структурам, к органам местного самоуправления, к независимым структурам глобального рынка и к самоорганизующемуся обществу. Таким образом, формируется система многих сегментов, каждый из которых (в своей сфере) отвечает за функционирование публичной сферы.</p>	
67	<p>Strategiczne wytyczne Wspólnoty dla spójności na lata 2007-2013 - strategiczny dokument obejmujący ogólny zakres polityki spójności oraz określając priorytety (ramy dla interwencji funduszy) dla państw członkowskich i regionów korzystających z wsparcia w ramach funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności. SWW określał kierunki realizacji polityki spójności Unii Europejskiej w latach 2007-2013. Identyfikują obszary, w których polityka spójności może najskuteczniej przyczynić się do realizacji priorytetów Wspólnoty zorientowanych na osiągnięcie celów odnowionej Strategii Lizbońskiej.</p>	<p>Стратегічні рекомендації Спільноти (СРС) для гуртування на 2007-2013 рр. - стратегічний документ, що включає загальні рамки політики гуртування та визначає пріоритети (рамки для інтервенції фондів) для країн-членів та регіонів, що отримують підтримку із структурних фондів і Фонду Гуртування. СРС визначають напрямки реалізації політики гуртування на 2007-2013 рр. та ідентифікують сфери, в яких політика гуртування може найбільш ефективно спричинитися до реалізації пріоритетів Спільноти, орієнтованих на досягнення цілей оновленої Лісабонської стратегії.</p>	<p>Стратегические рекомендации Сообщества (СРС) для сплочения на 2007-2013 гг. - стратегический документ, содержащий общие рамки политики сплочения и определяет приоритеты (рамки для интервенции фондов) для стран-членов и регионов, которые получают поддержку из структурных фондов и Фонда Сплочения. СРС определяют направления реализации политики сплочения на 2007-2013 гг., а также идентифицируют сферы, в которых политика сплочения может наиболее эффективно благоприятствовать реализации приоритетов Сообщества, ориентированных на достижение целей обновленной Лиссабонской стратегии.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
68	<p>Narodowe Strategie spójności</p> <p>Document określający strategię rozwoju społeczno-gospodarczego oraz sposób wdrażania funduszy unijnych w Polsce w latach 2007-2013.</p> <p>Opracowanie NSS i jej akceptacja przez Komisję Europejską była niezbędna do rozporządzenia procesu wdrażania w Polsce programów finansowanych z funduszy europejskich.</p>	<p>Національні стратегічні рамки співдіювання (НСР)/Національна стратегія гуртування (НСГ)</p> <p>Документ окреслює стратегію соціально-економічного розвитку та методи використання/реалізації євросоюзських фондів у Польщі в 2007-2013 рр. Розробка НСГ та її схвалення Європейською Комісією були необхідні для того, щоб розпочати процес реалізації у Польщі програм, фінансованих з євросоюзських фондів.</p>	<p>Национальные стратегические рамки сотрудничества (НСР)/Национальная стратегия сплочения (НСС)</p> <p>Документ определяет стратегию социально-экономического развития и методы использования/реализации евросоюзных фондов в Польше на 2007-2013 гг. Разработка НСС и ее утверждение Европейской Комиссией было необходимо для того, чтобы начать процесс реализации в Польше программ, финансируемых из евросоюзных фондов.</p>	
69	<p>Umowa partnerska - dokument przygotowany przez państwo członkowskie z udziałem partnerów zgodnie z podjęciem opartym na wielopozomowym sprawowaniu rządów, który określa strategię państwa członkowskiego, jego priorytety i warunki realizacji i skutecznego korzystania z funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych w celu realizacji unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu, i który został zatwierdzony przez Komisję w następstwie oceny i dialogu z państwem członkowskim.</p>	<p>Партнерська угода (ПУ) - документ, підготовлений державою-членом ЄС за участю партнерів, відповідно до підходу, що базується на принципах багаторівневого управління. ПУ окреслює стратегію країни-члена, її пріоритети та умови ефективного і результативного використання фондів, включених до спільних стратегічних рамок, з метою реалізації євросоюзської стратегії інтелегентного, стабільного економічного зростання, сприяючого соціальному включенню. Цей документ затверджує Європейська Комісія за результатами оцінки та після проведення відповідних переговорів з країною-членом ЄС.</p>	<p>Партнерское соглашение - документ, подготовленный государством-членом ЕС при участии партнеров, в соответствии с подходом, базирующимся на принципах многоровневого управления. ПС определяет стратегию страны-члена, ее приоритеты, а также условия эффективного и результативного использования фондов, включенных в совместные стратегические рамки, с целью реализации евросоюзной стратегии интеллигентного, стабильного экономического роста, благоприятствующего социальному включению. Этот документ утверждает Европейская Комиссия по результатам оценки и после проведения соответствующих переговоров со страной-членом ЕС</p>	
70	<p>Wspólne ramy strategiczne - dokument przekładający ogólne i szczegółowe cele unijnej strategii na rzecz inteligentnego, trwałego wzrostu gospodarczego sprzyjającego włączeniu społecznemu na kluczowe działania dla funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych, ustanawiając dla każdego celu tematyczne kluczowe działania, które mają być wspierane z tych funduszy, oraz mechanizmy mające na celu zapewnienie spójności i zgodności programowania funduszy objętych zakresem wspólnych ram strategicznych z politykami gospodarczymi i politykami zatrudnienia w państwach członkowskich i w Unii.</p>	<p>Єдині стратегічні рамки (ЄСР) - документ, у якому загальні і детальні цілі євросоюзської стратегії інтелегентного, стабільного економічного зростання, сприяючого соціальному включенню, розписані на ключові заходи/дії для фондів, включених до ЄСР. Цей документ встановлює для кожної тематичної цілі ключові заходи/дії, що мають підтримуватися з цих фондів, а також механізми, що мають гарантувати зв'язність і відповідність програмування фондів, включених до спільних стратегічних рамок, економічними політиками і політиками сприяння працевлаштуванню в країнах-членах Євросоюзу.</p>	<p>Единые стратегические рамки (ЕСР) - документ, в котором расписаны общие и детальные цели евросоюзной стратегии интеллигентного, стабильного экономического роста, благоприятствующего социальному включению, на ключевые мероприятия/действия для фондов, включенных в ЕСР. Этот документ устанавливает для каждой тематической цели ключевые мероприятия/действия, которые должны подддерживаться из этих фондов, а также механизмы, которые должны гарантировать связность и соответствие программирования фондов, включенных в ЕСР, экономическим политикам и политикам благоприятствования трудоустройству в странах-членах Евросоюза.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
71	<p>Długookresowa strategia rozwoju kraju - dokument określający główne trendy, wyzwania, i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmujący okres co najmniej 15 lat.</p>	<p>Довгострокова стратегія розвитку країни - документ (на період, що найменше 15 років), що окреслює головні тренди, виклики і сценарії соціально-економічного розвитку країни та напрямки її просторового розвитку, з урахуванням принципу стабільного розвитку.</p>	<p>Долгосрочная стратегия развития страны - документ (на период, по меньшей мере, до 15 лет), который определяет главные тренды, вызовы и сценарии социально-экономического развития страны и направления ее пространственного развития, с учетом принципа стабильного развития.</p>	
72	<p>Średniookresowa strategia rozwoju kraju - dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, obejmujący okres 4-10 lat, realizowany przez strategię rozwoju oraz przy pomocy programów, z uwzględnieniem okresu programowania Unii Europejskiej.</p>	<p>Середньострокова стратегія розвитку країни (ЄСРК) - документ (на період від 4 до 10 років), що окреслює базові детермінанти, цілі і напрями розвитку країни у соціальному, економічному, регіональному і просторовому вимірах. ЄСРК реалізовується через стратегії розвитку та за допомогою програм, з урахуванням періоду програмування Європейського Союзу.</p>	<p>Среднесрочная стратегия развития страны (ЄСРК) - документ (на период от 4 до 10 лет), определяющий базовые детерминанты, цели и направления развития страны в социальном, экономическом, региональном и пространственном измерениях. ССРК реализуется через стратегии развития и при помощи программ, с учетом периода программирования Европейского Союза.</p>	
73	<p>Krajowa strategia rozwoju regionalnego - dokument, który określa:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju regionalnego; 2. politykę państwa wobec regionów, ich grup lub obszarów problemowych; 3. zasady oraz mechanizmy współpracy oraz koordynacji działań podejmowanych przez Radę Ministrów na poziomie krajowym, z działaniami podejmowanymi przez samorząd terytorialny na poziomie regionu. 	<p>Національна/загальнодержавна стратегія регіонального розвитку - документ, що визначає:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. детермінанти, цілі і напрями регіонального розвитку; 2. політику держави щодо регіонів, їх груп або проблемних територій; 3. принципи та механізми співпраці, а також координації заходів/дій, здійснюваних Радою Міністрів на національному рівні, із заходами/механізмами, реалізованими органами місцевого самоврядування на рівні регіону. <p>Національна/загальнодержавна стратегія регіонального розвитку Польщі повинна містити елементи, викладені в абз. 1 ст. 12а Закону «Про принципи реалізації політики розвитку» в регіональному розрізі, а також враховувати положення:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. середньострокової стратегії розвитку країни; 2. інших стратегій розвитку. 	<p>Национальная/общегосударственная стратегия регионального развития - документ, который определяет:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. детерминанты, цели и направления регионального развития; 2. политику государства в отношении регионов, групп регионов либо проблемных территорий; 3. принципы и механизмы сотрудничества, а также координации мероприятий/действий, осуществляемых Советом Министров на национальном уровне, с мероприятиями/действиями, реализуемыми органами местного самоуправления на уровне региона. <p>Национальная/общегосударственная стратегия регионального развития Польши должна включать элементы, определенные абз. 1 ст. 12а Закона «О принципах реализации политики развития» в региональном разрезе, а также учитывать положения:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. среднесрочной стратегии развития страны; 2. Других стратегий развития. 	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
74	<p>Strategia ponadregionalna - dokument określający podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju w danych obszarach wskazanych w średniookresowej strategii rozwoju kraju, odnoszące się do rozwoju regionów, rozwoju przestrzennego, sektorów lub dziedzin, realizowane przy pomocy programów.</p>	<p>Над регіональна стратегія - документ, що окреслює базові детермінанти, цілі і напрями розвитку в даних сферах, вказаних у середньостроковій стратегії розвитку країни, що стосуються розвитку регіонів, просторового розвитку, секторів або галузей. Реалізовується за допомогою програм.</p>	<p>Надрегиональная стратегия - документ, определяющий базовые детерминанты, цели и направления развития в данных сферах, указанных в среднесрочной стратегии развития страны, которые касаются развития регионов, пространственного развития, секторов либо отраслей. Реализуется при помощи программ.</p>	
75	<p>Strategia rozwoju województwa - dokument strategiczny, wyznaczający główne kierunki rozwoju regionu. Jest podstawowym narzędziem prowadzonej przez samorząd województwa polityki regionalnej. Strategia rozwoju województwa, uwzględniająca w szczególności następujące cele:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pobudzenie aktywności gospodarczej; • podniesienie poziomu konkurencyjności i innowacyjności gospodarki województwa; • zachowanie wartości środowiska kulturowego i przyrodniczego przy uwzględnieniu potrzeb przyszłych pokoleń; • Określone w strategii długoterminowe cele zapewnienia ciągłości prowadzonej przez samorząd polityki regionalnej, niezależnie od zmian kadencji Sejmiku. Strategia ma charakter ogólny, gdyż koncentruje się na najważniejszych zagadnieniach. Stanowi jednocześnie podstawę wypracowania programów o charakterze operacyjnym krótszym okresie realizacji, często odnoszących się do określonych dziedzin. Można powiedzieć, że strategia odpowiada na pytanie - co chcemy osiągnąć?, natomiast programy - w jaki sposób, za pomocą jakich instrumentów chcemy to osiągnąć? • Strategia rozwoju województwa uwzględnia cele średniookresowej strategii rozwoju kraju, krajowej strategii rozwoju regionalnego a także odpowiednich strategii ponadregionalnych oraz jest spójna z planem zagospodarowania przestrzennego województwa. 	<p>Стратегія розвитку воєводства (СРВ) - стратегічний документ, що визначає головні напрями розвитку регіону. СРВ є базовим інструментом регіональної політики, яку здійснює орган самоврядування воєводства. Приймається ухвалою Сеймику воєводства. СРВ враховує, зокрема, такі цілі:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулювання економічної активності; • підвищення рівня конкурентоспроможності та інноваційності економіки воєводства; • збереження цінностей культурного та природного середовища з урахуванням потреб майбутніх поколінь; • Вписані у стратегії довгострокові цілі гарантують послідовність реалізованої ОМС регіональної політики незалежно від змін каденції Воєвдського Сеймику. Стратегія має загальний характер і становить основу для розробки операційних програм - документів з коротшим терміном реалізації, орієнтованих на конкретні галузі. Можна сказати, що стратегія відповідає на питання «чого хочемо досягти», а програми - «яким чином та за допомогою яких інструментів»; • СРВ враховує цілі середньострокової стратегії розвитку країни, національної стратегії регіонального розвитку, а також відповідних над регіональних стратегій і має бути зв'язана з планом просторового розвитку воєводства. 	<p>Стратегия развития воєводства (СРВ) - стратегический документ, определяющий главные направления развития региона. СРВ является базовым инструментом региональной политики, которую осуществляет орган самоуправления воєводства. Принимается постановлением Сеймика воєводства. СРВ учитывает, в частности, такие цели:</p> <ul style="list-style-type: none"> • стимулирование экономической активности; • повышение уровня конкурентоспособности и инновационности экономики воєводства; • сохранение ценностей культурной и природной среды с учетом потребностей грядущих поколений; • Выписанные в стратегии долгосрочные цели гарантируют последовательность реализуемой ОМС региональной политики не зависимо от изменения каденции/Созыва Воєвдского Сеймика. Стратегия имеет общий характер и является основанием для разработки операционных программ - документов с более кратким сроком реализации, ориентированных на конкретные отрасли. Можно сказать, что стратегия отвечает на вопрос «чего хотим достичь», а программы - каким образом и при помощи каких инструментов; • СРВ учитывает цели среднесрочной стратегии развития страны, национальной стратегии регионального развития, а также соответствующих надрегиональных стратегий и, должна быть связана с планом пространственного развития воєводства. 	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
76	<p>Strategia rozwoju powiatu - koncepcja systemowego działania ujęta w formie dokumentu programowego, przyjmującego takie kierunki oraz priorytetowe działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w Strategii Rozwoju stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół niej ustalenie koncentrują się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańcom Gminy oraz tworzenia sprzyjających warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego. Strategia jest przyjmowana na Uchwałę Rady Gminy.</p>	<p>Стратегія розвитку повіту (СРП) - концепція системних заходів вписана у форми програмного документу, що приймається ухвалою ради повіту. СРП комплексно визначає перспективні цілі розвитку (та їх верифікацію) на кількарічний період, які має реалізовувати правління повіту/бургомістр/президент міста (на правах повіту).</p>	<p>Стратегия развития повіта - концепция системных мероприятий, расписанная в форме программного документа, который принимается постановлением совета повіта. СРП комплексно определяет на несколько лет перспективные цели развития (и их верификацию), которые должны реализовываться правлением повіта/бургомистр/президент города (на правах повіта).</p>	
77	<p>Strategia rozwoju gminy - długookresowy plan działania, określający strategiczne cele rozwoju Gminy i przyjmujący także kierunki oraz priorytetowe działania, które są niezbędne dla realizacji przyjętych zamierzeń rozwojowych. Ustalenia zawarte w Strategii Rozwoju stanowią podstawę do prowadzenia przez władze Gminy długookresowej polityki rozwoju społeczno-gospodarczego. Wokół niej ustalenie koncentrują się działania władz samorządowych, zmierzające do zapewnienia jak najlepszych warunków życia mieszkańców Gminy oraz tworzenia sprzyjających warunków dla dalszego rozwoju gospodarczego. Strategia jest przyjmowana na Uchwałę Rady Gminy.</p>	<p>Стратегія розвитку гміни (СРГ) - довгостроковий план заходів/дій, що визначає стратегічні цілі розвитку гміни і приймає такі напрями і пріоритети заходів, які необхідні для реалізації прийнятих цілей розвитку. Положення СРГ становлять базу для реалізації органом самоврядування гміни довгострокової політики соціально-економічного розвитку. Навколо її положень концентруються заходи ОМС, спрямовані на забезпечення якомога кращих умов життя мешканців гміни та створення сприятливих умов для подальшого економічного розвитку. СРГ приймається ухвалою Ради Гміни.</p>	<p>Стратегия развития гміны (СРГ) - долгосрочный план мероприятий/действий, который определяет стратегические цели развития гміны и принимает такие направления и приоритеты мероприятий, которые необходимы для реализации принятых целей развития. Положения СРГ являются базой для реализации органом самоуправления гміны долгосрочной политики социально-экономического развития. Вокруг ее положений концентрируются мероприятия ОМС, направленные на обеспечение как можно лучших условий жизни жителей гміны и создания благоприятствующих условий для дальнейшего экономического развития. СРГ принимается постановлением сонета гміны.</p>	
78	<p>Program operacyjny - Dokument przyjęty przez Komisję, służący wdrażaniu PWW (CSF) i składający się ze spójnego zestawienia priorytetów, zawierającego działania wieloletnie, które mogą być wdrażane przez jeden lub kilka Funduszy, jeden lub kilka innych dostępnych instrumentów finansowych oraz EIB. Programami operacyjnymi są krajowe programy operacyjne i regionalne programy operacyjne.</p>	<p>Операційна програма - документ, прийнятий Європейською Комісією, що служить реалізації «Основ підтримки спільноти» (Community Support Framework - CSF). Складається зі зв'язаного співставлення пріоритетів, що містять багаторічні заходи, які можуть бути реалізовані як одним, так і кількома фондами, одним або кількома іншими доступними фінансовими інструментами, а також Європейським інвестиційним банком (ЕІБ). Операційними програмами є також національні операційні програми та регіональні операційні програми.</p>	<p>Операційная программа - документ, принятый Европейской Комиссией, который служит реализации «Основ поддержки Сообщества» (Community Support Framework - CSF). Составляет из связанного сопоставления приоритетов, включающих многолетние мероприятия, которые могут быть реализованы как одним, так и несколькими фондами, одним либо несколькими другими доступными финансовыми инструментами, а также Европейским инвестиционным банком (ЕИБ). Операционными программами являются также национальные операционные программы и региональные операционные программы.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
79	<p>Program rozwoju - programy rozwoju - dokumenty realizujące cele zawarte w strategiach rozwoju, o których mowa w art. 9 pkt 3, w tym programy wojewódzkie, w rozumieniu ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, oraz programy wieloletnie, o których mowa w przepisach o finansach publicznych.</p>	<p>Програма розвитку - документ для реалізації цілей, що окреслені у стратегії розвитку. Визначає цілі, пріоритети і засади здійснення заходів, а також включає бюджет, призначений на їх реалізацію.</p> <p>Програми розвитку приймаються на рівні ЄС, на національному рівні (країни-члени ЄС) та на регіональному рівні (у Польщі - на рівні воєводства). Законодавчо у Польщі це врегульовується законами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Про самоврядування воєводства» від 5 червня 1998 року (воєводські програми); • Про публічні фінанси» (багаторічні програми). 	<p>Програма розвитку - документ на реалізацію цілей, виписаних в стратегії розвитку. Окремі ділять цілі, пріоритети і принципи здійснення заходів, а також включає бюджет, а також включає бюджет, призначений для їх реалізації.</p> <p>Програми розвитку приймаються на рівні ЄС, на національному рівні (країни-члени ЄС) та на регіональному рівні (в Польщі - на рівні воєводства).</p> <p>Законодавально в Польщі це регулюється законодавчими законами:</p> <ul style="list-style-type: none"> • О самоуправленні воєводства» от 5 июня 1998 года (воєводские программы); • О публичных финансах» (многолетние программы). 	
80	<p>Konsepcja przestrzennego zagospodarowania kraju (KPZK) - jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. Została opracowana zgodnie z zapisami ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym z 27 marca 2003 roku. Zgodnie z wymogami ustawowymi określono także wynikające z KPZK 2030 ustalenia i zaliczenia dla przygotowywania planów zagospodarowania przestrzennego województw (pzw).</p> <p>W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju, służące jej urzeczywistnieniu oraz wskazano zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych mających istotny wpływ terytorialny. Tym samym KPZK 2030 ma wiele cech strategii ogólnorozywojowej, łącząc elementy zagospodarowania przestrzennego z szukaniami rozwoju społeczno-gospodarczego.</p>	<p>Концепція просторового розвитку країни (КПРК) - найважливіший загальнодержавний стратегічний документ у сфері просторового розвитку країни. Розроблена на підставі положень закону «Про просторове планування і просторовий розвиток» від 27 березня 2003 року. Відповідно до вимог закону окреслено (виникаючи з КПРК 2030) також установки та рекомендації щодо підготовки планів просторового розвитку воєводства (ППРВ).</p> <p>У документі представлено бачення просторового розвитку країни в перспективі 20 найближчих років, окреслено цілі і напрями політики просторового розвитку країни, що мають служити їх реалізації, а також визначено принципи та механізми координатії та реалізації публічних/державних політик розвитку, що мають суттєвий вплив на території. Таким чином, поєднуючи елементи просторового розвитку з факторами соціально-економічного розвитку, КПРК 2030 має багато ознак, характерних для загальної стратегії розвитку.</p>	<p>Концепция пространственного развития страны (КПРС) - самый важный общегосударственный стратегический документ в сфере пространственного развития страны. КПРС разработана на основании положений закона «О пространственном планировании и пространственном развитии» от 27 марта 2003 года. В соответствии с требованиями закона определены (вытекающие из КПРС 2030) также установки и рекомендации относительно подготовки планов пространственного развития воєводства (ППРВ).</p> <p>В документе представлено виденье пространственного развития страны в перспективе 20 ближайших лет, определены цели и направления политики пространственного развития страны, которые должны служить их реализации, а также указаны принципы и механизмы координации и реализации публичных политик развития, имеющее существенное влияние на территории. Таким образом, соединяя элементы пространственного развития с факторами социально-экономического развития, КПРС 2030 имеет много черт, характерных для общей стратегии развития.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
81	<p>Plan zagospodarowania przestrzennego regionu - planowanie regionalne. Głównym urządzeniem w ramach planowania przestrzennego na szczeblu regionalnym jest plan zagospodarowania przestrzennego województwa uchwalony przez sejmik województwa. Plan ten służy przede wszystkim koordynacji zamierzeń organizacyjnych, społecznych, gospodarczych i innych będących przedmiotem zainteresowania samorządu wojewódzkiego. Jest także instrumentem realizacji przedsięwzięć centralnej administracji rządowej o charakterze ponadregionalnym (krajowym) na obszarze województwa.</p>	<p>План просторового розвитку регіону (ППРР). Головним юридичним інструментом просторового планування на регіональному рівні є план просторового розвитку воєводства, який ухвалює сеймик воєводства. Цей план служить перш за все координації організаційних, соціальних, економічних та інших заходів, що є предметом зацікавлення органу самоврядування. ППРР є також інструментом реалізації на території воєводи заходів центральної урядової адміністрації надрегіонального (національного/загальнодержавного) характеру.</p>	<p>План пространственного развития региона. Главным юридическим инструментом пространственного планирования на региональном уровне является план пространственного развития воєводства, который принимает сеймик воєводства. Этот план служит, прежде всего, координации организационных, социальных, экономических и других мероприятий, являющихся предметом заинтересованности органа самоуправления. ППРВ это также инструмент реализации на территории воєводства мероприятий центральной правительственной администрации надрегионального (национального/общегосударственного) характера.</p>	
82	<p>Miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego - przepis gminny, ustalający przeznaczenie terenów na różne cele w całej gminie bądź w jej części. Reguluje także zasady zagospodarowania obiektów podlegających ochronie, zasady obsługi urządzeń infrastruktury technicznej oraz lokalne warunki i zasady zabudowy i podziału terenów na działki budowlane. Jest podstawą do wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.</p>	<p>Місцевий план просторового розвитку (МПРР) - гмінне положення, що визначає призначення територій під різні цілі у всій гміні або в її частині. МПРР також регулює принципи благоустрою об'єктів, що підлягають охороні, принципи обслуговування обладнання технічної інфраструктури, а також локальні (місцеві) умови та принципи забудови і поділу територій на будівельні ділянки. МПРР є базовим документом для видачі рішень про умови забудови і благоустрою території.</p>	<p>Местный план пространственного развития (МПРР) - гминное положение, которое определяет выделение территорий под разные цели во всей гмине либо в ее части. МПРР также регулирует принципы благоустройства объектов, которые подлежат охране, принципы обслуживания технической инфраструктуры, а также локальные (местные) условия и принципы застройки, разбивки территории повята на строительные участки. МПРР является базовым документом при выдаче решения об условиях застройки и благоустройства территории.</p>	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
83	<p>Zintegrowane inwestycje terytorialne (ZIT) - narzędzie do wdrażania strategii terytorialnych w sposób zintegrowany. Nie jest to działanie ani subprojekt zadnego Programu operacyjnego. Natomiast ZIT rozważa państwom członkowskim na implementację Programu operacyjnego w sposób przekojuowy oraz uzyskiwanie finansowania z różnych ośi priorytetowych jednego lub kilku Programów operacyjnych, co zapewnia implementację zintegrowanej strategii dla określonego terytorium. Dzięki temu istnienie ZIT zarówno zapewni państwową elastyczność w zakresie tworzenia Programów operacyjnych, jak i umożliwi skuteczne wdrażanie zintegrowanych działań poprzez uproszczone finansowanie.</p>	<p>Інтегровані територіальні інвестиції (ІТІ) - інструмент для інтегрованої реалізації територіальних стратегій. Це не захід/дія чи субпроект якоїсь операційної програми. Натомість ІТІ дає змогу країнам-членам імплементувати операційні програми профільним методом та оптимувати фінансування з різних пріоритетних осей однієї або кількох Операційних програм, що гарантує імплементацию інтегрованої стратегії для визначеної території. Завдяки цьому існування ІТІ забезпечить країнам-членам, з одного боку, гнучкість у сфері створення Операційних програм, а з другого, уможливить результативну реалізацію інтегрованих заходів через спрощене фінансування.</p>	<p>Интегрированные территориальные инвестиции (ИТИ) - инструмент интегрированной реализации территориальных стратегий. Это не мероприятие/действие или субпроект какой-то операционной программы. Зато ИТИ дает возможность странам-членам имплементировать Операционные программы профильным методом и получать финансирование из разных приоритетных осей одной либо нескольких Операционных программ, что гарантирует имплементацию интегрированной стратегии для определенной территории. Благодаря этому существование ИТИ обеспечит государствам-членам с одной стороны, гибкость в сфере создания Операционных программ, а с другой, даст возможность результативной реализации интегрированных мероприятий посредством упрощенного финансирования.</p>	
84	<p>Obszar strategicznej interwencji Są to obszary, wobec których: a. wymagana jest interwencja rządu, ze względu na ciężar, którego region sam nie jest w stanie udźwignąć oraz b. obszary, które ze względów społecznych, gospodarczych lub środowiskowych wymagają lub mogą w przyszłości wymagać istotny wpływ na rozwój kraju.</p>	<p>Зона стратегічного впливу (ЗСВ) ЗСВ - це сфери щодо яких: а. необхідна інтервенція уряду з огляду на складність, з якою регіон не в стані справитись самотужки та б. зони, які із соціальних, економічних чи середовищних міркувань впливають на розвиток країни або можуть суттєво впливати на нього у майбутньому.</p>	<p>Зона стратегического воздействия (ЗСВ) ЗСВ - это зоны в отношении которых: а. необходима интервенция правительства, принимаемая во внимание сложность, с которой регион не в состоянии справиться самостоятельно, б. зоны, которые по социальным, экономическим или местным соображениям влияют на развитие страны либо могут существенно влиять на него в будущем.</p>	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
85	<p>Rozwój kierowany przez społeczność lokalną - propozycja Komisji Europejskiej na okres 2014-2020 przewidująca, że fundusze objęte Wspólnymi Ramami Strategicznymi (WRS) będą wspólnie przysługiwać się do rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność.</p> <p>Głównym celem propozycji Komisji jest uproszczenie i rozszerzenie stosowania rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność jako narzędzia rozwoju. Propozycja dotyczyące rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność:</p> <ul style="list-style-type: none"> • będą zachęcać społeczności lokalne do opracowywania zintegrowanego podejścia oddolnego w okolicznościach, w których istnieje potrzeba odpowiedzi na terytorialne i lokalne wyzwania, wymagające zmian strukturalnych; • będą budować możliwości społeczności i stymulować innowacyjność (w tym innowacje społeczne), przedsiębiorczość i możliwości zmian poprzez zachęcanie do rozwoju i odkrywania niewykorzystanego potencjału z poziomu społeczności i terytoriów; • będą promować poczucie własności społeczności poprzez zwiększanie uczestnictwa w obrębie społeczności oraz budować poczucie zaangażowania i własności, które może zwiększać efektywność regulacji unijnych; • będą wspomagać zarządzanie wielopoziomowe poprzez zwiększenie lokalnym społeczeństwu kierunkowego udziału w kształtowaniu realizacji celów UE we wszystkich obszarach. 	<p>Розвиток, керований територіальню громадою - пропозиція Європейської Комісії на період 2014-2020 рр., якими передбачається, що фонди, охоплені Спільними стратегічними рамками (ССР), будуть спільно сприяти локальному (місцевому) розвитку, керованому територіальною громадою.</p> <p>Головною метою пропозиції ЄК є спрощення і розширення використання локального розвитку, керованого територіальною громадою, у якості інструмента розвитку. Пропозиція стосовно локального (місцевого) розвитку, керованого територіальною громадою:</p> <ul style="list-style-type: none"> • за обставин, при яких виникає потреба відповіді на територіальні і локальні виклики, що вимагають структурних змін, заохочуватимуть територіальні громади до розробки інтегрованого підходу знизу; • розбудовуватимуть можливості територіальної громади і стимулюватимуть інноваційність (в т.ч. соціальні інновації), підприємливість і можливості змін шляхом заохочення до розвитку і відкриття невикористаного потенціалу з рівня територіальних громад і територій; • просуватимуть серед учасників територіальної громади почуття власності шляхом розширення їх участі в межах громади, а також формуватимуть почуття залучення і власності, що може підвищувати ефективність євроспівзв'язних регулювань; • підтримуватимуть багатоглибше управління шляхом забезпечення територіальним громадам напряму повної участі у формуванні реалізації цілей ЄС у всіх сферах. 	<p>Развитие, управляемое территориальной группой - предложение Европейской Комиссии на период 2014 - 2020 гг., которыми предусматривается, что фонды, охватываемые Совместными стратегическими рамками (ССР), будут совместно благоприятствовать локальному (местному) развитию, управляемому территориальной группой.</p> <p>Главной целью предложения ЕК является упрощение и расширение использования локального (местного) развития, управляемого территориальной группой, в качестве инструмента развития. Предложения относительно локального (местного) развития, управляемого территориальной группой будут:</p> <ul style="list-style-type: none"> • в ситуациях, при которых возникает потребность ответить на территориальные и локальные вызовы, требующие структурных изменений, побуждать территориальные группы к разработке интегрированного подхода снизу; • развивать возможности территориальной группы и стимулировать инновационность и локальные инновации), предприимчивость и возможности изменений путем побуждения к развитию и открытию неиспользованного потенциала с уровня территориальной группы и территорий; • продвигать среди участников территориальной группы чувство собственности путем расширения их вовлечения в рамках группы, а также формировать чувство участия и собственности, что может повышать эффективность евроспівзв'язних регулювань; • поддерживать многоуровневое управление путем обеспечения территориальным группам направления полного участия в формировании реализации целей ЕС во всех сферах. 	
86	<p>Beneficjent - osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, której ustawa przyznaje zdolność prawną, realizująca projekty finansowane z budżetu państwa lub ze źródeł zagranicznych na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie projektu.</p>	<p>Бенефіціар - це фізична особа, юридична особа або структурна одиниця без статусу юридичної особи (надаліна правоздатність законом), що реалізовує проекти, фінансовані з державного бюджету або із закордонних джерел на підставі рішення або угоди про дофінансування проекту.</p>	<p>Бенефициарий - это физическое лицо, юридическое лицо либо структурная единица без статуса юридического лица (наделенная правоспособностью законом), которые реализуют проекты, финансируемые из государственного бюджета либо из зарубежных источников на основании решения либо соглашения о дофинансировании проекта.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
87	Institucja zarządzająca - właściwego ministra, ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego lub, w przypadku regionalnego programu operacyjnego, zarząd województwa, odpowiedzialnych za przygotowanie i realizację programu operacyjnego	Орган Управління - підрозділ відповідного міністра, зокрема, міністра з питань регіонального розвитку або, у випадку регіональних операційних програм, правління воєводства, що відповідають за підготовку і реалізацію операційної програми.	Орган Управління - структурне підрозділення відповідного міністра, наприклад, міністра по вопросам регионального развития либо, в случае региональных операционных программ, правление воєводства, которые отвечают за подготовку и реализацию операционной программы.	
88	Institucja pośrednicząca - organ administracji publicznej lub inną jednostkę sektora finansów publicznych, której została powierzona, w drodze porozumienia zawartego z instytucją zarządzającą, część zadań związanych z realizacją programu operacyjnego; instytucja pośrednicząca pełni funkcje instytucji pośredniczącej w rozumieniu art. 2 pkt 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.	Посередницький орган - орган державної/публічної адміністрації або інший структурний підрозділ сектора державних/публічних фінансів, якому доручено шляхом підписання угоди з Органом Управління частину завдань, пов'язаних із реалізацією операційної програми. Посередницький орган виконує свої функції відповідно до пункту 6 ст. 2 Розпорядження Ради (ЄС) № 1083/2006 від 11 липня 2006 р., яким введено загальні положення стосовно Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду і фонду гуртування та відмінно розпорядження (ЄС) № 1260/1999.	Посреднический орган - орган государственной/публичной администрации либо другое структурное подразделение сектора государственных/публичных финансов, которому поручено (путем подписания соглашения с Органом Управления) часть задач, связанных с реализацией операционной программы. Посреднический орган выполняет свои функции в соответствии с пунктом 6 ст. 2 Распоряжения Совета (ЕС) № 1083/2006 от 11 июля 2006 г., которым введены общие положения относительно Европейского фонда регионального развития, Европейского социального фонда и фонда сплочения, а также отменено распоряжение (ЕС) № 1260/1999.	
89	Institucja wdrażająca - podmiot publiczny lub prywatny, któremu na podstawie porozumienia lub umowy została powierzona, w ramach programu operacyjnego, realizacja zadań odnoszących się bezpośrednio do beneficjentów; instytucja wdrażająca (instytucja pośrednicząca II stopnia) pełni również funkcje instytucji pośredniczącej w rozumieniu art. 2 pkt 6 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.	Орган з реалізації - державний/публічний або приватний суб'єкт, якому на підставі договору чи угоди доручено (в рамках операційної програми) реалізацію завдань, що стосуються безпосередньо бенефіціарів. Орган з реалізації (посередницький орган II ступеня) виконує також функції посередницького органу відповідно до пункту 6 ст. 2 Розпорядження Ради (ЄС) № 1083/2006 від 11 липня 2006 р., яким введено загальні положення стосовно Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду і фонду гуртування та відмінно розпорядження (ЄС) № 1260/1999.	Реализующий орган - государственный/публичный либо частный субъект, которому на основании договора или соглашения поручена (в рамках операционной программы) реализация задач, касающихся непосредственно бенефициариев. Реализующий орган (посреднический орган II ступени) выполняет также функции посреднического органа в соответствии с пунктом 6 ст. 2 Распоряжения Совета (ЕС) № 1083/2006 от 11 июля 2006 г., которым введены общие положения относительно Европейского фонда регионального развития, Европейского социального фонда и фонда сплочения, а также отменено распоряжение (ЕС) № 1260/1999.	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
90	Institucja audytowa - organ administracji publicznej funkcjonalnie niezależny od instytucji zarządzającej oraz instytucji certyfikującej, wyznaczony dla każdego programu operacyjnego i odpowiedzialny za weryfikację skutecznego działania systemu zarządzania i kontroli; instytucja audytowa wykonuje zadania, o których mowa w art. 62 rozporządzenia Rady (WE) nr 1083/2006 z dnia 11 lipca 2006 r. ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1260/1999.	Аудиторський орган - орган державної/публічної адміністрації (функціонально незалежний від Органу Управління та Сертифікуючого Органу), визначений для кожної операційної програми і відповідальний за перевірку ефективного функціонування управління і контролю. Аудиторський орган виконує завдання, викладені у ст. 62 Розпорядження Ради (ЄС) № 1083/2006 від 11 липня 2006 р., яким введено загальні положення стосовно Європейського фонду регіонального розвитку, Європейського соціального фонду і фонду гуртування та відмінно розпорядження (ЄС) № 1260/1999.	Аудиторский орган - орган государственной/публичной администрации (функционально независимый от Органа Управления и Сертифицирующего Органа), назначаемый для каждой операционной программы и ответственный за проверку эффективного функционирования управления и контроля. Аудиторский орган выполняет задачи, изложенные в ст. 62 Распоряжения Совета (ЕС) № 1083/2006 от 11 июля 2006 г., которым введены общие положения относительно Европейского фонда регионального развития, Европейского социального фонда и фонда сплочения, а также отменено распоряжение (ЕС) № 1260/1999.	
91	Komitet monitorujący (KM) - podmiot powołany wspólnie przez KE oraz kraj beneficjenta dla celów oceny i nadzorowania danego programu. Zadaniem KM jest m.in. zatwierdzanie kosztów wyboru projektów, akceptowanie uszczegółowień programu, okresowe badanie postępu w zakresie osiągnięcia szczegółowych celów określonych w programie i uszczegółowienie programu. Jego zadaniem jest zapobieżenie jednostronnym ocenom, wypracowanie kryteriów i sposobu oceny programu, częstotliwości i zakresu analiz częściowych i końcowych.	Моніторинговий комітет (МК) - суб'єкт, що призначається спільно Єврокомісією і країною-бенефіціаром з метою оцінки моніторингу даної програми. Завдання МК полягає, зокрема, у затвердженні критеріїв вибору проектів, ухваленні детальної (уточнені) програми, періодичних перевірок досягнень у сфері реалізації конкретних цілей проекту, прописаних у програмі та уточненні програми. Його завданням є також запобігання одностронним оцінкам, розробка критеріїв та методів оцінки програми, частоти і рамок проміжного та заключного аналізу.	Мониторинговый комитет (МК) - субъект, который назначается совместно Еврокомиссией и страной-бенефициарием с целью оценки и мониторинга данной программы. Задача МК состоит, в частности, в утверждении критериев выбора проектов, принятии детализации (уточнений) программы, периодических проверках достижений в сфере реализации конкретных целей проекта, прописанных в программе и уточнении программы, прописанных в программе и уточнении программы. Его задачей является также предупреждение одностронных оценок, разработка критериев и методов оценки программы, частоты и рамок промежуточного и заключительного (итогового) анализа.	
	W skład komitetu monitorującego program wchodzi przedstawiciele strony rządowej, strony samorządowej oraz partnerów społecznych i gospodarczych.	До складу МК входять представники урядової сторони, представники органу саморядування, а також представники громадських і господарських партнерів.	В состав мониторингового комитета для программы входят представители правительства, представители органов самоуправления, а также представители общественных и хозяйственных партнеров.	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
92	<p>Kontrakt wojewódzki - instrument wspierania rozwoju regionalnego, w ramach którego samorządy otrzymują z budżetu państwa dotacje na wsparcie realizacji zadań własnych, wynikających z wojewódzkich strategii i programów rozwoju wpisywujących się w cel i priorytety strategicznych dokumentów rządowych.</p> <p>K.w. - umowa o dofinansowanie programu operacyjnego środkami pochodzącymi z budżetu państwa, państwowych funduszy celowych lub ze źródeł zagranicznych, zawierana przez ministra właściwego do spraw rozwoju regionalnego z zarządem województwa, w zakresie i na warunkach określonych przez Radę Ministrów.</p>	<p>Воеводський контракт - інструмент підтримки регіонального розвитку, в рамках якого ОМС отримують дотації на підтримку реалізації власних функцій, що випливають із воеводських стратегій і програм розвитку, що вписуються у цілі і пріоритети стратегічних урядових документів.</p> <p>В.к. - угода про доfinansування операційної програми фінансовими засобами з державного бюджету, державних цільових фондів або із закордонних джерел. Угоду підписує відповідний міністр, міністр з питань регіонального розвитку, із правлінням воеводства, в рамках і на умовах, визначених Радю Міністрів.</p>	<p>Воеводский контракт - инструмент поддержки регионального развития, в рамках которого ОМС получают дотации на поддержку реализации собственных функций, которые вытекают из воеводских стратегий и программ развития, вписывающихся в цель и приоритеты стратегических правительственных документов.</p> <p>В.к. - соглашение о дофинансировании операционной программы финансовыми средствами из государственного бюджета, государственных целевых фондов либо из зарубежных источников. Соглашение подписывает соответствующий министр, министр по вопросам регионального развития с правлением воеводства, в рамках и на условиях, которые определяет Совет Министров.</p>	
93	<p>Kontrakt terytorialny - Programowy instrument koordynacji służący poprawie efektywności działań rozwojowych (głównie inwestycyjnych) uklęsiwanych terytorialnie realizowanych przez różne podmioty publiczne i ustalonych w procesie uzgodnień pomiędzy nimi.</p> <p>Kontrakt terytorialny jest realizowany poprzez programy rozwoju, programy operacyjne, zgodnie z zapisami Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju.</p>	<p>Територіальний контракт - програмний інструмент координації, що служить підвищенню ефективності заходів (головним чином інвестиційних) у сфері розвитку, спрямованих територіально, реалізованих різними державними/публічними суб'єктами і визначених шляхом узгодження між ними.</p> <p>Територіальний контракт реалізовується через програми розвитку, операційні програми, відповідно до Закону «Про принципи реалізації політики розвитку».</p>	<p>Территориальный контракт - программный инструмент координации, который служит повышению эффективности мероприятий (главным образом инвестиционных) в сфере развития, территориальной направленности, реализованных разными государственными/публичными субъектами и определенных путем согласования между ними.</p> <p>Территориальный контракт реализовывается через программы развития, операционные программы, в соответствии с Законом «О принципах реализации политики развития».</p>	

	POLSKI	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
94	<p>Kwalifikowalność wydatków - kryteria wydatków ponoszonych w trakcie realizacji projektu oraz wdrażania, monitorowania programu, których spełnienie warunkuje otrzymanie refundacji ich części ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności.</p> <p>Wydatki poniesione w ramach programu (projektu) powinny spełniać określone kryteria co do ich współfinansowania z funduszy pomocowych, a mianowicie:</p> <ol style="list-style-type: none"> spójności z postanowieniami przyjętego programu operacyjnego określonych szczegółowo przez instytucję zarządzającą zgodnie z art. 26 ust. 1 pkt 6 Ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, dotatkowych, przewidzianych dla danego źródła finansowania, w przypadku programów finansowanych ze źródeł zagranicznych. 	<p>Кваліфікація витрат - критерії витрат, здійснюваних в період реалізації проекту та впровадження, моніторингу програми, дотримання яких обумовлює повернення із структурних фондів та фонду гуртування частини вкладених коштів.</p> <p>Витрати, що мали місце в ході реалізації програми (проєкту), мають відповідати певним критеріям щодо їх співфінансування з фондів допомоги, а саме:</p> <ol style="list-style-type: none"> зв'язності з положеннями прийнятої операційної програми, чітко окресленим органом управління відповідно до абз. 1 пункту 6 ст. 26 Закону від 6 грудня 2006 р. «Про принципи реалізації політики розвитку», додатковим, передбаченим для даного джерела фінансування (у випадку програм, що фінансуються із закордонних джерел). 	<p>Квалификация затрат - критерии расходов, осуществляемых в период реализации проекта и внедрения, мониторинга программы, выполнение которых обуславливает возврат из структурных фондов и Фонда сплочения части вложенных средств.</p> <p>Расходы, которые имели место в ходе реализации программы (проекта), должны отвечать определенным критериям относительно их софинансирования из фондов помощи, а именно:</p> <ol style="list-style-type: none"> связности с положениями принятой операционной программы, четко определенным органом управления в соответствии с абз. 1 пункта 6 ст. 26 Закона от 6 декабря 2006 г. «О принципах реализации политики развития», дополнительным, предусмотренным для данного источника финансирования (в случае программ, которые финансируются из зарубежных источников). 	
95	<p>Projekt - przedsięwzięcie realizowane w ramach programu operacyjnego na podstawie decyzji lub umowy o dofinansowanie, zawieranej między beneficjentem a instytucją zarządzającą, instytucją pośredniczącą lub instytucją wdrażającą.</p> <p>W ujęciu Komisji Europejskiej projekt jest określany jako „szerokie działanie o określonych celach zmierzających do osiągnięcia wyuczonego wyniku w określonych ramach czasowych” (w odróżnieniu od programu, który jest definiowany jako szereg projektów posiadających swój wspólny cel nadrzędny).</p> <p>Innymi słowy i rozszerzając nieco - projekt to właściwie każde samodzielne przedsięwzięcie, możliwe do wyodrębnienia, mające jednoznacznie zdefiniowany konkretny i wykonalny cel, posiadające przypisaną, wyodrębnioną budżet lub inne zasoby oraz zamknięty harmonogram realizacji od-do. Do tego dodać należy konieczne: projekt to przedsięwzięcie, które służy wywołaniu czy spowodowaniu jakiegś zmiany jakościowej, zmiany na lepsze.</p>	<p>Проєкт - захід, що реалізовується в рамках операційної програми на підставі рішення або угоди про доfinansування, підписаної між бенефіціаром та органом управління, посередницьким органом або органом із реалізації.</p> <p>В документах Європейської Комісії проєктом називають «низку заходів із окресленими цілями, що мають на меті досягнення конкретну і реальну для втілення мету, має розписаний окремий бюджет або інші засоби, а також план-графік реалізації (від - до). обов'язковою характеристикою проєкту є така: проєкт - це захід, який служить досягненню якогось якісної зміни, зміни на краще.</p>	<p>Проект - мероприятие, реализуемое в рамках операционной программы на основании решения либо соглашения о дофинансировании, подписанного между бенефициаром и органом управления, посредническим органом либо реализующим органом.</p> <p>В документах Европейской Комиссии проектом называют «набор мероприятий с определенными целями, которые имеют своей целью достижение предусмотренного результата в определенных временных рамках» (в отличие от «программы», которую определяют как «набор проектов имеющих свою общую высшую цель»).</p> <p>Другими словами и немного шире: проект - это любое самостоятельное мероприятие, которое можно выделить, которое имеет однозначно сформулированную конкретную и реальную для достижения цель, имеет расписанный отдельный бюджет либо другие средства, а также план-график реализации (от - до). Обязательной характеристикой чертой проекта является также и то, что проект - это мероприятие, направленное на достижение какого-то качественного изменения, изменения к лучшему.</p>	

	ПОЛЬСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
96	<p>Drzewo celów - jest graficznym schematem którego prezentuje podział ogólnych celów na poszczególne sfer. Szczyt schematu jest interpretowany jako cele, a rebra lub łuki - jako powiązania między celami. Metoda drzewa celów jest główną uniwersalną metodą analizy systemowej. Drzewo celów powiązuje cele wyższego rzędu z konkretnymi narządami do ich realizacji na niższym szczeblu poprzez szereg pośrednich ogniw.</p> <p>Drzewo celów łączy cele perspektywiczne z konkretnymi zadaniami na każdym szczeblu hierarchii. Cel wyższego rzędu (generalny, główny cel) odpowiada szczytowi drzewa, w gałęziach drzewa znajdują się lokalne cele (zadania), które mają zapewnienie osiągnięcia celów głównego rzędu. Głównym wyznacznikiem do drzewa celów jest brak cykli. Prezentacja celów zaczyna się od górnego rzędu, potem one są konkretyzowane. Główną zasadą rozdzielania celów jest ich pełność - każdy cel głównego rzędu ma być zaprezentowana w postaci podcelów następnego rzędu, w taki sposób, żeby połączenie podcelów sankwicie określało cel wyższego.</p>	<p>Дерево цілей - це графічна схема, яка демонструє розбивку загальних цілей на підцілі. Вершина схеми інтерпретується як цілі, ребра або дуги - як зв'язки між цілями. Метод дерева цілей є головним універсальним методом системного аналізу. Дерево цілей пов'язує цілі вищого рівня з конкретними засобами їх досягнення на нижньому виробничому рівні через ряд проміжних ланок.</p> <p>Дерево цілей пов'язує між собою перспективні цілі та конкретні завдання на кожному рівні ієрархії. Мета вищого порядку (генеральна, головна мета) відображає вершину дерева, в гілках дерева розташовуються локальні цілі (завдання), які забезпечують досягнення цілей верхнього рівня. Основною вимогою до дерева цілей є відсутність циклів. Представлення цілей починається з верхнього рівня, потім вони конкретизуються. Основним правилом розкручення цілей є повнота - кожна мета верхнього рівня повинна бути представлена у вигляді підцілей наступного рівня таким чином, щоб об'єднання понять підцілей повністю визначало поняття вихідної мети.</p>	<p>Дерево целей - это структурированная, построенная по иерархическому принципу совокупности целей программы, плана, в которой выделены генеральная цель, подчиненные ей подцели первого, второго и последующего уровней. Термин «дерево» подразумевает использование иерархической структуры, полученной путем разделения общей цели на подцели, а их, в свою очередь, на более детальные составляющие, которые можно называть подцелями нижележащих уровней или, начиная с некоторого уровня — функциями.</p> <p>Дерево целей представляет собой связный граф, вершины которого интерпретируются как цели, а ребра или дуги - как связи между целями. При этом в понятие цели на разных уровнях вкладывается различное содержание: от объективных научно-хозяйственных потребностей и желаемых направлений развития на верхнем уровне дерева до решения конкретных практических задач и осуществления отдельных мероприятий на нижних уровнях. Основным требованием к дереву целей является отсутствие циклов. В остальном метод достаточно универсален. Деревом целей является главным инструментом увязки целей высшего уровня с конкретными средствами их достижения на низшем производственном уровне через ряд промежуточных звеньев.</p>	
97	<p>Матрица логічна - jest to narzędzie do zarządzania poszczególnymi fazami cyklu projektowego, a arazem „metanarzędzie” do tworzenia innych narzędzi, takich jak szczegółowy budżet, harmonogram wdrażania i plan monitoringu.</p>	<p>Логічна матриця - це інструмент для управління окремими фазами проектного циклу, а одночасно - «метанструмент» для створення інших інструментів, таких як детальний бюджет, план-графік реалізації та план моніторингу.</p>	<p>Логическая матрица - это инструмент для управления отдельными фазами проектного цикла, а одновременно «метанструмент» (метaprogramma) для создания других инструментов, таких как детальный бюджет, план-график реализации и план мониторинга.</p>	
98	<p>Współpraca transgraniczna - każde wspólne podjęte działanie mające na celu umocnienie i dalszy rozwój sąsiedzkich kontaktów między wspólnotami i władzami terytorialnymi dwóch lub większej liczby Umawiających się Stron, jak również zawarcie porozumień i przystąpienie do umów, koniecznych do realizacji takich zamierzeń.</p>	<p>Транскордонне співробітництво - кожен спільно здійснений захід, що має на меті поглиблення і дальший розвиток сусідських контактів між територіальними громадами і територіальними органами влади двох або більшого числа договірних сторін, а також підписання договорів і прийняття угоджень, необхідних для реалізації вищевказаних намірів.</p>	<p>Трансграничное сотрудничество - каждое реализованное совместно мероприятие, имеющее свое целью углубление и дальнейшее развитие соседских контактов между территориальными громадами и территориальными органами власти двух или большего числа договаривающихся сторон, а также подписания договоров и принятия согласованных, необходимых для реализации вышеуказанных намерений.</p>	

	ПОЛЬСКИ	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
99	<p>Współpraca transnarodowa - forma współpracy sprzyjająca silnie zintegrowanym partnerstwom ponad granicami krajowymi na określonym obszarze. Takie partnerstwa dotyczą różnych poziomów zarządzania i administracji i obejmują zarówno organy sektora publicznego, jak i podmioty prywatne oraz różne obszary polityki.</p> <p>Дzięki tym partnerstwom w ramach projektów współpracy transnarodowej możliwe jest opracowanie, przygotowanie i wdrażanie wspólnych rozwiązań dla wspólnych problemów i wyzwań charakterystycznych dla znacznej części danego obszaru współpracy transnarodowej. Szczególny nacisk kładzie się na transnarodową organizację pracy w ramach projektów i transnarodowy wymiar oczekiwanych rezultatów.</p> <p>Istnieje trzynaście obszarów współpracy transnarodowej w całej UE.</p> <p>Programy współpracy transnarodowej są finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) w ramach celu Europejska współpraca terytorialna polityki spójności na okres 2007-2013.</p>	<p>Транснаціональне співробітництво - форма співпраці, що сприяє формуванню сильно інтегрованих партнерств понад національними кордонами на визначеній території. Такі партнерства стосуються різних рівнів управління і адміністрації та охоплюють органи як публічного/державного сектора, так і приватних суб'єктів, а також різні сфери політики.</p> <p>Завдяки цим партнерствам у рамках проектів транснаціонального співробітництва можливі розробка, підготовка та впровадження спільних рішень для спільних проблем і викликів, характерних для значної частини даної території транснаціонального співробітництва. Особливий акцент робиться на транснаціональну організацію праці в рамках проектів і транснаціональний вимір очікуваних результатів. Проекти повинні вносити вклад у довгострокову концепцію, що становить підставу для стратегічних заходів.</p> <p>В ЕС існує 13 сфер транснаціонального співробітництва.</p> <p>Програми транснаціонального співробітництва фінансуються з фондів Європейського фонду регіонального розвитку в рамках цілі «Європейське територіальне співробітництво» політики гуртування на 2007-2013 рр.</p>	<p>Транснациональное сотрудничество - форма сотрудничества, благоприятствующая формированию сильно интегрированных партнерств над национальными границами на определенной территории. Такие партнерства характерны для разных уровней управления и администрации. Они могут включать как органы публичного/государственного сектора, так и частные субъекты, а также разные сферы политики.</p> <p>Благодаря этим партнерствам в рамках проектов транснационального сотрудничества возможны разработка, подготовка и внедрение совместных решений для совместных проблем и вызовов, характерных для значительной части данной территории транснационального сотрудничества. Особое внимание обращается на транснациональную организацию труда в рамках проектов и транснациональное измерение ожидаемых результатов. Проекты должны вносить вклад в долгосрочную концепцию, являющуюся основой для стратегических мероприятий.</p> <p>В ЕС существует 13 сфер транснационального сотрудничества.</p> <p>Программы транснационального сотрудничества финансируются из фондов Европейского фонда регионального развития в рамках цели «Европейское территориальное сотрудничество» политики сплочения на 2007-2013 гг.</p>	
100	<p>Współpraca międzyregionalna - Współpraca międzyregionalna ma na celu wzmocnienie rozwoju regionalnego UE poprzez transfer know-how i wymianę doświadczeń między regionami.</p>	<p>Міжрегіональна співпраця - форма співпраці, що має на меті поглиблення регіонального розвитку ЄС шляхом трансферу ноу-хау і обміну досвідом між регіонами.</p>	<p>Межрегиональное сотрудничество - форма сотрудничества, имеющая целью углубление регионального развития ЕС путем трансферта know-how и обмена опытом между регионами.</p>	

	POLSKI	УКРАЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
101	Revitalizacja - комплексowe, zintegrowane, lokalne, lokalne programy inicjowane przez samorząd terytorialny dla realizacji działań technicznych, gospodarczych i społecznych - przy uwzględnieniu zasad: spójności terytorialnej i ochrony środowiska naturalnego - na zróżnicowanych obszarach, takich jak: zdegradowane dzielnice miast lub obszary przemysłowe i powojenne.	Ревіталізація - дослівно: повернення життя - це комплексні, інтегровані, клькарічні, локальні програми, ініційовані органами місцевого самоврядування для реалізації технічних, економічних і соціальних заходів - з урахуванням принципів: територіального гуртування і охорони навколишнього природного середовища - на диференційованих територіях, таких як: депресивні райони міст або пост-промислові чи пост-військові об'єкти.	Ревіталізація - дослівно: возвращение жизни - это комплексные, интегрированные, несколько-годовые, локальные программы, инициированные органами местного самоуправления для реализации технических, экономических и социальных мероприятий - с учетом принципов: территориального слочения и охраны окружающей природной среды - на дифференцированных территориях, таких как: депрессивные районы городов либо пост-промышленные или пост-военные объекты.	
102	Działanie - zespół czynności podejmowanych w celu osiągnięcia określonych rezultatów.	Захід/Дія - набір операцій, що здійснюються з метою досягнення визначених результатів.	Мероприяття/Действие - набор операций, осуществляемых с целью достижения определенных результатов.	
103	Studium wykonalności - studium przeprowadzone w fazie formułowania projektu, weryfikujące, czy dany projekt ma dobre podstawy do realizacji i czy odpowiada potrzebom przewidywanych beneficjentów; studium powinno stanowić plan projektu; muszą w nim zostać określone i krótko przeanalizowane wszystkie elementy operacyjnego wdrażania, a więc uwzględnienie handlowe, techniczne, finansowe, ekonomiczne, instytucjonalne, społeczno-kulturowe oraz związane ze środowiskiem naturalnym; studium wykonalności polega na określeniu rentowności finansowej i ekonomicznej, a w rezultacie jasne uzasadnienie celu realizacji projektu.	Техніко-економічне обґрунтування (ТЕО) - дослідження, проведене на етапі формування проекту, яке має на меті перевірити, чи даний проект має достатні підстави для реалізації та чи відповідає потребам прогнозованих бенефіціарів. ТЕО повинно включати план проекту; у ньому мають бути визначені та критично проаналізовані всі операційні деталі його впровадження/реалізації, тобто торговельні, технічні, фінансові, економічні, інституціональні, соціально-культурні детермінанти та фактори, пов'язані з навколишнім природним середовищем; ТЕО дозволяє визначити фінансову та економічну рентабельність, а в кінцевому підсумку чітко сформулювати мету/цілі реалізації проекту.	Техніко-экономическое обоснование (ТЭО) - исследование, проводимое на этапе формуирования проекта, с целью проверки имеет ли данный проект достаточные основания для реализации и отвечает ли он потребностям предполагаемых бенефициариев. ТЭО должно включать план проекта. В нем должны быть определены и критически проанализированы все операционные детали его внедрения/реализации, то есть торговые, технические, финансовые, экономические, институциональные, социально-культурные детерминанты и факторы, связанные с окружающей природной средой. ТЭО дает возможность определить финансовую и экономическую рентабельность, а в конечном итоге четко сформулировать цель/цели реализации проекта.	
104	Priorytet - jeden z priorytetów strategii; priorytetowi jest podporządkowany wkład finansowy z funduszy, innych instrumentów finansowych oraz odpowiednich środków finansowych państwa członkowskiego, jak również zestaw specyfikowanych celów.	Пріоритет - один із пріоритетів стратегії; пріоритетові підпорядковується фінансовий вклад із фондів, інших фінансових інструментів та відповідних фінансових засобів держави-члена, а також набір чітко визначених цілей.	Приоритет - один из приоритетов стратегии, приоритету подчиняется финансовый вклад из фондов, других финансовых инструментов и соответствующих финансовых средств государства-члена, а также набор четко определенных целей.	
105	Strategia rozwoju regionu - koncepcja systemowego działania na rzecz długotrwałego rozwoju regionu poprzez racjonalną alokację zasobów oraz dokument określający sposoby postępowania dla realizacji wspólnie ustalonych celów.	Стратегія розвитку регіону - концепція системної діяльності для довгострокового розвитку регіону шляхом раціональної алокації засобів, а також документ, що визначає методи дії, спрямованих на реалізацію спільно визначених цілей.	Стратегия развития региона - концепция системной деятельности, ориентированной на долгосрочное развитие региона путем рациональной алокации средств, а также документ, определяющий методы действий, направленных на реализацию совместно определенных целей.	
106	Mobilizacja społeczna - zmiana świadomości ludzi w taki sposób, że stają się oni otwarci na nowe formy socjalizacji i zachowania. Jest to dynamiczny proces angażowania potencjalu i chęci ludzi pomagać sobie poprzez wspólne działania.	Соціальна мобілізація - це зміна свідомості людей в такий спосіб, що вони стають готовими до нових форм соціалізації та поведінки. Це динамічний процес залучення потенціалу та бажання людей допомогти самим собі спільними діями.	Социальная мобилизация - это изменение сознания людей таким образом, что они становятся готовыми к новым формам социализации и поведению. Это динамичный процесс привлечения потенциала и желания людей помочь самим себе совместными действиями.	
107	Zrównoważony rozwój - tłumaczony także jako trwały, taki rozwój społeczno-gospodarczy, w którym następuje proces integrowania działań politycznych, gospodarczych i społecznych, z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zaspokajania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb poszczególnych społeczności lub odwrotnie zarówno współczesnego pokolenia, jak i przyszłych pokoleń.	Стабільний розвиток - це такий соціально-економічний розвиток, при якому відбувається процес інтегрування політичних, економічних і соціальних заходів/дії, із збереженням природної рівноваги та стійкості базових природних процесів, з метою гарантування можливості забезпечення базових потреб окремих територіальних громад або громадян, як сучасного покоління, так і прийдешніх поколінь.	Стабильное развитие - это такое социально-экономическое развитие, при котором происходит процесс интегрирования политических, экономических и социальных мероприятий/действий, с сохранением природного равновесия и устойчивости базовых природных процессов, с целью гарантировать возможности обеспечения базовых потребностей отдельных территориальных громад или граждан, как нынешнего поколения, так и будущих поколений.	

	UKRAЇНСЬКА	РУССКИЙ	Уваги/Примітки
104	Пріоритет - один із пріоритетів стратегії; пріоритетові підпорядковується фінансовий вклад із фондів, інших фінансових інструментів та відповідних фінансових засобів держави-члена, а також набір чітко визначених цілей.	Приоритет - один из приоритетов стратегии, приоритету подчиняется финансовый вклад из фондов, других финансовых инструментов и соответствующих финансовых средств государства-члена, а также набор четко определенных целей.	
105	Стратегія розвитку регіону - концепція системної діяльності для довгострокового розвитку регіону шляхом раціональної алокації засобів, а також документ, що визначає методи дії, спрямованих на реалізацію спільно визначених цілей.	Стратегия развития региона - концепция системной деятельности, ориентированной на долгосрочное развитие региона путем рациональной алокации средств, а также документ, определяющий методы действий, направленных на реализацию совместно определенных целей.	
106	Соціальна мобілізація - це зміна свідомості людей в такий спосіб, що вони стають готовими до нових форм соціалізації та поведінки. Це динамічний процес залучення потенціалу та бажання людей допомогти самим собі спільними діями.	Социальная мобилизация - это изменение сознания людей таким образом, что они становятся готовыми к новым формам социализации и поведению. Это динамичный процесс привлечения потенциала и желания людей помочь самим себе совместными действиями.	
107	Стабільний розвиток - це такий соціально-економічний розвиток, при якому відбувається процес інтегрування політичних, економічних і соціальних заходів/дії, із збереженням природної рівноваги та стійкості базових природних процесів, з метою гарантування можливості забезпечення базових потреб окремих територіальних громад або громадян, як сучасного покоління, так і прийдешніх поколінь.	Стабильное развитие - это такое социально-экономическое развитие, при котором происходит процесс интегрирования политических, экономических и социальных мероприятий/действий, с сохранением природного равновесия и устойчивости базовых природных процессов, с целью гарантировать возможности обеспечения базовых потребностей отдельных территориальных громад или граждан, как нынешнего поколения, так и будущих поколений.	

Bibliografia / Бібліографія / Библиография

1. Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz. U. z 2000 r. Nr 46, poz. 543 ze zm.).
2. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.).
3. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1592 ze zm.).
4. Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa (Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1590 ze zm.).
5. Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. Nr 80, poz. 717).
6. Ustawa z dnia 15 grudnia 2000 r. o samorządach zawodowych architektów, inżynierów budownictwa oraz urbanistów (Dz. U. z 2001 r. Nr 5, poz. 42 ze zm.).
7. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. o zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 1999 r. Nr 15, poz. 139 ze zm.).
8. Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju (Dz.U. 2006 nr 227 poz. 1658).
9. Ustawa z dnia 23 stycznia 2009 r. o wojewodzie i administracji rządowej w województwie (Dz.U. 2009 nr 31 poz. 206).
10. Ustawa z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach (Dz. U. z 2001 r., Nr 79, poz. 855 z późn. zm.).
11. Ustawa z dnia 19 grudnia 2008 r. o partnerstwie publiczno-prywatnym (Dziennik Ustaw Nr 19, poz. 100 z 2009).
12. Ustawa z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz. U. z 1991 r., Nr 46, poz. 203 z późn. zm.).
13. Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz.U. 2009 nr 157 poz. 1240).
14. Ustawa z dnia 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz.U.2003.203.1966)
15. Prof. UAM dr hab. Paweł Churski, Proces opracowywania strategii rozwoju gminy/powiatu (Adam Mickiewicz University in Poznań Institute of Socio-Economic Geography and Spatial Management Department of Regional Analysis)Innowacje i transfer technologii słownik pojęć Warszawa, 2005
16. Elżbieta Kornberger-Sokołowska, Rafał Cieślak, Julia Zdanukiewicz Jednostki samorządu terytorialnego jako beneficjenci środków europejskich.
17. Piotr Kurowski (Instytut Pracy i Spraw Socjalnych) Koszyki minimum socjalnego i minimum egzystencji – dotychczasowe podejście, Warszawa, 10.12.2002.
18. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) Warsztaty dotyczące monitorowania rozwoju regionalnego ramach projektu systemowego „Moduł Informacyjno-Decyzyjny – Regionalny Barometr Społeczny” Pomlewo, 8-9 września 2011 r.
19. Planowanie strategiczne Poradnik dla pracowników administracji publicznej (Wojciech Dziemianowicz, Katarzyna Szmigiel-Rawska, Paulina Nowicka, Anna Dąbrowska - Ministerstwo Rozwoju Regionalnego), Warszawa 2012
20. dr Małgorzata Poniatowska-Jaksch, Koncentracja działalności gospodarczej - ewolucja koncepcji badawczej, Warszawa 2011.
21. Grzegorz Potrzebowski (Departament Polityki Regionalnej Urząd Marszałkowski Województwa Wielkopolskiego), Planowanie operacyjne w regionie w obecnej i przyszłej perspektywie finansowej UE.
22. Grzegorz Potrzebowski, Przygotowanie do realizacji programu regionalnego w nowej perspektywie 2014-2020.
23. Rewitalizacja społeczna – od aktywizacji do rozwoju lokalnego Publikacja współfinansowana jest ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego. Dostępna na <http://efs.slaskie.pl/zalaczniki/2012/01/10/1326183521.pdf>
24. Strategia rozwoju województwa dolnośląskiego do 2020 roku. Słownik, Wrocław, listopad 2005
25. Słowniczek terminów związanych z monitoringiem i oceną efektywności wydatkowania funduszy pomocowych Unii Europejskiej w Polsce, Raport roboczy (wersja druga) 20 czerwca 2002 r.
26. Słownik rozwoju regionalnego (Marek Kozak, Andrzej Pyszkowski, Robert Szewczyk), Warszawa 2000.
27. Radosław Szarleja, Waldemar Pruss, Proces opracowywania strategii rozwoju gminy/powiatu (Poznań, 7 marca 2013 r)
28. Unia Europejska : słownik encyklopedyczny / red. nauk. Elżbieta Stadtmuller. – Wyd. 2. – Wrocław : Europa Wydaw., 2004
29. Usługi publiczne organizacja i zarządzanie/redakcja naukowa Barbara Kożuch, Antoni Kożuch, Kraków 2011
30. Вовканич С. Й., Цапок С. О., Кравців В. С., Щелюк С. Д. Історія формування адміністративно-територіального устрою України // Зарубіжний і вітчизняний досвід реформування адміністративно-територіального устрою / За ред. Л. Т. Шевчук. – Львів, 2007. – 254 с.
31. Гнилорібов В.В. Проблеми правового статусу територіальних утворень в Україні / В.В. Гнилорібов // Вісник державної служби України. – 2005. – № 4. – С. 36–39.
32. Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження.- Львів: ЛьВДУВС, «Край», 2008. – 468 с.
33. З історії реформ адміністративно – територіального устрою України, 1907-2009 роки/А. Ткачук, Р. Ткачук, Ю. Ганущак. – К.: Леста, 2009. – 128 с.
34. Павлович-Сенета Я.П. Організаційно-правове та інформаційне забезпечення реформування системи територіального устрою України / Я.П. Павлович-Сенета // Правова інформатика. – 2009. – № 2 (22) [Електронний ресурс]. Режим доступу до збірника: http://www.bod.kiev.ua/jurnal/22_11.htm .
35. Просторове планування для економічного зростання: аналіз практики та законодавства. - Київ, 2009.
36. Регіональний розвиток та просторове планування територій: досвід України та інших держав-членів Ради Європи – Київ, 2009.
37. Сучасний адміністративно – територіальний устрій в Україні: перспективи реформування/ Навчально – методичний посібник. [Електронний ресурс]. Режим доступу до збірника: <http://nads.gov.ua/sub/krym/ua/publication/content/31040.htm?s398224032=88bab331799bdf3fad2556a065f67c17>

NOTATKI

ЗАМІТКИ

ЗАМЕТКИ

The project is partly-financed under the Know-how Exchange Programme of the Central European Initiative.

Projekt jest współfinansowany w ramach Know-how Exchange Programme Inicjatywy Środkowoeuropejskiej.

Проект співфінансований у рамках Know-how Exchange Programme Центральноєвропейської ініціативи.

WIELKOPOLSKA
REGION

